

บทโทรทัศน์

อยุธยาอย่างไทย

พุทธศักราช ๒๕๒๕ - ๒๕๒๖

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

จัดพิมพ์เผยแพร่ พุทธศักราช ๒๕๒๗

บทโทรทัศน์

อยู่อย่างไทย

พุทธศักราช ๒๕๒๕ - ๒๕๒๖

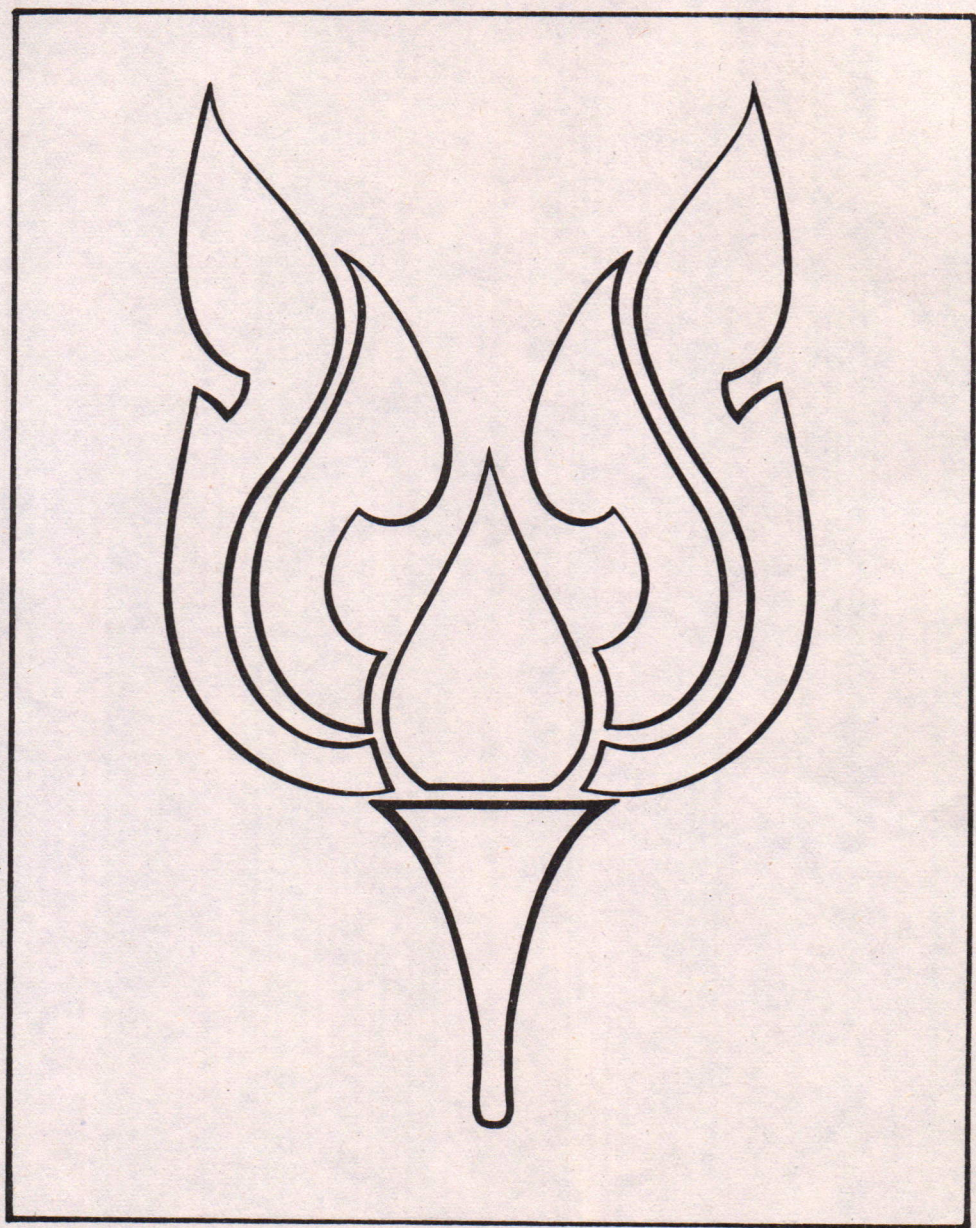
สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

จัดพิมพ์เผยแพร่ พุทธศักราช ๒๕๒๗

ออกแบบปก: ชมฤกา หงษ์สุวรรณ

สำนักพิมพ์ ประกายพริ้ว 41 ถนนกระโจม
กรุงเทพมหานคร โทร. 2818249, 2824776 :
รูปเล่มและจัดพิมพ์

คณะอนุกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย ฯ
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ด้วยอภินันทนาการ
จาก
คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

คำนำ

ด้วยคณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ได้จัดรายการ “อยู่อย่างไทย” ทั้งทางโทรทัศน์และวิทยุ มาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๐ เพื่อเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทยในรูปแบบต่าง ๆ ในแบบสารบันเทิงให้เยาวชนและประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจในวิถีชีวิตของคนไทย และตระหนักในคุณค่าของสมบัติทางวัฒนธรรมของชาติ คณะอนุกรรมการฯ ยังได้รวบรวมผลงานของแต่ละปีจัดพิมพ์เผยแพร่สำหรับผู้ที่มีได้ชมและฟังในโอกาสนั้น หรือผู้ที่สนใจรายการจะได้ทบทวนสิ่งที่ต้องการจะทราบ ในปีนี้ได้จัดพิมพ์บทโทรทัศน์ ๑๒ เรื่อง เช่นเคยมา โดยได้รวบรวมเรื่องที่แสดงทางโทรทัศน์ไปแล้ว เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเภทต่าง ๆ เหมือนทุกปีที่แล้วมา ปีนี้มีเรื่องวัฒนธรรมทางประเพณีและพิธีประจำปีในแนวต่างกว่าปีที่แล้ว ได้แก่เรื่อง “รื่นเริงเถลิงศกใหม่” และ “เนื่องในวันมาฆบูชา” เรื่องที่เกี่ยวกับประวัติและความสำคัญของสถานที่ ได้แก่ “สนามหลวงในอดีต” แสดงถึงความเป็นมาของสนามหลวง ซึ่งบัดนี้ได้รับการปรับปรุงตกแต่งสวยงามยิ่งกว่ากาลก่อน ล้อมรอบด้วยทัศนียภาพอันงดงามของเกาะรัตนโกสินทร์ สมกับเป็นศูนย์รวมประชาชนในเวลาที่มีพิธีสำคัญของรัฐและของราษฎรมาแล้ว ๒๐๐ ปี เรื่อง “บุญตาชาวพุทธ” แสดงพุทธศาสนาสถานยิ่งใหญ่ของชาติไทย คือ พุทธมณฑล อันมีพระพุทธรูปประธาน ทรงนาม “สมเด็จพระศรีศากย-ทศพลญาณประธานพุทธมณฑลสุทรรศน์” แสดงความงามและความยิ่งใหญ่ของสถาปัตยกรรมด้านพุทธศิลป์สมัยรัตนโกสินทร์ปัจจุบัน สถาปนิกผู้มีส่วนสำคัญในการสร้างและประดิษฐานพระพุทธรูปประธานองค์นี้เล่าถึงส่วนสัดและวิธีหล่อองค์พระพุทธรูปไว้อย่างน่าอ่านน่าชม เป็นความรู้ดียิ่ง

ในด้านวัฒนธรรมทางวรรณกรรมนั้นมีเรื่อง “ปัญญาศรีธณูชัย” ซึ่งผู้เขียนนำละครตัวเอกในวรรณกรรมเก่าแก่มี่ชื่อติดปากติดใจคนไทยโดยเฉพาะเด็กไทยมาแต่สมัยอยุธยาจนปัจจุบัน เพราะเป็นวรรณกรรมบันเทิงที่มีชีวิตชีวายิ่งนัก จากภาพจิตรกรรมอันลือชื่อของวัดพุทธราม ผู้ชมโทรทัศน์ได้แลเห็นตัวศรีธณูชัยผู้มีปัญญาเฉลียวฉลาดพลิกพลิ้ว ซึ่งบางแง่บางมุมก็ช่วยบ้านเมืองไว้ได้ตามท้องเรื่อง และยังมีเรื่องที่น่าสนใจอีกหลายเรื่อง

คณะอนุกรรมการฯ ขอขอบคุณวิทยากร ผู้ร่วมรายการ และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่ช่วยให้รายการนี้บรรลุเป้าหมาย และหวังว่าหนังสือเล่มนี้คงจะเป็นประโยชน์แก่สถาบันการศึกษาและประชาชนผู้สนใจตามสมควร.

คณะอนุกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย

ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

**คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี**

๑. พ.ต.หญิง คุณหญิง ฝะอบ โปษะภุชณะ	ประธานอนุกรรมการ
๒. ผู้อำนวยการกองกลาง สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี	อนุกรรมการ
๓. ผู้อำนวยการกองคลัง สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี	อนุกรรมการ
๔. อธิบดีกรมการฝึกหัดครู	อนุกรรมการ
๕. นางฐะปะนีย์ นาครทรรพ	อนุกรรมการ
๖. นายปัญญา นิตยสุวรรณ	อนุกรรมการ
๗. นางมาลี จันทรสุข	อนุกรรมการ
๘. เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ	อนุกรรมการ
๙. อธิบดีกรมศิลปากร	อนุกรรมการ
๑๐. หัวหน้าศูนย์ผลิตรายการ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย	อนุกรรมการ
๑๑. ท่านผู้หญิง สมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา	อนุกรรมการ
๑๒. ผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๕	อนุกรรมการ
๑๓. นางสุวรรณี อุดมผล	อนุกรรมการ
๑๔. นางจิตรลดา หัซซะวณิช	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๕. นายนิมิต สุทธิขุติพงษ์	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๖. น.ส.ชมภุภา หงษ์สุวรรณ	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

สารบัญ

	หน้า
มหाराชสยามินทร์	๑
จักรินมหาธีรราช	๑๑
ประชาชาติขมชื่น	๒๓
รินเริงเถลิงศกใหม่	๓๓
เนื่องในวันมาฆบูชา	๔๗
ปัญญาศรีธัญชัย	๕๕
ผ้าไทยลายงาม	๖๗
สนามหลวงในอดีต	๗๓
สังคีตประยุกต์	๘๓
ปลุกใจไทยประชา	๙๗
คลองนานาในบางกอก	๑๐๙
บุญตาชาวพุทธ	๑๒๑

สมเด็จพระศรีศากยทศพลญาณ ประธานพุทธมณฑลสุทรรศน์

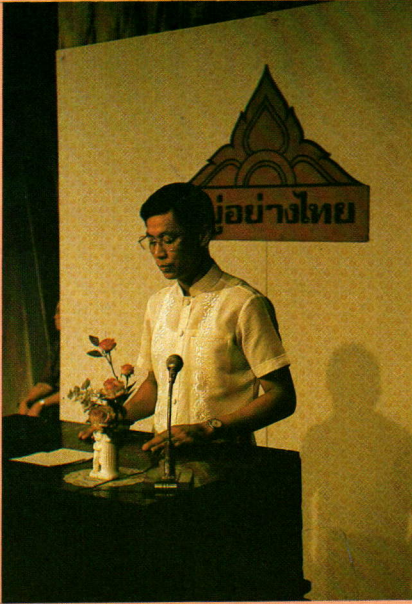

พ.ต.หญิง คุณหญิงผะอับ โปะะกะฤษณะ และผู้ร่วมรายการ

พ.ต.หญิง คุณหญิงผะอับ โปะะกะฤษณะ กำลังสนทนา
กับผู้ร่วมรายการในเรื่อง “บุญตาชาวพุทธ”

ปลูกใจไทยประชา

นายอานวย จั่นเงิน พิธีกรในรายการ
“ปลูกใจไทยประชา”

คุยกับหลานสนทนากัน

ลุงอธิบายให้หลานฟังเกี่ยวกับเรื่องการก่อตั้ง “เสือป่า”

ดนตรีไทย คณะกอไฟ บรรเลงเพลงในรายการ
“ปลูกใจไทยประชา”

คลองนานาในบางกอก

นายนิมิต สุทธิชุติพงษ์ และ นางสาวอัจฉรา สว่างภูมิ
ผู้ร่วมรายการใน “คลอง นานาในบางกอก”

นายทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุรยา
และผู้ร่วมรายการ

พ.ต.หญิง คุณหญิงผะอบ ไปะกะฤณะ
กำลังสนทนากับผู้ร่วมรายการ

คลองนานาในบางกอก

วิทยากรกำลังสนทนากับผู้ร่วมรายการ

นายทองต่อ กล้ายไม้ ณ อยุรยา

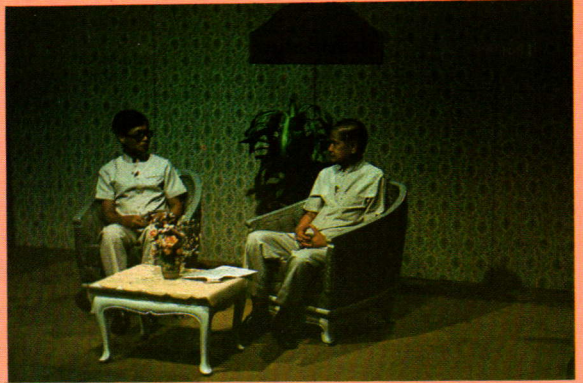

วิทยากรกำลังอธิบายเรื่องคลองให้ผู้ร่วมรายการ

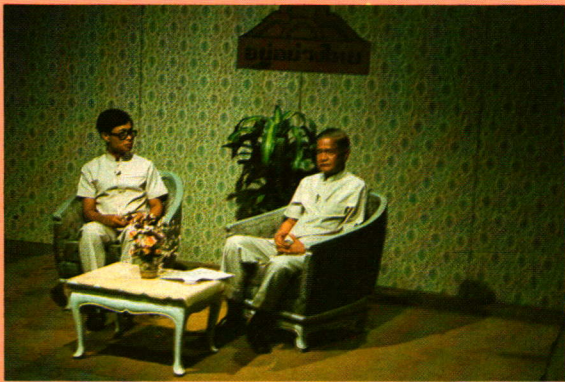
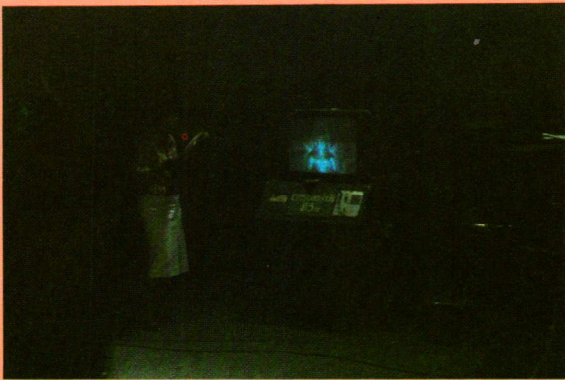
วิทยากรกำลังสนทนากับผู้ร่วมรายการ

เนื่องในวันมาฆบูชา

วิทยากรสนทนาเรื่อง “เนื่องในวันมาฆบูชา”

ผู้ประสานงานในรายการ

นายแปลก สนธิรักษ์ และพิธีกร

นายอานวย จันเงิน พิธีกรในเรื่อง “เนื่องในวันมาฆบูชา”

สังคีตประยุกต์

นายแพทย์ พูนพิศ อมาตยกุล และ นางพรรณราย ทรัพย์ะประภา

ผู้ร้องเพลงในรายการ “สังคีตประยุกต์”

ดนตรีบรรเลงในรายการ “สังคีตประยุกต์”

สังคีตประยุกต์

ผู้ร้องเพลงกำลังสาธิตการร้องเพลงไทย

โฉมฉาย อรุณฉาน

โฉมฉาย อรุณฉาน

จักรินมหาธีรราช

ม.ล.ปิ่น มาลากุล กับผู้ร่วมรายการ

บทเบิกโรงตอนดาเซีเสียงลูก

จักรินมหาธีรราช

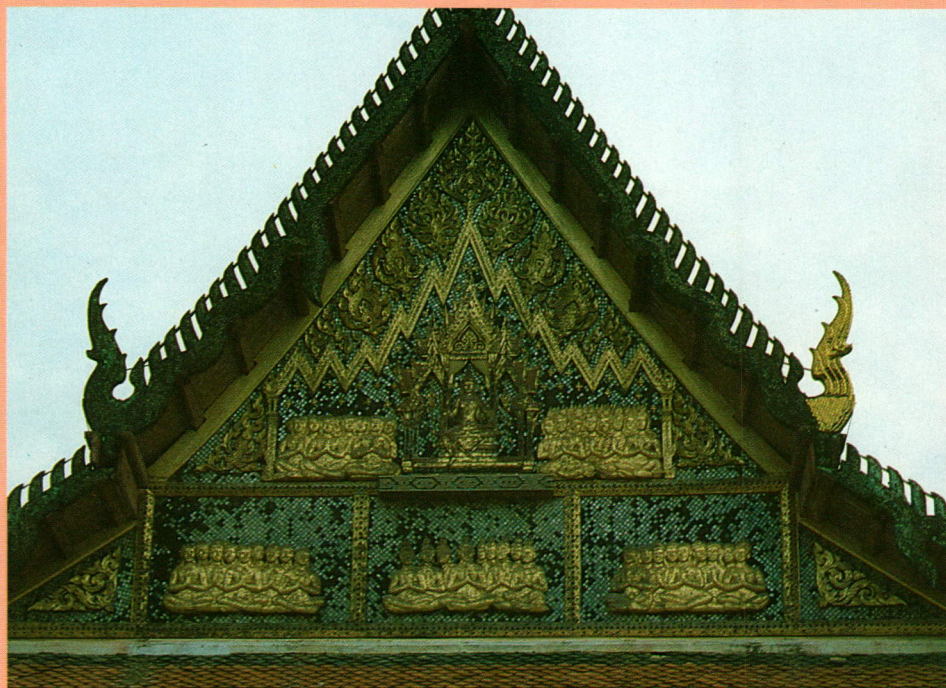

พระที่นั่งวัชรวิมยา ด้านตอกับพระที่นั่งพิมานปฐม

หน้าบันพระที่นั่งสามัคคีมุขมาตย์ มีรูปพระอินทร์อยู่ในปราสาท

จักรินมหาธีรราช

หน้าบันทิศตะวันออกพระที่นั่งวัชรพิมาน มีรูปเขมวชิราวุธ

หน้าบันวัชรพิมาน รูปไอยราพรต

จักรินมหาธีรราช

มุขเด็จพระที่นั่งวัชรรมยา ด้านต่อพระที่นั่งพิมานปฐม เห็นรวงผึ้งและหน้าบัน

ทับขวัญกำลังซ่อม

จักรินมหาธีรราช

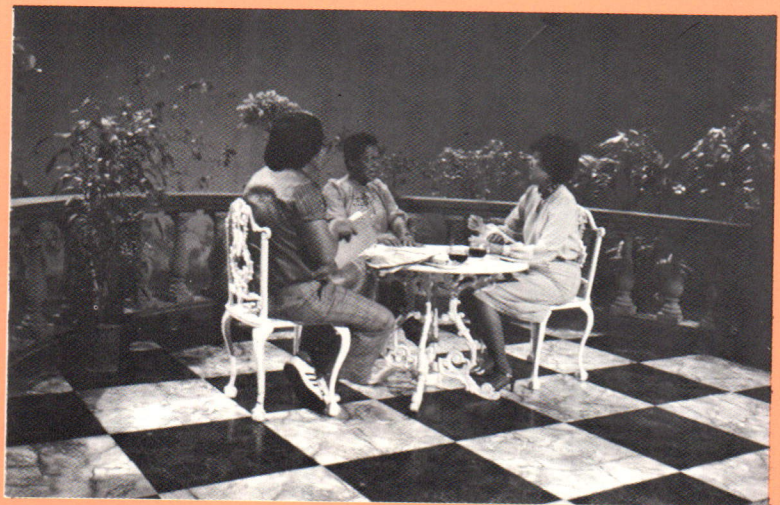

บันแถลง พระที่นั่งวัชรirma ประดับอมวชิราวุธโดยรอบ

เทวาลัยเกษตร ศูนย์กลางพระราชวังสนามจันทร์

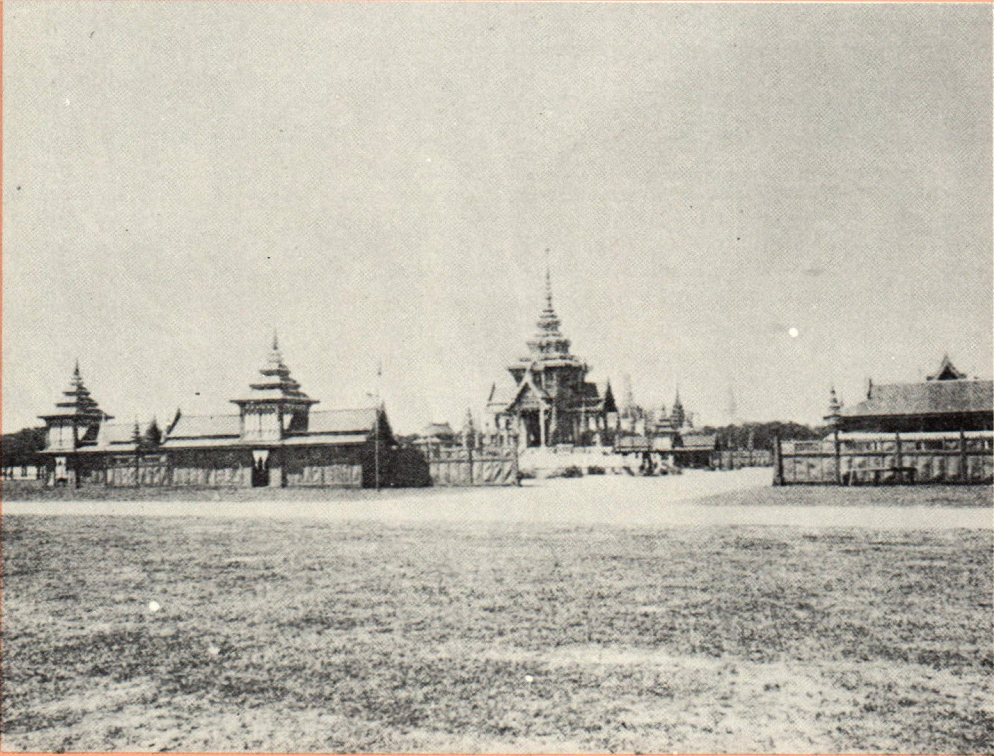

สนามหลวงในอดีต

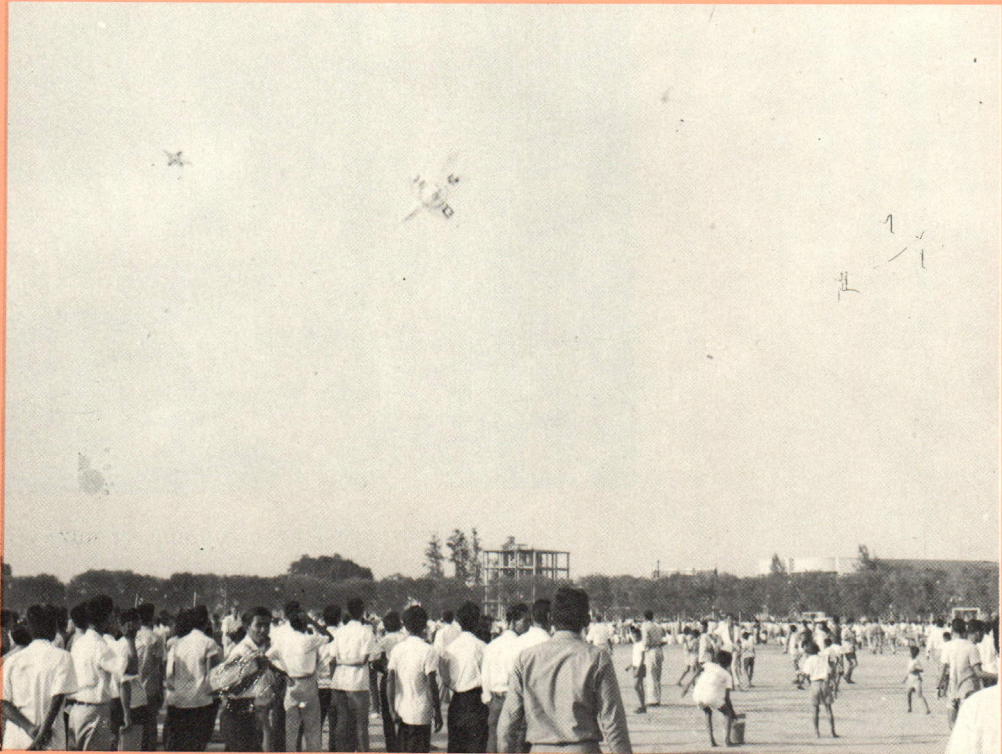

พ.ต.หญิง คุณหญิงผะอบ ไปชะกฤษณะ สนทนากับผู้ร่วมรายการ

สนามหลวงในอดีต

พระเมรุมาศ

การเล่นว่าว

คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
 ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
 สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

เสนอ

รายการ “อยู่อย่างไทย”

เรื่อง “มหाराชสยามินทร์”

บันทึกเทปโทรทัศน์ วันศุกร์ที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๒๕

ออกอากาศวันศุกร์ที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๒๕

ทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง ๕ อ.ส.ม.ท.

ผู้จัดรายการ

ผู้เขียนบท

ผู้ร่วมรายการ

สุรางค์ ดุริยพันธุ์

คุณหญิงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา

ทิพย์ชนก รัตโนสถ

พูนพิศ อมาตยกุล

เด่นดวง พุ่มศิริ

นิมิต สุทธิชุติพงษ์

สุดจิตต์ ดุริยประณีต

สุรางค์ ดุริยพันธุ์

วงปีพาทย์

ผู้ประสานงาน

ภาพ	เสียง
ฉาก ระเบียงเรือนไทย เห็น ฝาห้อง มีนอกชาน ถ้าจัด นอกชานต่อจากกระเบียงไม่ได้ ก็ใช้คนละครึ่งจะได้ ๑. ก่อนไปทางซ้าย ของระเบียง ตั้งโต๊ะหมู่บูชา พระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ พื้น ระเบียงถ้าใช้พระมพุทฺธิ์ควรมี เสื่อผืนหนึ่งปูทับพระมก่อน มาทางขวาของระเบียง ฝา ห้องจะตกแต่งแขวนรูปใดได้ ตามควรกับบ้านผู้มีอันจะกิน ในชนบทสมัยรัชกาลที่ ๕ ๒. บนเสื่อมีหมอน- ขวาน ๑-๒ ใบ เชี่ยนหมาก ชันน้ำพานรอง กระโถน ฯลฯ ๓. นอกชานด้านซ้าย ตั้งเครื่องเป่าพาทย์ครบวง แต่ ยังไม่มีคนนั่งประจำ ๔. เว้นที่ว่างบนนอก ชานไว้พอสำหรับคน ๔ คน ร่ายรำ กล้อง ๑. เริ่มด้วยภาพพระ- บรมรูปที่โต๊ะหมู่บูชา แล้ว ภาพแม่ศรีกำลังก้มกราบ พระบรมรูปอยู่หน้าโต๊ะหมู่ ศรี	(อยู่ในท่าหมอบกราบ แล้วค่อย ๆ ทรงตัวนั่งตรง ยังหันหลังให้คนดู

ภาพ	เสียง
๒. ขณะแม่ศรีหมอบ ชบหน้าอยู่ก็มีเสียงเรียกอยู่ นอกฉาก กล้องจับภาพ ขุน ทิพย์ ก้าวถลันเข้ามาทาง นอกฉาก และจับภาพขุนทิพย์ กับแม่ศรีพูดกัน ขุนทิพย์ ศรี ขุนทิพย์ ศรี ขุนทิพย์ ศรี ขุนทิพย์ ๓. กล้องจับภาพเครื่อง	พนมมือพูดเสียงเครือ ๆ) เจ้าประคุณทูลกระหม่อม ชาวตราดได้เมือง คืบมาอยู่ได้ร่วมพระบารมีแล้ว ไม่ต้องตกเป็นข้าของชาติอื่น เหมือน ตายแล้วเกิดใหม่ เจ้าประคุณ พระร่มโพธิ์ทองของลูก (ลงหมอบ กราบชบหน้าอยู่กับพื้น) (ตะโกนมานอกฉากก่อนจึงก้าวพรวดพราดเข้ามา) แม่ศรีจำ แม่ศรี (ก้าวเข้ามา) นี่ ๆ แม่ศรี...อ้าว ขอโทษ ๆ (ยืนจ้องจ้อง) (ทรงตัวขึ้นนั่ง หันหน้ามาทางขุนทิพย์ พุดไปด้วยเช็ดน้ำตาไปด้วย) เอ้อ! เสียใจก็ร้องไห้ ดีใจก็ร้องไห้..... (พุดละล้าละลัก ก้าวขึ้นนั่งบนระเบียง) เดี่ยว ๆ แม่ศรี ขาวดี ๆ เรือ พระที่นั่งเข้าอ่าวแล้วจะ คงเสด็จถึงกรุงพຸ່ງนี้ละมั้ง (หันไปกราบ พระบรมรูป) ทรงพระเจริญพระเจ้าข้า รีคะ (ยกมือพนมท่อมหัว) อู๊ย! ดีใจจนขนลุกชู่นะ (เช็ดน้ำตาอีก) เอาอีกแล้ว อัดไม่ได้จริง ๆ ดีใจเหลือเกิน โห้ย! อย่าว่าแต่แม่ศรีเลย ก็ฉันไงเล่า อีวันที่ท่านข้าหลวงอ่านประกาศ ให้รู้ทั่วกันว่า เขาคืนเมืองตราดให้ไทยแล้วเท่านั้นละ ไม่ว่าหนุ่มว่าแก่ ชัดกันโฮลันศาลากลาง ไอ้บ้างก็ร้องไห้ บ้างก็หัวร่อ ว่ากันนิ้วเดียว แหละ ฉันก็เอากับเขาเหมือนกัน เร็วเถอะคะ ประเดี๋ยวพวกข้างล่างกินข้าวกันเสร็จก็จะขึ้นมาซ้อม เพลง ซ้อมระบำกัน อีฉันขึ้นมาดูให้เรียบร้อยแล้วละ ก็จะฉลองรับขวัญเมืองกันพຸ່ງนี้หน้าศาลากลางเทียวนา ต้องซ้อมให้ เรียบเชี่ยม ดีใจแท้ ๆ น้องสุรางค์ใจดีตบูกับออกมาเยี่ยมเรา เลยได้ร่วมฉลองกันคราวนี้ ท่านข้าหลวงพอใจมาก ช่วยกันคนละ ไม่นคนละมือ

ภาพ	เสียง
ปีพาทย์ เมื่อแม่ศรีชี้มือ ศรี	ดินะคะ ที่เราไม่ตื่นแตกแหกกะเมือหนีพวกฝรั่งไปกับเขานะ (ชี้มือ ไปทางเครื่องปีพาทย์) ม่ายงั้นเครื่องเคราเหล่านั้นป็นไปหมดแล้ว อิดันนะยอมตายอยู่กะพี่ขุนในบ้านเราเมืองเรานี่ละ
๔. กล้องจับภาพ นาย อากร เล็งเข้ามา จับภาพ ๓ คนพูดกัน	แต่ฉันนะเจ็บใจแทบทนไม่ไหว เห็นเขาชักธงของเราลง เอาธงของ เขาขึ้นแทน (เสียงนายอากรเล็ง ทักทายคนอยู่นอกฉากแล้วก้าว เข้ามาทางนอกฉาก แล้วนั่งบนระเบียบ)
ขุนทิพย	(ยกมือไหว้) อ้อฮอ! ซึ้งมาอยู่บงนี้เองโซลัก
เล็ง	(พูดพร้อมกัน) เนะ! นายอากรมา แม่ชวนล่ะคะ
ขุนทิพย ศรี	เค้าแต่งตัวให้อีหนูกะกลาง ๆ อยู่โซลัก ปูเหลียวคงตามมา อ้อฮอ!
เล็ง	(คำนับพระบรมรูป อย่างแบบจีน) บ้วนส่วย ๆ
ศรี	รับประทานอาหารรียังคะ นายอากร
เล็ง	อ้อฮอ! ข้างล่างเลี้ยงกังห่วยโต ผงเลี้ยกล้อยเลี้ยวโซลัก ท่านขุนว่าจะ
ขุนทิพย	ซ้องกังเจียบ ๆ อ้อฮอ! คงเต็มหน้าบ้างเลย
ศรี	นั่น! พวกปีพาทย์ขึ้นมาแล้ว
๕. กล้องจับภาพพวก ปีพาทย์เข้าประจำที่ แล้ว กราบมาทางพระบรมรูป ตามสะดวกแต่ละคน	อ้อฮอ! ลูกสุรางค์โซลัก (ยกมือไหว้) ซ้องล่ำให้อีหนู สวยจีน ๆ อ้อ แท้ ๆ
เล็ง	เนะ! ระบำมากันแล้ว แม่ชวนนั่งทางนี้ซิดะ อู๊ย สาว ๆ สวย ๆ
ศรี	ทั้งนั้น
เล็ง	อ้อฮอ! สวยสิทั้งนาง แม่ช้วงมานั่งนี้ ๆ (ตบกระดาน) (เสียงช่วน
ขุนทิพย	ตอบนอกฉากเสียงแปร่งอย่างชาวทะเลตะวันตก) กงนี้ดีละค่า
เล็ง	คอยช่วยลูก ๆ หลาน ๆ ค่า
ขุนทิพย	เอาเลยรี นื่องสุรางค์

ภาพ	เสียง
๖. จับภาพพระบำทั้ง ๔ คน กราบพระบรมรูป และ จับวงปีพาทย์ พวกระบำ ออกมาร่ายรำ จนจบเพลง หมู่ระบำลงกราบพระบรม รูปอีกครั้งหนึ่ง	(เสียงสุรารค์ตอบนอกกล้อง) ค่ะ ให้พวกรำของนายอากรแสดงก่อน เอ้า! หนู ๆ ถวายบังคมพระบรมรูปเสียก่อนออกร้านะคะ เพลงจิ้นรำพัด ขวัญเอย ขวัญเมือง ขวัญของตราดหมดเรื่องเคื่องเข็ญ ขวัญที่ต้องหายหกดกกระเด็น จงผ่องเพ็ญคืนมาบ้านสำราญใจ บารมีพระพ่อเจ้านำชาวตราด ชีวาตมพลิกฟื้นคืนมาใหม่ สู้อ้อมอกธรณินถิ่นไทย ขอถวายพระพรชัยมงคลเอย
๗. จับภาพขุนทิพฯ กับพวกตบมือ พุดกัน แม่ศรี กวั๊กมือเป็นเชิงเรียกคนดูนอก ฉากมานั่งที่ระเบียงกับพวก ตน เล็ง ขุนทิพฯ	(เสียงคนตบมือ ร้องชมระบำกันแซ่) อ้อฮอ! สวยจิ้น ๆ เพงโพะจิ้น ๆ นะไขลักท่านขุน อ้อฮอ! ขอบใจนายอากรแทนท่านข้าหลวงด้วยนะ อุตส่าห์เอาลูกหลาน มาช่วยรำฉลองเมือง
๘. จับวงปีพาทย์และ คนร้องส่งระหว่างปีพาทย์ บรรเลง กล้องจะฉาย slide	เพลงดอกไม้นิไทร โอ้พระร่มโพธิ์ทองของข้าบาท ชาวตราดจะขาดจิตเมื่อคิดถึง

ภาพ	เสียง
สลับไปกับวงปีพาทย์ หรือ คนที่นั่งบนระเบียงก็แล้วแต่ จะเห็นเหมาะสม สไลด์ (slide) มีดังนี้ ก. พระบรมรูปเดี่ยว ข. พระบรมรูปคู่ (กับสมเด็จพระพันปีฯ) ค. พระที่นั่งจักรี ง. พระที่นั่งดุสิตฯ จ. พระบรมมหาราชวัง ฉ. กรุงเทพมหานคร ช. ประทับบนเรือพระที่นั่ง- จักรี ญ. พระบรมรูปทรงม้า (slide ญ. วิจารณ์ตอนอ่านข้อ ความ) ๙. เมื่อร้องถึง “... ไพธิสมภารพระจักรี” ฉาย slide เรือพระที่นั่งจักรีจน ใกล้จะจบเพลง กล้องจับภาพ โต๊ะหมู่บูชาและพระบรมรูป จนเพลงจบ ๑๐. จับภาพขุนทิพฯ กับพวกบนระเบียงพูดและ ตบมือขึ้นชมกัน ขุนทิพฯ เล็ง ศรี	วันถูกพรากจากไทยใจพริ่นพริ้ง ตื่นตะลึงร้าวอกฟพระทม รำน้ำตาอาลัยแผ่นดินแม่ แข็งแซ่เสียงสะอื้นแสนชื่นชม ทั้งทุกข์ข่าวพระพ่อเจ้าทรงเศร้าชม พระอูระระบุมะมตรมหัย เพลงโศกคัด เคยสรลงเคยเสวยละเลยสิ้น เสียงแคนดินทรงกำสรวลประขวรไข จำเสด็จประเวศประเทศไกล รักษาองค์ดำรงไทยให้พ้นพาล เพลงกราวรำมอญ แต่บัดนี้เคราะห์กรรมได้บาราศ ชาวตราดกลับคืนสู่ถิ่นฐาน อยู่ไ้ร่มของไทยใจเบิกบาน และร่วมไพธิสมภารพระจักรี สดับข่าวเสด็จเข้าอ่าวสยาม ไทยทุกนามถวายพรพระทรงศรี ขอพระชนมพรรษากว่าร้อยปี ประชาชาติเป็นสุขสันต์ทุกข์เทอญ (ปีพาทย์บรรเลงจบ เสียงตบมือเฮฮา พูดกันแข็งแซ่) (ตบมือใหญ่) เพราะแท้ ๆ เอ้า! แม่ศรีเจ้าตกรางวัลทั้งระบำ ทั้ง ปีพาทย์ หนอยจะ (พูดบ้าง) อ้อฮอ! ผมตกกล้วย ผมตกกล้วยโหล่ (ควักกระเป๋าสลัด หยูกหยิก) (หยิบเงินออกจากถุงเป็นเงินบาทพลาญ พูดไปพลาญ เอ้า! น้องสุรางค์

ภาพ	เสียง
๑๑. นักการคนหนึ่งวิ่งเข้ามาทางนอกชาน คลานเร็ว ๆ เข้าไปหาขุนทิพ ขุนทิพ แก้ว	จำช่วยมารับไปแจก..... (พูดค้าง เพราะมีเสียงเอะอะนอกฉาก) เอ๊ะ! ตาแก้วมีอะไรอะ (พูดกระหืดกระหอบเสียงแปร่ง ๆ) ท่านข้าหลวงขอรับ ให้มาเรียนว่า ในหลวงจะเสด็จเลยมาแวะเยี่ยมเมืองกราดพุ้งนี้ขอรับ (หอบ) โอยวิ่งเสียหอบเลยขอรับ
๑๒. กล้องจับภาพ ขุนทิพ ศรี เล้ง อ้าปากตลึง แล้วทุกคนบนกระเบียงหันไปกราบพระบรมรูปที่โต๊ะหมู่ เล้ง คำนับแบบจีน แล้วพูดกันจ้อกแจ้ก จับภาพวงปีพาทย์ซึ่งแสดงความดีใจพูดกันไม่เป็นสำ กราบพระบรมรูป ภาพค่อย ๆ จางหายไปพร้อมกับเสียงจ้อแจ	
ขุนทิพ ฉาก สมมุติเป็นเวลาปัจจุบัน นิมิตนั่งพับเพียบบนพรมหน้าโต๊ะหมู่บูชา	(ตลึงงันครู่หนึ่ง) อ้า! จริงรีนี่ (หัวเราะใหญ่) อ้า อ้า อ้า พ่อของเรามาแล้ว (รีบคลานเข้าไปกราบพระบรมรูป) พระทูลกระหม่อมแก้วๆ มาแล้ว ๆ ลูกดีใจจริง ๆ (กราบใหญ่) (เสียงแซ่ซี้ดดังอยู่นอกฉาก เสียงโห่สามลา เสียงถวายพระพรกึกก้อง แล้วค่อย ๆ จางหายไป)

ภาพ	เสียง
๑. พอดนตรีขึ้นแผ่วๆ กล้องฉาย slide กรุงเทพฯ นิมิตเริ่มอ่านข้อความดนตรี ค่อย ๆ จางเสียง ไม่ต้องจับ ภาพคนอ่าน ฉาย slide พระ บรมรูปทรงม้า ต่อจากภาพ กรุงเทพฯ	
๒. เรือพระที่นั่งจักรี นิมิต	(อ่านข้อความ) สมเด็จพระปิยมหาราชเสด็จพระราชดำเนินยุโรป ตามคำทูลเชิญของประมุขประเทศต่าง ๆ เมื่อ ร.ศ. ๑๒๖ (พุทธ- ศักราช ๒๔๕๑) เพื่อทรงแก้ไขสถานการณ์ของเมืองไทยและ รักษาพระโรค วันเสด็จนิวัติพระนครนั้น แทนที่จะเสด็จตรงเข้า กรุงเทพฯ กลับมุ่งพระพักตร์เสด็จเยี่ยมชาวตราดก่อน เพราะ พระราชหฤทัยผูกพันอยู่กับคนไทยที่นั่น คำกราบบังคมทูลของ ข้าหลวงเมืองตราดตอนหนึ่งมีว่า
๓. ฉายพระบรมรูป จนจบเสียงดนตรี	“...ที่ทรงทรมานพระองค์เสด็จมาครั้งนี้ จะพึงคิดเห็นได้ แต่ด้วยเหตุผลอย่างเดียว คือว่าทรงพระเมตตาแก่ชาวเมืองตราด เหมือนอย่างบิดามีความอาวรณ์ระลึกถึงบุตร และมีได้คิดเห็น แก่ความลำบากยากเข็ญอย่างไร สู้ทนฝ่าฝืนทูลประเทศทางกันดาร ไป เพื่อแต่จะได้เห็นหน้าบุตรเป็นที่ตั้งดังนี้...” (เสียงดนตรีคั่นสั้นๆ)
๔. กล้องจับภาพนิมิต นั่งพับเพียบอ่านพระราช- ดํารัส ของสมเด็จพระปิย- มหาราชอยู่หน้าโต๊ะบูชา สลับกับ slide แล้วแต่จะเห็น ควร (slides ที่ฉายมาแล้ว) เช่น	ขออัญเชิญพระราชดํารัสตอบชาวเมืองตราดมาอ่าน ณ ที่นี้ “ดูกระประชาชนอันเป็นที่รักของเรา ถ้อยคำที่เจ้าทั้งหลายได้ มอบฉันทะให้กล่าวเฉพาะหน้าเราเวลานี้ เป็นที่จับใจอย่างยิ่ง สมัยที่เราต้องพลัดพรากเขตแดนอันเป็นที่พึงพอใจ ซึ่งเรา ได้ใส่ใจบำรุงอยู่ และเมื่อนึกถึงประชาชนทั้งหลายอันเป็นที่รักใคร่ คุ้นเคยของเรา ต้องได้รับความเปลี่ยนแปลงไปด้วยความวิบัติไม่ มากนักน้อย ย่อมมีความเศร้าสลดใจเป็นธรรมดา ครั้นเมื่อได้รับ โทรเลขจากเมืองตราดในเวลาที่เราอยู่ในประเทศยุโรป เป็นสมัย ที่เราได้มารวมอยู่กับอีก จึงมีความยินดีเป็นอย่างยิ่ง ประราธนา
ก. slide กรุงเทพฯ ข. พระบรมมหาราชวัง	

ภาพ	เสียง
ค. พระที่นั่งจักรี ง. พระบรมรูปทรงม้า ๕. เมื่อใกล้จบ “ซึ่งเจ้าทั้งหลาย...” กล้องฉายพระบรมรูปเดี่ยวมาแต่ไกล ๆ แล้วชักให้ใกล้เข้ามาสว่างขึ้นทีละน้อย ๆ จนสว่างใสแล้วจางไปที่ละน้อย ๆ พร้อมเสียงดนตรีค่อย ๆ แผ่วลงเมื่ออ่านจบไม่ต้องจับภาพผู้อ่าน	ที่จะได้มาเห็นเมืองนี้และเจ้าทั้งหลาย....ได้กลับเข้าสู่ถิ่นฐานที่ได้เว้นการทำมาหากิน ก็จะได้มีอุตสาหกรรมทำมาหากินให้บริบูรณ์ดังแต่ก่อนและทวียิ่งขึ้น ซึ่งเจ้าทั้งหลายคิดว่า เราเหมือนบิดาที่พลัดพรากไปจากบุตร จึงรีบมาหา นั่น เป็นความคิดที่ถูกต้องแล้ว ขอให้เชื่ออยู่ในใจเสมอสืบไปเบื้องหน้า ดังเช่นที่คิดเห็นว่าเราคงเป็นบิดาของเจ้าตลอดไป ย่อมยินดีด้วยในเวลาที่เจ้ามีความสุขและช่วยปลดเปลื้องอันตรายในเวลาที่เราได้ทุกข์ บัดนี้เรามีความยินดีที่เห็นเจ้าทั้งหลายมาสมเอนกัน ณ ที่นี้ด้วยหน้าตาเบิกบาน...” (เสียงดนตรีเริ่มแผ่ว ๆ เมื่อใกล้จะอ่านจบ เมื่อจบก็ค่อย ๆ จางหายไปพร้อมภาพพระบรมรูป)

จบรายการ

เพลง “ความเป็นไทย”

คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย

ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

เสนอ

รายการ “อยู่อย่างไทย”

เรื่อง “จักรินมหาธีรราช”

บันทึกเทปโทรทัศน์ วันพุธที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๒๕

เวลา ๑๗.๐๐ น.

ออกอากาศวันพฤหัสบดีที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๒๕ เวลา ๒๓.๐๐ – ๒๓.๓๐ น.

ทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๕ อ.ส.ม.ท.

ผู้จัดรายการและเขียนบท

วิทยากร

ผู้ร่วมรายการ

ผู้ให้ความอนุเคราะห์ในการถ่ายภาพยนตร์
และภาพนิ่ง

ผู้ถ่ายภาพยนตร์และภาพนิ่ง

ผู้ให้ความอนุเคราะห์จัดการแสดงโขน

พ.ต.หญิง คุณหญิง ฝอยบ โปะชะกะฤชณะ

หม่อมหลวง ปิ่น มาลากุล

พ.ต.หญิง คุณหญิง ฝอยบ โปะชะกะฤชณะ

นิมิต สุทธิชุติพงษ์

ผู้ว่าราชการจังหวัดนครปฐม

โชติ กัลยาณมิตร

จิตรลดา สุวัตติกุล

นพดล จำปาทอง

เขมชาติ วัฒนโฬการ

ศูนย์ปฏิบัติการแห่งชาติ สำนัก-

เลขาธิการนายกรัฐมนตรี

คุณหญิง พวงรัตน์ วิเวกานนท์

อาจารย์ใหญ่โรงเรียนราชวินิต

ภาพ	เสียง
ภาพ บ้านถลุงเป็น แบบกรรนวนระหว่าง ขึ้นรายชื่อ ฉาก ห้องทำงานของ ฯพณฯ ม.ล. ปิ่น มาลากุล มีพระบรม ฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระ มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว อยู่เหนือโต๊ะทำงานในห้อง มีชุดเก้าอี้รับแขก กล้องจับ ที่พระบรมฉายาลักษณ์ใน ระยะใกล้ แล้วเลื่อนห่างออก มาเห็น ม.ล.ปิ่น กำลังนั่งทำ งาน มี น.ส.ก. เข้ามาทาง ประตูหน้า น.ส.ก. ม.ล.ปิ่น ยังก้มหน้าดู เอกสารอยู่ ผะอบ และการกรรมการเอก ลักษณ์ไทยอีก ๑ คน เดินเข้า มาไหว้และกล่าวคำ สวัสดิ์ ม.ล.ปิ่น รับไหว้ แล้วเดิน ไปสมทบที่โต๊ะรับแขก ผะอบ ม.ล.ปิ่น	เพลงนำรายการ “ขวัญเมือง” อาจารย์ที่ท่านนัดไว้มาแล้วค่ะ เชิญเข้ามาได้ เชิญที่โต๊ะรับแขกเลยดีกว่า ใจ มีอะไรจะให้ผมช่วย ผมยินดี ตามที่ดิฉันได้กราบเรียนอาจารย์ไว้แล้วค่ะ ว่าคณะอนุกรรมการ เผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย จะทำรายการเดือนพฤศจิกายน นี้ ทอดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และ มอบให้ดิฉันเป็นผู้จัดทำรายการค่ะ ดิฉันเตรียมแนวไว้แล้ว จะมา กราบเรียนอาจารย์ขอความกรุณา ขอรายละเอียดและตีพิมพ์สิ่งที่ เตรียมมาด้วยค่ะ คุณเตรียมแนวไว้อย่างไร

ภาพ	เสียง
ผะอับ	ดิฉันคิดว่าจะทำในด้านที่เกี่ยวกับพระราชวังสนามจันทร์ค่ะ เพราะพระองค์ท่านได้ทรงฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมในสมัยที่ศิลปเหล่านั้นกำลังเสื่อมถอย แล้วพระราชวังนี้เอง ในขณะนี้ก็เป็นแหล่งที่จะได้สืบทอดตามพระราชประสงค์ค่ะ
ม.ล.ปิ่น ผะอับ	ดีมาก คุณจะให้ผมช่วยอะไร ดิฉันมาขอทราบเรียนถามข้อสงสัยบางอย่างเกี่ยวกับพระราชวังนี้ เมื่อมีการสัมมนาที่มหาวิทยาลัยศิลปากรจัดขึ้นที่พระราชวังนี้ตอนเริ่มตั้งใหม่ อาจารย์เคยบอกว่าใช้เนื้อที่ประมาณ ๔๐ ไร่ แต่พระราชวังนี้มีเนื้อที่ถึง ๘๘๘ ไร่เศษ เลยคิดสงสัยว่าพระราชวังนี้ทำไมถึงมีเนื้อที่กว้างขวางมาก อาจารย์กรุณาอธิบาย ดิฉันจะได้นำไปเล่าสู่กันฟังค่ะ
ม.ล.ปิ่น	เป็นเรื่องสำคัญซึ่งต้องเสียเวลาเล่าหน่อยนะครับ คือว่าเมื่อ ร.ศ. ๑๑๒ ประเทศสยามของเรามีความเดือดร้อนมาก เกิดมีพิพาทกับประเทศมหาอำนาจที่นำเรือรบเข้ามาถึงแม่น้ำเจ้าพระยา ประวัติศาสตร์ตอนนี้คุณก็คงทราบที่อยู่แล้ว ขณะนั้นสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ มีพระชนมายุ ๑๒ พรรษาแล้ว ย่อมทรงทราบเรื่องราวทั้งหมดเป็นอย่างดี หลังจากกรณีพิพาทไม่กี่เดือนก็เสด็จพระราชดำเนินไปทรงศึกษาวิชาการที่ประเทศอังกฤษ ทรงเข้าโรงเรียนนายร้อยแซนด์เฮิสต์ และเข้ามหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด เสด็จพระราชดำเนินกลับมาเมื่อพระชนมายุ ๒๒ พรรษา และทรงเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร คงจะได้เสด็จขึ้นครองราชย์เป็นพระเจ้าแผ่นดินสักวันหนึ่ง ผมกล่าวถึงเรื่องนี้ โดยได้ทราบจากเหตุการณ์และได้ค้นคว้าจากเอกสารมาประกอบในระยะหลังนี้ ผมยืนยันได้ว่าสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชมิได้ทรงลืมเรื่องกรณีพิพาทเมื่อ ร.ศ. ๑๑๒ เลย ขณะนั้นประเทศสยามก็ยังมิได้พัฒนาไปเท่าไรนัก ทรงคิดว่ากรณีพิพาท เช่นเดียวกับเมื่อครั้งก่อนอาจเกิดขึ้นอีกเมื่อไรก็ได้ ถ้าเกิดขึ้นพระองค์จะทำอย่างไร ได้ทรงศึกษาวิชาทหารมา ย่อมจะต้องทรงทราบเรื่องวิธีและกลยุทธ์ตามสมควร ถ้ามหาอำนาจเข้ามาถึงตัวในกรุงเทพฯ อีกเราจะสู้ได้อย่างไร เราจะต้องหาที่ตั้งมั่นที่อื่นเพื่อต่อสู้ พระองค์

ภาพ	เสียง
นิมิต	ได้เสด็จพระราชดำเนินไปหลาย ๆ แห่ง ลงท้ายก็ได้เลือกจังหวัด นครปฐมว่าเป็นที่มีชัยภูมิดี กองทหารต่างชาติคงจะไปถึงได้ยาก เพราะไม่มีถนน ส่วนรถไฟนั้นระเบิดเสียก็ใช้ไม่ได้ มีทางคมนาคม เหลืออยู่ทางเดียวคือลำคลองต่าง ๆ และการใช้ลำคลองนั้น ต่างชาติ คงจะสู้เราไม่ได้ เป็นพระบรมราโชบายที่ลึกซึ้งจริงนะครับ ทั้ง ๆ ที่พระชนมายุก็ยัง น้อย สมกับที่ทรงศึกษาวิชาการทหารมา มีน้ำเมื่อเสวยราชย์แล้ว ทรงตั้งกองเสือป่าขึ้น เมื่อมีการซ้อมรบใหญ่คราวใด ก็ที่พระราชวัง สนามจันทร์ทุกที คงจะให้ชินภูมิประเทศนะครับ
ม.ล.ปิ่น	คุณช่างคิดดีมาก
ผะอบ	อาจารย์คะ ดิฉันตั้งใจเหลือเกินค่ะว่าตอนนี้นำวิทยาลัยกำลังดำเนินการซ้อม “ทัพบขัณ” ซึ่งพวกเราอาจารย์ภาษาไทยได้ต่อสู้กันมา หลายปีที่จะซ้อมให้อยู่ในสภาพเดิม
ม.ล.ปิ่น	ผมก็ตั้งใจ ทัพบขัณนี้มีลักษณะเป็นเรือนไทยที่สมบูรณ์ และเคย ประทับแรมที่นั่นคืนหนึ่ง คือคืนที่มีงานพระราชพิธีราชฤทธวมงคล ภาษาชนบทก็ต้องพูดว่า งานขึ้นบ้านใหม่ หลังจากนั้นได้ใช้เป็น ที่บัญชาการของผู้บังคับการกองเสือป่าเสนา น้อยราบหนักรักษา พระองค์ ที่สนามจันทร์นั้น เวลาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จไปประทับก็เป็นอย่างหนึ่ง พอเริ่มซ้อมรบก็เปลี่ยนเป็นค่าย เรียกว่าค่ายหลวงพระราชวังสนามจันทร์
ผะอบ	จากพระตำหนักทัพบขัณนี้แหละค่ะ ทำให้ดิฉันเกิดความคิดว่า ที่ ทรงสร้างพระที่นั่ง พระตำหนักต่าง ๆ ตลอดในเรือนข้าราชการบริพาร และบริเวณพระราชวังนั้น ดิฉันเองรู้สึกว่าการปราณีตในการ อนุรักษ์และพัฒนาศิลปไทย และมีแผนที่จะให้บริเวณเป็นรูปวน อุทยาน พระราชวังนี้สร้างมา ๗๐ ปีแล้ว ดิฉันเลยมีความคิดว่า ควรจะไปถ่ายภาพยนตร์มาให้ผู้ชมรายการได้เห็นประจักษ์พยานนี้ ก่อนไปถ่ายภาพยนตร์ ดิฉันได้ไปขอคำแนะนำด้านศิลปไทยจาก อาจารย์โยชิต กัลยาณมิตร คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศิลปากร ว่าควรจะไปจับจุดใดบ้าง วันนี้ดิฉันก็ได้ให้นำมาฉายให้อาจารย์ ดูด้วยค่ะ อาจารย์กรุณาให้ความเห็นว่า ควรจะตัดต่ออย่างไร และ

ภาพ	เสียง
ภาพยนตร์ (ประมาณ ๘ นาที) ๑) พระตำหนัก “ทับขวัญ” กำลังซ่อม (พระตำหนัก ทับแก้วถ่ายไม่ได้ ต้นไม้ บัง) ๒) บริเวณพระราชวังเห็น กลุ่มพระที่นั่งต่าง ๆ ๓) เทวาลัย “พระคเณศวร์” เป็นเทวาลัยของเทพเจ้า ประจำพระราชวังสนาม- จันทร์ ด้วยพระองค์ทรง โปรดศิลปวิทยาการ จึง ทรงสร้างเทวาลัยพระ คเณศวร์ ไว้เป็นที่บวง- สรวงบูชา ๔) พระที่นั่งชาลิมงคลอาสน์ สร้างแบบตะวันตก ๕) พระที่นั่งพิมานปฐม แบบ ก่ออิฐถือปูน ๒ ชั้น ผสม ผสานกับไทย ที่ช่องระ- บายลมและระเบียงลูก กรงมีห้องสำคัญคือ “หอ พระเจ้า” ซึ่งเป็นหอพระ และที่ประดิษฐานพระ มหาเศวตฉัตรด้วย ที่ผนัง มีภาพเขียนเทพประณม	ให้ความรู้แก่พวกเราว่าในขณะที่ประทับอยู่นั้น ได้ทรงใช้ที่ไหน อย่างไรบ้าง ในขณะฉายภาพยนตร์เป็นบทสนทนาของ ม.ล.ปิ่น และผู้ร่วม รายการเกี่ยวกับภาพนั้น ๆ ทั้งในด้านศิลปและพระราชประสงค์ ในการใช้สถานที่นั้น ๆ

ภาพ	เสียง
จากหอพระเจ้าเล็งมุม ตรงออกไปจะเห็นเป็น เส้นตรงไปยังเทวาลัย พระคณศวร์และองค์ พระปฐมเจดีย์ ๖) พระที่นั่งอภิมรณฤดี (ไม่ ได้ถ่ายมาเพราะลักษณะ เดียวกัน) ๗) พระที่นั่งวัชรวิกรมยา และ พระที่นั่งสามัคคีมุขมาตย์ เป็นพระที่นั่งแฝดสร้าง แบบไทยมีคันทวย ช่อฟ้า ใบระกา และหางหงส์ หน้าบัน หน้าบันแต่ละทิศ มีลวดลายเอกลักษณ์ประ จำพระองค์ ๗.๑ ทิศตะวันตกกับมุข เด็จ มีรูปเข็มวชิรา- วุธ ภายในวงรัศมี อยู่กลาง ล้อมรอบ ด้วยลายกนกปิด ทอง ๗.๒ ทิศตะวันออก เป็น รูปช้างไอยราพรต มีสัปคับลายทอง สำหรับช้างทรง พระมหากษัตริย์ มีเข็มวชิราวุธตั้ง อยู่ภายในมีลวด ลายเป็นกนกกลิ้งรัก	

ภาพ	เสียง
ปิดทอง พื้นประดับ กระจกสีน้ำเงินซึ่ง เป็นสีวันพระบรม ราชสมภพ ๘) พระที่นั่งสามัคคีมุขมาตย์ หน้าบันเป็นรูปสมเด็จ พระอมรินทราธิราช ประทับเหนือพิมานประ- สาท ๓ ยอด พระหัตถ์ ขวาทรงตรี พระหัตถ์ ซ้ายประทานพร มีสาวก เทวดา และมนุษย์ ๕ หมู่ ๘.๑ ท้องพระโรง ใช้ เป็นที่ประชุมเสื่อ ป้ามียกพื้น ๓ ด้าน ใช้เป็นโรงโขนเพื่อ ให้คนดูได้เห็นศิลป การร่ายรำอันด- งาม โขนออกมา นอกฉาก กล้องกลับมาจับที่ห้องทำงาน ม.ล.ปิ่น ผะอบ	พระราชวังสนามจันทร์นี้เป็นสถานที่ที่พระองค์ทรงพระราชนิพนธ์ เรื่องต่าง ๆ มากมายเลยนะครับ จะว่าเป็นแหล่งที่เป็นบ่อเกิดของ ทรัพย์ทางปัญญาที่พระราชทานไว้แก่คนไทยก็ได้ อาจารย์เป็นผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยศิลปากรขึ้นที่พระราชวังสนามจันทร์ เท่ากับได้สืบทอดโครงการทอดทุนพระเกียรติคุณนะค่ะ ท้อง- พระโรงที่ใช้เล่นโขนนี้นะค่ะ ทำให้จินตนาการถึงพระมหากษัตริย์คุณ ที่ทรงฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมชั้นสูงของไทยที่กำลังจะหมดไป เท่าที่ได้ยิน มานะค่ะ ว่าทรงโปรดให้ครูมาสอนลูกหลานมหาดเล็กเพื่อสืบทอด ใช้ใหม่ค่ะ

ภาพ	เสียง
ม.ล.ปิ่น	ถูกแล้วครับ ผมยังเคยฝึกเลย เรื่องโขนนี้สำคัญมากจะพูดว่าเป็นยอดของนาฏศิลป์ก็ได้ ก็อย่างที่คุ้นได้กล่าวมา คือเสื้อมโหม่มมาสวมหนึ่ง แล้วพระองค์ก็ได้ทรงฟื้นฟูขึ้น โดยตั้งกรมมหรสพซึ่งกลายมาเป็นกรมศิลปากรในปัจจุบันนี้
พะออบ	พระองค์ยังทรงพระราชนิพนธ์บทโขนขึ้นใหม่ เพื่อใช้แสดงให้เห็นสมัยขึ้นด้วย ดิฉันอ่านจากที่อาจารย์แกลงไว้ในการรวบรวมบทพระราชนิพนธ์ทั้งหมดว่า มีบทเบิกโรง ๘ บท และบทโขนเรื่องใหญ่ ๑๗ บท
ม.ล.ปิ่น	ผมคิดว่าทรงดัดแปลงไปในทางที่น่านิยมมาก โขนรัชกาลที่ ๑ นั้นทรงรวบรวมเรื่องทั้งหมดไว้ รัชกาลที่ ๒ ทรงพระราชนิพนธ์เพื่อการแสดงให้งดงาม รัชกาลที่ ๖ ทรงหันไปหาของเดิม คือทรงพระราชนิพนธ์ให้เหมือนต้นฉบับเดิมของอินเดียโบราณให้มากที่สุด
พะออบ	การที่ทรงให้เด็กหัดโขนแต่เล็ก ๆ ดิฉันคิดว่าเป็นพระปรีชาญาณที่ล้ำเลิศ เพราะการที่จะให้สนใจเข้าใจในศิลปและเพื่อสืบทอดได้ต้องให้เขาได้ปฏิบัติเอง จึงจะซาบซึ้ง หากมีพระญาณวิถีดุ พระองค์คงจะพอพระราชหฤทัยนะค่ะ ที่คุณทวีศักดิ์ เสนาณรงค์ รองอธิบดีกรมศิลปากรคนปัจจุบัน ได้เจริญรอยพระยุคลบาทมาตั้งแต่ยังเป็นผู้อำนวยการกองการสังคีต ผลได้ปรากฏแล้วเมื่องานฉลอง ๒๐๐ ปีกรุงรัตนโกสินทร์ค่ะ มีการแสดงโขนของโรงเรียนต่าง ๆ ถึง ๘ โรงเรียน และยังกำลังขอบรรจุทำโขนในวิชาพลศึกษาอีกด้วย
ม.ล.ปิ่น	เป็นที่น่ายินดีจริง ๆ ผมเสียดายที่ไม่ได้ไปชม
พะออบ	ดิฉันไปถ่ายภาพยนตร์การซ้อมแสดงโขนของโรงเรียนราชวินิตมาแล้วค่ะ เป็นพระราชนิพนธ์ของสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า บทเบิกโรงตอน “ฤาษีเสียดลูก” ผู้แสดงเป็นนักเรียนประถมทั้งนั้น น่ารักค่ะ ดิฉันนำมาฉายให้อาจารย์ดูด้วยแล้ว ตั้งใจไว้ประกอบรายการจะได้ให้ผู้ชมได้เห็นความสามารถของเด็ก ผู้ที่จะรักษาศิลปแขนงนี้ไว้ตามพระราชประสงค์ค่ะ
กล้องจับที่ฉากการแสดงโขนฉากที่ ๑ ฤๅษี มีแค่ ๒	การแสดงโขน

ภาพ	เสียง
ข้าง ที่ดินบันได จุคนั่งได้ข้างละ ๒ คน บนกุฏิมียกพื้นสำหรับถานี นั่ง ฉากที่ ๒ แม่น้ำ มองเห็นฝั่ง ข้างโน้นเป็นป่า	ตอน “ถานีเสียงลูก” บทพระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระมหาธีร ราชเจ้า

บทโขนเรื่อง รามเกียรติ์

ชุด

ถานีเสียงลูก

บทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
ฉาก จัดเป็นกุฏิถานี รอบบริเวณมีต้นไม้ใหญ่เล็กบ้างตามสมควรหน้ากุฏิมีแคร่ไม้ตั้งอยู่สองข้าง
บันไดกุฏิ (แคร่พอนั่งได้ ๒ คน) บนกุฏิมีแท่นไม้ธรรมดาดั่งไว้ตรงกลาง

เปิดฉาก - ปี่พาทย์ทำเพลงวา -

(ถานีนั่งอยู่บนแท่นบนกุฏิ สวาทะนั่งอยู่ที่แคร่ทางขวา ๒ กุมารนั่งอยู่บนแคร่ทางซ้าย)

- ปี่พาทย์หยุด -

- ร้องรำ -

มาจะกล่าวบทไป

เข้าฉาญนานมาไม่ลาลด

จึงเดินออกมาหน้ากุฏิ

ประคองทั้งสองลูกชาย

ถึงตรีการัญญะดาบส

บัดนี้ถึงกำหนดจะผ่อนกาย

กล่าวชวนบุตรโณมฉาย

ผันผายไปยังฝั่งคงคา

- ปี่พาทย์ทำเพลงฉิ่ง - เพลงลา -

(ถานีทำบทชวนสวาทะ แล้วไปอุ้มกุมารองค์เล็กเข้าเฝ้า และจงอึกองค์เดินนำหน้าไป
สวาทะทำบทน้อยใจที่พ่ออุ้มแต่น้องส่วนตัวเองต้องเดิน (แกลังเดินช้า ๆ) ถานีอุ้มลูกจูงลูกมาแล้ว
เก็บดอกไม้ให้ลูกทั้ง ๒ โดยไม่มองมาทางสวาทะเลยจนมาถึงริมฝั่งน้ำ

- ปี่พาทย์หยุด -

- เสร็จ -

ถานี ครั้นถึงซึ่งฝั่งที่ศรี พระมุนีก็น้ำเสียวแลหา เห็นนางสวาทะธิดายังเดินอยู่ล่าช้าจึงว่าไป
“สวาทะไฉน ๆ เข้าหน้อย ยังจะมัวตะบอยอยู่อีกได้ จะให้พ่อคอยเจ้าสักเท่าใด รีบมาไวๆ
ในบัดนี้”

- ร้องเพลงแขกลพบุรี -

เมื่อนั้น
 สะอื้นพลาทงตอบพระโยคี
 โอ้ว่าพระบิดาช่างไหลหลง
 ที่ลูกเขานอื่นไซ้รักพอใจรัก
 ลูกของเขาสื่อเอาไปอุ้มไว้
 ลูกของตนให้เดินด้วยบาทา

สวาทะธิดามารศรี
 ข้านี้อาภัพเป็นพันนัก
 ใครเป็นลูกพระองค์ไม่รู้จัก
 ลูกตนเองไม่พักจะนำพา
 คิดก็แสนแค้นใจเป็นหนักหนา
 มิน่าข้าดูดำไม่ปราณี

- ปี่พาทย์ทำเพลงโอด -

(สวาทะร้องให้ ฤๅษีทำบทสงสย มองดู ๒ กุมารบ้าง สวาทะบ้าง แล้วทำทำย่นนิ่งคิดอยู่)

- ปี่พาทย์หยุด -

- ร้องร่าย -

เมื่อนั้น
 พึงคำธิดาพาที

พระตรีการัญญะฤๅษี
 พระมุนีนึกแค้นแค้นใจ

- เจริญ -

ฤๅษี “หรือว่าชายาจะนอกจิต
 ครั้นว่าจะถามธิดาไซ้
 ครั้นจะนิ่งเฉยไว้ก็ใครรู้
 บางทีเทวัญจะบันดาล
 จึงยกการประนมเหนือเศศ
 เดชะบุญข้าบบว
 ข้าจะโยนสามกุมารนี้
 ขอจงจอมเทพเทวัญ
 กุมารใดมิใช่ลูกข้า
 จงกลายเป็นเคียรฉานทรงทราชม

จนลูกนิตรู้เห็นก็เป็นได้
 นึกกละอายแก่ใจไม่เข้าการ
 จะลองดูโดยทางอธิษฐาน
 ให้รู้เหตุเภทพาลสิ้นทั้งปวง
 บังคมพรหมเมศจอมสรว
 ขอข้าได้ล่วงรู้พลัน
 ลงในทิวทิศสวรรค์
 ให้รู้แม่นมั่นกระทงความ
 จงอย่าได้กลับว้ายข้าม
 แล้วเที่ยวไปตามแนวไพร

- ร้องร่าย -

ครั้นสิ้นความสัตย์อธิษฐาน
 สวาทะผู้เดียวเท่านั้นไซ้
 แต่สองทหารผู้ชาย
 ขึ้นยังฟากฝั่งพระคงคา

โยนกุมารสามลงแม่น้ำใหญ่
 กลับได้คืนสู่พระบิดา
 รูปร่างกลับกลายเป็นลิงป่า
 เริงรำโผนแผลงสู่แนวตง

- ปี่พาทย์นำเพลงร่ำ -

(ฤๅษีทำบทยกมือไหว้ อธิษฐาน แล้วจับกุมารองค์โตโยนไปก่อน กุมารหายเข้าฉาก
 ลิงเขียวสวนออกมาทำท่าดีใจ ฤๅษีจับกุมารองค์เล็กโยนไปอีกกุมารหายเข้าฉาก
 ลิงแดงสวนออกมาอยู่รวมกัน ๒ ตัว ฤๅษีจับสวาทะโยนตามไปท้ายร้ว สวาทะกลับมาหาพ่อ ฤๅษีกอดลูก

ไว้กับอก นิ่งดูกุมารที่กลายเป็นลิงไป

- ปี่พาทย์หยุด -

เจริญ เวชเกษม ทำบท - บรรจุเพลง

จบรายการ

เพลง "ความเป็นไทย"

คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย

ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

เสนอ

รายการ “อยู่อย่างไทย”

เรื่อง “ประชาชาติขมขึ้น”

บันทึกเทปโทรทัศน์ วันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๒๕

ออกอากาศวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๒๕ เวลา ๒๓.๐๐ – ๒๓.๓๐ น.

ทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๕ อ.ส.ม.ท.

ผู้จัดรายการ เขียนบท และวิทยาการ

ผู้ร่วมรายการ

ผู้ขับร้องถวายพระพร

ผู้ประสานงาน

พ.ต.หญิง คุณหญิง ผะอบ ไปชะกะฤชณะ

วินิจ บุญวิวัฒน์

สุรางค์ ดุริยพันธุ์

จิตรลดา หัซชะวณิช

นิมิต สุทธิพิรุติพงษ์

ภาพยนตร์ประกอบรายการ

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน

วีดีโอเทปประวัติศาสตร์ชาติไทย

ได้รับความอนุเคราะห์จาก

และพิธีมิสซา

ชัยณรงค์ มณฑิยวิเชียรฉาย

ภาพ	เสียง
ฉาก ห้องรับแขกธรรมดา ผะอบ	เนื่องด้วยเดือนธันวาคมเป็นเดือนที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชเสด็จพระราชสมภพ คณะอนุกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี จึงจัดรายการ “อยู่อย่างไทย” เรื่อง “ประชาธิปไตยขึ้น” เพื่อเทอดพระเกียรติในด้านศาสนา พระมหากษัตริย์ไทยได้ให้ความเป็นธรรมแก่พสกนิกรทุกศาสนาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา พระมหากษัตริย์ในพระบรมราชจักรีวงศ์ ทรงเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภกของศาสนาทุกศาสนา นับตั้งแต่องค์ปฐมบรมราชจักรีวงศ์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช พระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ทรงเจริญรอยพระยุคลบาทสืบต่อมาจนถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบัน พระองค์ได้ทรงเป็นมิ่งขวัญของประชาชนทุกศาสนาและเขาเหล่านั้นชมขึ้นอย่างไร ดิฉันจะขอเล่าท่านผู้ชมได้ชมพระราชกรณียกิจในด้านศาสนาพอสังเขปจากภาพยนตร์ที่ได้อบรมมา และขอแนะนำผู้นำภาพยนตร์ส่วนพระองค์บางตอนและวีดีโอเทปอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องคือ คุณวินิจ บุญวิวัฒน์ ค่ะ
ผะอบ	คุณวินิจคะ คุณวินิจได้รวบรวมภาพยนตร์พระราชกรณียกิจเกี่ยวกับศาสนาไหนบ้างคะ
วินิจ	ก็พระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นหลักของคนไทยแทบทั้งประเทศครับ แล้วก็ที่ทรงพระกรุณาแก่พี่น้องชาวมุสลิมและชาวคริสต์พอสังเขปครับ
ผะอบ	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเราไม่ใช่แต่ทรงเป็นองค์ศาสนูปถัมภกของพระพุทธศาสนาเท่านั้นนะคะ ยังมีพระราชศรัทธาทรงศึกษาและปฏิบัติให้เข้าถึงพระธรรมอย่างลึกซึ้งหาที่เปรียบมิได้ ดิฉันเดาว่าคุณวินิจคงนำภาพยนตร์ที่พระองค์ทรงผนวชมาให้เราได้ชมใช่ไหมคะ
วินิจ	ถูกต้องเลยครับ ผมคิดว่าภาพยนตร์ตอนนั้นนอกจากจะได้ชมในพระบารมีแล้ว ยังจะได้เป็นราชประเพณี และศิลปะอันปราณีตอีกด้วย

ภาพ	เสียง
ผะอบ ภาพยนตร์ ๑. พิธีทรงผนวช ๒. พิธีทรงผนวชของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามมกุฎราชกุมารและ นาคหลวง	เชิญคุณวินิจพาท่านผู้ชมไปยังวัดพระศรีรัตนศาสดารามเลยชิตะ บทสนทนาระหว่างฉายภาพยนตร์
ผะอบ	แหมตอนเสด็จออกจากวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ประชาชนเฝ้ากัน มากมายเลยนะคะ จากวัดพระศรีรัตนศาสดารามถึงวัดบวรนิเวศ ซึ่งเป็นที่ประทับนะครับ กินเวลา ๒ ชั่วโมงเศษ รถเล่นไม่ได้ เลยครับ
ผะอบ ภาพยนตร์ พระราชพิธีทรงผนวชสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร วินิจ	ทุกคนต่างปลื้มปิติและอยากเฝ้าชมพระบารมีกันทั้งนั้นนี่คะ
ผะอบ วินิจ	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรด- กระหม่อมให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ซึ่งมีพระราชศรัทธาในพระบรมพุทธานุภาพ ทรงผนวช ณ อุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม เมื่อ ๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๑ ระหว่างทรงผนวชประทับ ณ พระตำหนักทรงกลด วัดบวรนิเวศ วิหาร และเสด็จพระราชดำเนินรับภัตตาหารบิณฑบาตรจาก ประชาชนทั่วไป
ผะอบ วินิจ	เนื่องด้วยพระปฐมเจดีย์ นี่คะ ครับ พระภิกษุสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินไปถวายสักการบูชาปูชนียสถานสำคัญ ๆ เช่น พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม เมื่อ ๑๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๑ นี่เป็นภาพยนตร์ขาวดำ พระราชพิธีทรงผนวช พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เมื่อ ๒๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๙
ผะอบ	ถ้าเป็นภาพสีจะงามมากนะคะ ประชาชนได้มีโอกาสชื่นชมพระ

ภาพ	เสียง
	บารมีและได้เห็นพระราชพิธีทรงผนวชโดยตลอด ดุชิตะ สมเด็จพระบรมราชาชนนีในขณะนั้นยังดำรงพระยศพระราชชนนีทรงจรดพระกรบิดเปลื้องเส้นพระเจ้าเป็นฤกษ์ แหมเครื่องใช้ในพระราชพิธีทรงผนวชครบถ้วนงามจริง เทียนสลักปิดทองยอดพระเกี้ยวพานทอง พระมหากฐินประดิษฐานไตรครอง ไตรอุปัชฌาย์ ไตรคู่สวด เครื่องบริวาร
วินิจ	ขณะนี้ทรงเสด็จพัสดุและฉลองพระองค์ครุย เฉวียงพระอังสะแล้วทรงจุดธูปเทียนนมัสการพระมหามณีนรัตนปฏิมากร
ผะอบ	ทรงรับไตรครองจากสมเด็จพระราชาชนนีแล้วคะ อ้อ ทรงขอบรรพชาจากสังฆสมาคมแล้ว ต่อไปก็คงจะถึงทรงรับบาตรจากสมเด็จพระราชาชนนี น้าปลื้มนะคะ
วินิจ	พระราชพิธีทรงผนวชนี้ ภาพยนตร์ส่วนพระองค์ได้บันทึกไว้โดยตลอดครับ แต่เวลานี้มีน้อย จึงขอตัดไปตอนเสร็จพระราชพิธีเสด็จออกให้พระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ทูลเกล้าถวายดอกไม้ธูปเทียนเลยครับ
ผะอบ	สมเด็จพระบรมราชินีนาถ ทรงประเคนผ้าไตรและเครื่องบริวารสมเด็จพระราชาชนนีถวายผ้าไตร
วินิจ	ต่อไปนี้เป็นผู้แทนพระบรมวงศานุวงศ์ คณะองคมนตรี คณะรัฐมนตรี และข้าราชการทุกกระทรวง ทบวง กรม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และประชาชนครับ
ภาพยนตร์เสด็จงานฉลอง ๓๐๐ ปี วัดคอนเซบชั่น	
วินิจ	ภาพยนตร์ตอนนี้เป็นตอนที่เสด็จไปในงานพิธีฉลองครบรอบ ๓๐๐ ปี ที่วัดคอนเซบชั่น แห่งพระแม่เจ้า ที่บ้านญวนสามเสน เมื่อ ๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๗
ผะอบ	เสด็จ ๓ พระองค์เลยนะคะ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ตอนนั้นยังคงดำรงพระยศเจ้าฟ้าสิรินธรสิ้นะคะ ต้องเสด็จทางเรือด้วยนะคะ ทางเข้าทางบ้านญวนคงไม่สะดวก
วินิจ	ครับ วัตถุประสงค์แล้ว ทางบกเข้าไม่สะดวก

ภาพ	เสียง
ผะอบ วินิจ	มีबाटหลวงและผู้รับเสด็จมากมายเลยนะคะ เป็นงานใหญ่มาก ก็มีขุนนางกมิลซิงโรมันคารอลิกกรุงเทพฯ ฯลฯ มีชัย ก็บุญชู แล้วก็มีการจัดงาน เอกอัครสมณทูตวาติกัน เฝ้า รับเสด็จครับ
ผะอบ วิธีโอเทป เนื่องในงานฉลอง ๒๐๐ ปี รัตนโกสินทร์ ตอนที่ ๑ สมัยรัชกาลที่ ๔ ๓. ภาพยนตร์ตอนพระราช- ทานพระพุทธรูป บพิตร	แหมชาวคาทอลิกที่มาเฝ้าคงจะมาจากที่ต่าง ๆ มากเพราะเป็นงานสำคัญ นะะทรงพระสุหร่ายแผ่นป้ายด้วย
วินิจ	ตอนนี้เป็นตอนพระราชทานพระพุทธรูปบพิตรครับ ผมคิดว่าการที่ถวายนามเช่นนี้ก็เพราะพระองค์ทรงสร้าง เป็นพระมหากษัตริย์รัชกาลที่ ๔ นะครับ
ผะอบ	ดิฉันก็คิดเช่นนั้นค่ะ ดิฉันได้ทราบว่ามีพระราชพิธีในการปฏิบัติแล้ว พระองค์ยังทรงห่วงใยพสกนิกรชาวพุทธและมีพระราชประสงค์ที่จะให้มีหลักยึดมั่นทางจิตเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน พระองค์ได้ทรงสร้างพระพุทธรูปนารายณ์บพิตร รูปปางมารวิชัย คือชนะมาร เพื่อจะได้นำไปประดิษฐานไว้ ณ จังหวัดต่าง ๆ ที่บัวหงายนะคะได้ทรงบรรจุพระพิมพ์ ๑ องค์ ที่ทรงสร้างด้วยพระหัตถ์ ประกอบด้วยผงศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ในพระองค์และจากจังหวัดต่าง ๆ ทุกจังหวัด คือสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
วินิจ	ถ้าเช่นนั้นพระพุทธรูปนารายณ์บพิตรก็เป็นเครื่องหมายผูกพันพระมหากษัตริย์กับพสกนิกรทั่วพระราชอาณาจักรนะครับ
ผะอบ	แน่นอนค่ะ แล้วขณะที่พระองค์พระราชทานพระพุทธรูปนารายณ์บพิตรแก่จังหวัดต่าง ๆ มีพระราชดำรัสเสมอว่าที่บรรจุพระพิมพ์และผงศักดิ์สิทธิ์ทั่วประเทศนี้ นอกจากเป็นนิมิตหมายแห่งคุณพระ-

ภาพ	เสียง
กล้องกลับมาจับภาพ ผู้สนทนา	รัตนตรัยอันเป็นที่เคารพสูงสุดแล้ว ยังเป็นเครื่องหมายแห่งความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของประเทศไทย ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวของประชาชนชาวไทยอีกด้วยนะคะ นอกจากนี้ยังทรงร่วมพิธีทางศาสนาอีกมากมาย เช่น เททองหล่อพระ ยกช่อฟ้า ผังลูกนิมิต และเสด็จนมัสการพระภิกษุผู้ทรงคุณเป็นที่นับถือของชาวบ้านทุกภาค และทรงอุปถัมภ์ในเรื่องต่าง ๆ เช่น หลวงปู่ขาว วัดถ้ำกลองเพล จังหวัดอุดรธานี ที่ชรามาแล้ว ก็ทรงส่งแพทย์ไปคอยดูแล ส่งมหาดเล็กไปปรนนิบัติ เป็นต้น คุณวินิจคงไม่ได้นำภาพยนตร์มาใช้ไหมคะ
วินิจ	เวลามีน้อยครับ ผมนำมาเพียงนี้ ผมมีของศาสนาอิสลามครับ โดยเฉพาะพิธีสำคัญ ๆ ที่ทรงร่วมในกิจของศาสนา
ผะอบ	มีอะไรบ้างคะ จะได้เชิญท่านผู้ชมได้ติดตาม จะได้ทราบว่าพี่น้องไทยมุสลิมมีความสัมพันธ์กับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพียงใด
ภาพยนตร์ (อิสลาม)	
๑. พระราชทานคัมภีร์	
กูรอาน	
วินิจ	นี่เป็นการพระราชทานคัมภีร์ “กูรอาน” เมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๑๓ ที่จังหวัดนราธิวาสครับ สมเด็จพระบรมฯ โดยเสด็จด้วย จุฬาราชมนตรีรอรับเสด็จอยู่
ผะอบ	คัมภีร์ “กูรอาน” นั้นะคะเท่าที่ดิฉันทราบ เป็นคัมภีร์สำคัญในศาสนาอิสลาม ท่านจุฬาราชมนตรีที่ปรากฏในภาพนี้นะคะ ท่านภาคภูมิใจมากในการที่ได้แปลเป็นภาษาไทย เพราะได้สนองพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงมีพระราชปรารภแก่ท่านอยู่เสมอว่า มีพระราชประสงค์ให้มี “อัล-กูรอาน” เป็นภาษาไทยไว้ เพราะทรงถือว่าเป็นสมบัติล้ำค่าของชาติ
๒. ภาพเปิดมัสยิด	
วินิจ	นี่เป็นพิธีเปิดมัสยิด มัมบัง ที่จังหวัดสตูลครับ
ผะอบ	เมื่อไรคะ
วินิจ	เมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๒๒ นี่เองครับ มัสยิดก็เป็นที่น่าพิศวงทางศาสนา ก็คงเหมือนโบสถ์ของเราเนาะครับ

ภาพ	เสียง
ผะอับ	ดิฉันก็เข้าใจเช่นนั้น จึงทำพิธีใหญ่ในเวลาเปิด ดุซึคะ ทรงพระราชปฏิสันถารกับโต๊ะอิหม่าน โต๊ะครู อย่างใกล้ชิดเชียวนะคะ เสด็จออกหน้ามัสยิดแล้ว
วินิจ	วันนั้นได้พระราชทานพระบรมราโชวาทแก่ครูด้วยครับ
๓. พระราชทานรางวัลครูสอนศาสนาอิสลาม	
วินิจ	นี่เป็นพิธีพระราชทานรางวัลครูสอนศาสนาอิสลาม
ผะอับ	ที่ไหนคะ
วินิจ	ที่มัสยิดกลาง ปัตตานี ครับ เมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๒๓
ผะอับ	ครูที่รับรางวัลนี้คงมีเรียกกันว่า “โต๊ะครู” ดิฉันเคยไปเยี่ยมที่ปัตตานีครั้งหนึ่ง
วินิจ	ครู ๆ ซาบซึ่งในพระมหากรุณาธิคุณมากครับ
ผะอับ	เป็นเราบ้างก็คงเช่นเดียวกันค่ะ ไทยมุสลิมกับเราความสัมพันธ์กันมาแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาหรือสุโขทัยด้วยซ้ำไป จากหลักฐานทางวรรณคดี ปัจจุบันก็ยังมีตำแหน่งที่ปรึกษาทางราชการ คือ จุฬาราชมนตรี สืบต่อมาจนบัดนี้ค่ะ
กล้องกลับมาจับที่คู่สนทนา	
วินิจ	แล้วคริสตศาสนาละครับ เริ่มติดต่อกันแต่ครั้งไหน
ผะอับ	ดิฉันคิดว่าก็คงตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ที่ทราบแน็กสมัยสมเด็จพระนารายณ์ค่ะ ที่มีพระมหากรุณาธิคุณให้สร้างโบสถ์และเผยแพร่ศาสนาแล้วก็สืบต่อมาจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ นับแต่องค์ปฐมบรมราชจักรีวงศ์ ก็ได้ทรงแต่งตั้งประมุขของมัสยิดในประเทศไทย และพระราชทานอิสริยาภในการนับถือศาสนาทุกพระองค์ที่สืบสันตติวงศ์มา ก็ทรงสนับสนุนจนถึงองค์ปัจจุบัน
วินิจ	ผมมีวิดีโอเทปของอาจารย์ชัยณรงค์ แต่ที่นี้มีแต่ตอนตั้งแต่รัชกาลที่ ๔ ทรงมีความสัมพันธ์อันสนิทสนมกับสังฆราชปาเลอกัวร์อย่างไร และมีหลายตอนที่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบันได้พระราชทานพระมหากรุณาธิคุณแก่ชาวคริสต์ แล้วที่ชาวคริสต์ทำพิธีมิสซาใหญ่ เนื่องในงานฉลอง ๒๐๐ ปี กรุงรัตนโกสินทร์อีกด้วยครับ เมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๕ นี่เอง คำสนทนาและ

ภาพ	เสียง
ผะอบ วินิจ	คำบรรยายของชาวคริสต์เอง ดิซิคะ ขอให้ดิฉันได้ชมพระบารมีเป็นบุญตาบ้าง ยินดีครับ วิดีโอเทปนี้ผมคัดมาบางตอน ตอนแรกเป็นบทสนทนา กล่าวถึงความสัมพันธ์อย่างสนิทสนมระหว่างพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวตอนทรงผนวช และประทับอยู่ที่วัดราชาธิวาสกับพระสังฆราชปาเลอกัวร์ เจ้าอธิการวัดคอนเซบชั่น หรือที่ชาวบ้านเรียกว่าวัดเขมร คนละฟากคลองกับวัดราชาธิวาส เดียว ค่อยชมนะครับ
บทสนทนา	มีความว่า พระสังฆราชปาเลอกัวร์ได้ไปกราบบังคมทูลถามเกี่ยวกับภาษาไทย ภาษาบาลี และขนบธรรมเนียมต่าง ๆ อยู่เนือง ๆ และรู้จักเจ้าฟ้าองค์นี้ดีว่าทรงใฝ่หาความรู้ทุกด้าน ได้ทรงขอให้สอน ภูมิศาสตร์ เคมี ดาราศาสตร์ รวมทั้งภาษาฝรั่งเศสและภาษาลาติน ด้วย แม้ว่าพระองค์เป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา แต่ก็ทรงศึกษา และรู้จักวิถีทางของคาทอลิกดี เมื่อเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติแล้วก็ยังทรงติดต่อกับสังฆราชปาเลอกัวร์อยู่ พระราชดำรัสตอนหนึ่งเมื่อโปรดเกล้าฯ ให้พระสังฆราชและบรรดาพระสงฆ์คริสต์ตั้งเข้าเฝ้าว่า “การเบียดเบียนศาสนาเป็นวิธีการที่ไม่ดี เราเห็นควรปล่อยให้ทุกคนมีเสรีภาพที่จะถือศาสนาใด ๆ ที่ตนสมควร” ในรัชสมัยคริสต์ตั้งคาทอลิกได้รับพระเมตตาจากพระองค์อย่างเปี่ยมล้น
ผะอบ วินิจ	พระมหากษัตริย์ของเราทรงเป็นองค์เอกอัครศาสนูปถัมภกโดยแท้ มาจนทุกวันนี้จะคะ ครับ เขากล่าวถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบันด้วยนะครับ
ผะอบ วินิจ ภาพและเสียง	ขอดิฉันชมก่อนจะคะ นี่เป็นตอนที่เสด็จไปยังพระราชวังวาทิกัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นพระมหากษัตริย์พระองค์แรกที่ได้เสด็จไปเฝ้าสันตปาปาพร้อมด้วยสมเด็จพระบรมราชินีนาถ นอกจากนั้นยังเป็นภาพที่เสด็จไปร่วมในงานพิธีสำคัญทางศาสนาคริสต์ เขากล่าวว่า พระมหากษัตริย์คุณของพระมหากษัตริย์ในราชวงศ์จักรีเป็นล้นพ้น

ภาพ	เสียง
ผะอับ	จึงทำให้ศาสนจักรคาทอลิกดำรงความเป็นปึกแผ่นและแผ่ขยายไปทั่วราชอาณาจักร เมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๕ ชาวคริสต์คาทอลิกได้ทำพิธีถวายมหามิสซาร์ ซึ่งเป็นพิธีของศาสนาคาทอลิกทั่วโลก ที่ศาสนสถานอัสสัมชัญ บางรัก เนื่องในวันครบรอบ ๔ ปี ของวันสมณภิเษกของสันตปาปาจอห์นปอลที่ ๒ ทุกกรอบ ๔ ปี จะมีการประชุมสหพันธ์สภาสังฆราชทั่วเอเชีย การที่เลือกกรุงเทพฯ เป็นที่ประชุมครั้งที่ ๓ นี้ ก็เพื่อจะได้ร่วมแสดงความยินดีในการฉลอง ๒๐๐ ปี ของกรุงรัตนโกสินทร์ด้วย สังฆราชทั่วเอเชีย ๙๐ องค์ จะได้ทำพิธีอุทิศถวายพระมหากษัตริย์ในพระบรมมหาราชจักรวังและสวดขอพรพระผู้เป็นเจ้าและถวายพรพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว องค์เอกอัครศาสนูปถัมภกผู้ประเสริฐยิ่ง ขอให้พระองค์ทรงมีพระพลานามัยสมบูรณ์เพื่อเป็นมิ่งขวัญของพสกนิกรชาวไทย ทั้งนี้ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงมีต่อชาวคาทอลิกทั้งปวง ขอบคุณมากค่ะ คุณวินิจ พิธีนี้เป็นพิธีใหญ่มากนะคะ นำไปลาบปลื้มที่ประชาชนทุกศาสนาที่อยู่ใต้พระบรมโพธิสมภาร ต่างก็แสดงความจงรักภักดีกันถ้วนหน้า
วินิจ	ไม่เป็นไรครับ ผมภูมิใจที่ได้มีโอกาสมีส่วนในการทอดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในครั้งนี้
ผะอับ	ท่านผู้ชมได้ชมพระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงมีน้ำพระราชหฤทัยใสบริสุทธิ์ และเปี่ยมไปด้วยพระเมตตาธรรมต่อประชาชนทุกหมู่เหล่า ไม่ว่าชาติศาสนาใด ที่ได้เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร จะได้รับความร่มเย็นเป็นสุข ต่างสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ และชมชื่นในพระเมตตาธรรม
ภาพ ผะอับ-วินิจ	ในวโรกาสนี้ ข้าพระพุทธเจ้าในนามของคณะอนุกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ผู้จัดรายการ “ประชาชาติชมชื่น” ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสถวายพระพร ด้วยคำกลอนต่อไปนี้ และจะได้ขับร้องทำนองเพลงกล่อมพญา
กล้องจับที่เนื้อเพลง	คำถวายพระพร

ภาพ	เสียง
ขณะอ่าน แล้วเฟดเป็น ภาพยนตร์ ต่าง ๆ	ขอคุณพระรัตนตรัยไสวิเศษ ขอพระเมตตาธรรมอันยิ่งใหญ่ พระขันตีวิริยะของทรงชัย เป็นปัจจัยให้เจริญพระชนมาน ผองพระโรคาพาธพินาศสิ้น พระบารมีปกแผ่ดินเป็นสุขสานต์ ขอชาติไทยอยู่มั่นนิรันดร์กาล ภัยพาลอริร้ายสลายเทอญ. ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

(จบแล้วร่ายทำนองกล่อมพญา)

จบรายการ

เพลง “ความเป็นไทย”

คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
 ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
 สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

เสนอ

รายการ “อยู่อย่างไทย”
 เรื่อง “รื่นเริงเถลิงศกใหม่”

บันทึกเทปโทรทัศน์ วันพุธที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๒๖
 ออกอากาศวันศุกร์ที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๒๖ เวลา ๒๓.๐๐ – ๒๓.๓๐ น.
 ทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๕ อ.ส.ม.ท.

ผู้จัดรายการ	ปัญญา นิตยสุวรรณ
ผู้เขียนบทและวิทยากร	สุรางค์ ดุริยพันธุ์
ผู้ให้เกียรติรับเชิญ	พ.ต.หญิง คุณหญิง ฝะอบ ไปชะกฤษณะ สมบัติ คงจำเนียร (พ่อ) จงกล ศรีกาญจนา (แม่)
ผู้ร่วมรายการ	ธงชัย ยุทธนาภินันท์ (ลูกชาย) ศักดิ์ชัย ยุทธนาภินันท์ (เพื่อนชาย) สุกัญญา วาณิชตันติกุล (ลูกสาว) นิวัติ มานิตกุล (เพื่อนหญิง) ม.ร.ว.ทอร์ศรี คงจำเนียร โรงเรียนเขมะสิริอนุสสรณ์
การเล่นพื้นเมือง “ชักขา” และเพลงระบำ- ได้รับความอนุเคราะห์จาก	จงกลนี อมรเสนีย์ จินตนา เนื่องจำนงค์ วรินทร์ รุจนาพิพัฒน์ เขมะพันธุ์ เชิดเกียรติกุล กัลยาณี จักษวัักษ์
ผู้แสดงฝ่ายชาย	สุนีย์ สตะวีระวงศ์ ดวงสมร จันทศร ศรีศรวร ผลพันธุ์

ผู้แสดงฝ่ายหญิง (ต่อ)

ผู้ประสานงาน

ผู้ควบคุมรายการ

ผู้กำกับเวที

ผู้กำกับรายการ

วรรณิ คำพุดศิริ

นริภ สวัสดิรักษ์

จันทรวรรณ อัดถวิบูลย์กุล

บุบผาศิริ ชุ่มชื่น

จิตรลดา หัซชะวนิช

นิมิต สุทธิชุติพงษ์

สุรางค์ ดุริยพันธุ์

ประเทือง ปรีเสม

ศุภชัย รัตโนภาศ

ภาพ	เสียง
ฉาก ๑ ฉลียงบ้าน มีแก้อี สนามเหล็กมองเห็นสวน เด็ก รุ่นราวคราวเดียวกัน ๔ คน เดินเข้ามา มีลูกชายเจ้าของ บ้านและเพื่อนชายหญิงพี่น้อง กัน	
ลูกชาย	ออกมานั่งข้างนอกกันดีกว่าพักสมองเสียบ้าง ดูหนังสือกันมานาน แล้ว
เพื่อนชาย	เราดูหนังสือด้วยกันเข้าใจดีนะ สอบกลางเทอมนี้คงจะได้ Grade ดีแน่ ไม่ใช่ D ของฝรั่งนะ ดีของไทย
เพื่อนหญิง	มานั่งตรงนี้ทำให้นึกถึงวันปีใหม่ ยังนึกถึงไม่ลืม ฉันทึกจำเธอจึง พร้อมพ่อ พร้อมแม่ พี่น้อง ได้สนุกสนานรื่นเร่ร่วมกัน
ลูกหญิง	ถ้าเธออยู่บ้านเธอก็คงเหมือนกันนะ นี่เธอจากมาเรียนหนังสือเพื่อ อนาคตของเราละ ไม่เป็นไรหรอก มาเที่ยวบ้านเราบ่อย ๆ ก็ได้ คุณพ่อคุณแม่ฉันท่านก็รักเธอทั้งสองเหมือนลูก
เพื่อนชาย	นั่นนะซิ เราสองคนถึงได้รักและเคารพท่านและมาบ้านเธอเสมอ วันปีใหม่อันก็เลยฝันว่าเป็นคนหนึ่งในครอบครัวเธอ
ลูกชาย	ขอบใจเพื่อนที่นึกอย่างนั้น นี่เธอยังขาดไปอย่างหนึ่งนะ ในวันขึ้น ปีใหม่ไม่ได้มาร่วมกับเรา
เพื่อนหญิง	ยังมีอะไรอีกล่ะคะ
ลูกหญิง	ก็ตอนเช้ามีดเราออกไปใส่บาตรด้วยกันทุกคน อากาศแจ่มใส เห็น พระสงฆ์ท่านเรียงเข้ามารับบาตรแล้วจิตใจสบาย เป็นนิมิตดีวัน ปีใหม่ คุณพ่อคุณแม่ท่านให้เราทำบุญร่วมกันทุกครั้งเลยคะ ท่าน บอกว่าชาติหน้าจะได้พบกันอีก
เพื่อนชาย	ก็ทำให้จิตใจสบายดี แต่ผมคิดว่าเป็นวิธอบรมให้เราปฏิบัติจนเคยชิน ทำให้เราซึมซาบในการทำความดีเบื้องต้นทางพุทธศาสนากะมัง
ลูกชาย	เป็นความคิดที่ลึกซึ้งดีสมเป็นหัวหน้าห้องจริง
ลูกหญิง	คุณแม่เคยเล่าให้ฟังว่า เมื่อตอนเล็ก ๆ คุณยายพาไปวัดด้วยเสมอ ฟังเทศน์ก็ไม่ค่อยเข้าใจอะไรนัก แต่ก็ได้ดูผนังโบสถ์ไปเรื่อย ๆ เท่ากับได้เรียนรู้เรื่องศาสนาไปในตัว

ภาพ	เสียง
เพื่อนหญิง	ถ้าสนใจเรื่องศาสนา สมัครเรียนโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ก็ได้
เพื่อนชาย	จริงนะ แหมฉันคิดถึงบ้านตอนนี้ปีใหม่ก็ทำจิตใจให้ร่าเริงแจ่มใสอัมบุญ แล้วยังมีงานให้อิ่มท้องอีก ฉันยังติดใจคีนั่นไม่หายเลย วันรวมญาติของเรอนะ คุณพ่อคุณแม่และญาติผู้ใหญ่ คุณท่านเบิกบานนั่งดูลูก ๆ หลาน ๆ กินข้าวคุยกันไปเล่นกันสนุกสนาน ท่านคงมีความสุขมากนะ
เพื่อนหญิง	เออ คุณน่าเธอเป็นโฆษกเก่งนะ เอ๊ะ ทำไมต้องมีการขึ้นไปแนะนำลูกหลานบางคนด้วยละ บางคนอาย ๆ เก้อ ๆ สงสารจัง
ลูกหญิง	แหม ถ้าให้เธอได้ดูภาพยนตร์ปีแรกก็ดีหรงก ขึ้นไปแสดงตัวเป็นครอบครัวเลย จะได้รู้จักกันทั่วถึง ปีต่อ ๆ มาก็นำแต่สมาชิกใหม่ เช่น คู่ที่แต่งงานใหม่ ให้พี่น้องได้รู้จัก เธอจึงเห็นยังเก้อ ๆ อยู่
เพื่อนชาย	อ้อ เข้าใจแล้ว แหมฉันนึกถึงตอนที่เข้าแถวรอรับลูกขึ้นเนื้อวัวเย็นตาไฟร้อน ๆ นะ ยิ่งขำมันก็ยิ่งหัว แต่ก็ดีเหมือนกันนะ ผีกหัดเข้าคิวเรียงลำดับต่อไปจะได้รู้จักรักษาระเบียบ
เพื่อนหญิง	อาหารมีมากมายหลายอย่างไม่รู้จะเลือกอะไร อร่อยทั้งนั้น เอ๊ะ แล้วใครทำอาหารล่ะจ๊ะ
ลูกหญิง	ไม่มีใครทำหรงกจะ
ลูกชาย	บัตโซ ก็เสียเหลี่ยมหมดชิ แต่ละบ้านก็เอาอาหารไป คาวอย่างหวานอย่าง แต่ต้องบอกเจ้าของบ้านเพื่อไม่ให้ซ้ำกัน เจ้าของบ้านต้องยื่นพื้น ข้าวกับเครื่องต้ม เราทำอย่างนี้ทุกปี แต่ละปีก็เปลี่ยนเจ้าของบ้านที่จัดงาน จะได้ไปมาหาสู่กันทั่ว ๆ
เพื่อนหญิง	เข้าทีดีมาก ก็เท่ากับเราได้กินข้าวบ้านเรา แต่มารวมญาติกันไม่หมดเปลืองประหยัดดี เรียกว่าเลี้ยงอย่างประหยัดไชใหม่
ลูกหญิง	ไชแล้ว ปฏิบัติตามนโยบายรัฐบาล สนุกและประหยัด
เพื่อนหญิง	ฉันยังนึกข้นไม่หาย ตอนจับสลาก ไม่ใช่สนุกแต่เด็ก ๆ นะ ผู้ใหญ่ก็ทำเรื่องให้ข้น
เพื่อนชาย	ข้นอย่างไร
เพื่อนหญิง	ก็ตอนที่คนที่ได้ของที่ดีตัวไชไม่ได้ล่ะชิ คุณลุงอะไรก็ไม่รู้ ผมท่าน

ภาพ	เสียง
	ไม่ค่อยมีจับได้หัวผู้หญิงเสียด้วยซิ เด็กบางคนได้ของไม่ถูกใจ แลกกันวันเลย
ลูกหญิง	คุณพ่อคุณแม่บอกว่าเป็นงานรวมพี่รวมน้อง จะได้รู้จักมักคุ้นกัน มีอะไรได้ฟังพาอาศัยกัน ปีหนึ่งหนหนึ่งก็ยังดี จะเรียกว่าวันครอบครัวก็ยังได้นะ ตามที่ต่างชาติเขาเรียกร้องให้มีอย่างไรละ เราน่าสมัยแล้ว
เพื่อนหญิง	ครอบครัวเขอน่ารักจริง ได้พบปะกันอย่างนี้ทุกปี แล้วทำปีใหม่เสมอหรือ
ลูกหญิง	บางทีก็วันใกล้เคียง หน้าที่เหมาะเพราะอากาศดี ไม่มีฝน ก็เลยถือโอกาสฉลองปีใหม่เลย
เพื่อนชาย	เมื่อก่อนเห็นว่าปีใหม่ไม่ใช่หน้าหนาวอย่างนี้ หน้าร้อนไม่ใช่รีคงไม่สนุกนะ ถ้าอากาศร้อน
ลูกชาย	ใช่ คุณพ่อคุณแม่เล่าว่าคุณยายท่านสาธยายให้ฟังเรื่องวันปีใหม่ของไทยได้รับความรู้ดีจังเลย อ้ายที่เรากังขากันว่าวันขึ้นปีใหม่ของไทยมันอะไรกันแน่นะ เพราะฟังแล้วเยอะจังเลย นับตามจันทรคติก็วันสงกรานต์ นับตามสุริยคติก็ว่า ๑ เมษายน เดียวนี้ก็เป็น ๑ มกราคม นั้นแน่นะ คุณพ่อคุณแม่เข้ามาพอดี ถ้าอยากรู้ถามท่านเองเถอะ
พ่อ แม่ เดินเข้ามา	
พ่อ	คุยอะไรกันจะ เห็นบอกมาให้ถามคุณพ่อคุณแม่
ลูกชาย	เพื่อนนะครับ เขาสนใจเรื่องวันปีใหม่ว่ามันอะไรกันแน่นะ เลยบอกเขาว่าให้ถามคุณพ่อคุณแม่ดูเอง ผมเล่าอาจไม่แจ่มแจ้งเท่าที่คุณยายบอกนะครับ
แม่	อ้อ คุณยายท่านช่างค้นมาให้แม่เมื่อแม่ไปถามท่าน จะเอาไปสอนนะ เรื่องมันก็ค่อนข้างซับซ้อนหน่อย แต่ก็ทำให้เห็นว่าไทยเรานี้มีวัฒนธรรมอันสูง เป็นของตนเองมาแต่โบราณกาลนะจะ ไม่ใช่เที่ยวตามใคร ๆ เขาอย่างที่บ้านคนก็ว่าเราตามฝรั่งนะ
เพื่อนหญิง	คุณแม่แยม ๆ อย่างนี้ยังอยากฟังใหญ่ค่ะ คุณแม่เล่าซิคะ
แม่	ได้จ๊ะ
ฉาก ๒ ห้องทำงานครูใหญ่ โรงเรียนแห่งหนึ่ง ยายกำลัง นั่งอ่านหนังสือและเขียนอะไร	

ภาพ	เสียง
อยู่ พ่อแม่เดินเข้ามา ยาย แม่	ไปไหนกันมาจ๊ะ แม่ว่าเดี๋ยวจะกลับเชียว กลับจากทำงานแะตลาดเห็นผลไม้เยอะ เลยซื้อมาฝากคุณแม่ รู้ใจคุณแม่ว่าชอบผลไม้ไทย ๆ นี่คะ ขนุน ส้ม ล้มุด ตอนนี้อยู่ผลไม้นอก เยอะจังคะ น่ากินแต่ก็แพงแพง
ยาย	ขอบใจมากที่รู้ใจแม่ ผลไม้ไทยของเรามีเยอะอร่อยทั้งนั้น แล้วยังมี ทุกฤดูกาล แม่ยังไม่เข้าใจเลยว่า ปีนี้เห็นเขาซื้อผลไม้ นอกเป็นของ ขวัญกันยกใหญ่ พ่อซาจากเด็ก มาเป็นชนมไทย ก็ดีใจว่านิยมของ ไทย เดี่ยวนี้กลายเป็นผลไม้ นอก ดอกไม้ นอก แพงก็แสนแพง
พ่อ	คงเป็นเพราะปีนี้ปล่อยให้เข้าได้ง่าย แล้วผู้ให้ก็คงจะเห็นปันของแปลก เป็นของมีค่า แล้วก็ยังคิดว่าดี เป็นศักดิ์ศรีทั้งผู้ให้และผู้รับกระมัง ครับ
ยาย	ศักดิ์ศรีอะไรกันจ๊ะ ช่วยให้เงินออกนอกประเทศนะรีมีศักดิ์ศรี ไหนว่าให้ช่วยกันแก้ดุลยการค้า ปีนี้ไม่รู้วาก็พันล้านแล้ว ถ้าประเทศ ชาติเป็นหนี้เขามาก ๆ เราจะเอาศักดิ์ศรีที่ไหนมาจ๊ะ เอ้าเลยไปกัน ใหญ่ คนแก่ก็อย่างนี้แหละ แม่จะถามว่ามีธุระอะไรอีกหรือเปล่า
แม่	ว่าจะมาถามเรื่องเก่า ๆ นะคะ คุณแม่ช่างจำ ลูกจะต้องไปสอนเรื่อง ประเพณีวันขึ้นปีใหม่ของไทยนะคะ จะมาเรียนถามว่าทำอะไรกัน บ้าง อีกข้อหนึ่งก็คือ ก่อนที่จะนับวันที่ ๑ มกราคม เขานับวันไหนกัน แน่ะ เห็นเขาวางกันว่าสนุกสนานรื่นเริงกว่าเดี๋ยวนี๊ ทั้งในกรุง นอกกรุง ลูกก็ยังเลิกเสียด้วยนึกไม่ออก
ยาย	ดีมากที่ถาม แม่จะเล่าไปตามที่รู้เห็นมานะจ๊ะ ย่อ ๆ นะ ลูกจะได้ นำ ไปสอนลูกศิษย์ลูกหาสืบทอดกันต่อไป เดี่ยวจะไม่มีใครรู้เรื่อง
พ่อ	เรานับ ๑ มกราคม มาตั้งแต่ปี ๒๔๘๔ ใช้ใหม่ครับ ปีนั้นเหลือ ๔ เดือน จำได้ง่ายก็คือปีที่ญี่ปุ่นขึ้น
ยาย	จ๊ะ ก่อนนั้นทางราชการถือวันที่ ๑ เมษายน เป็นวันขึ้นปีใหม่ และจัด งานรื่นเริงทั้งในกรุงเทพฯ และตามศาลากลางจังหวัด แต่ชาวบ้านยัง ถือวันขึ้นแรม คือ วันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๕ เป็นวันขึ้นปีใหม่ วันแรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๔ เป็นวันสิ้นปี เคยได้ยินคำว่า “ตรุษ” ไหมละ
พ่อ	เคยครับ ตรุษจีนรู้จักมากกว่าเพื่อน ยังมีตรุษเขก ตรุษฝรั่ง

ภาพ	เสียง
ยาย	ตรุษไทยก็รู้จักครับ แต่เจียบเหงา นั้นใหม่ละ ตรุษ เขาหมายความว่ารื่นเริง ตรุษวันสิ้นปีเก่าขึ้นปีใหม่ ต่างก็ต้อนรับด้วยความรื่นเริง
แม่	ชาวบ้านจึงต้อนรับใหญ่ใช้ใหม่คะ แล้วสงกรานต์ล่ะคะ ก็ว่าขึ้น ปีใหม่เหมือนกัน มีงานกันเอิกเกริกไปเลยคะ
ยาย	สงกรานต์ เธอรู้แล้วไม่ใช่รีว่า หมายความว่าอย่างไร คะ คือดวงอาทิตย์เข้าสู่ราศีเมษ ตกในราวันวันที่ ๑๓ เมษายน แล้ว เกี่ยวอะไรกับการนับปีล่ะคะ
ยาย	แม่จะสรุปสั้น ๆ ก็คือว่า ที่ไทยเราถือวันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๕ เป็นวัน ขึ้นปีใหม่ตามปี ๑๒ นักษัตริ ที่รู้จักกันมาแต่โบราณว่า ขวด ญ ชาล เกาะ ฯลฯ คนโบราณถามว่าเกิดปีอะไร รู้จักแต่ขวดหนู ญลว นี้แหละ
พ่อ	จริงซิคครับ เดียวนี้เรากียังนับอยู่ แต่เรากียังพูดกันอยู่เสมอว่า “ตรุษสงกรานต์” หมายความว่าอย่างไรครับ
ยาย	เพราะตรุษกับสงกรานต์นี้เวลาต่อเนื่องกัน สงกรานต์นั้นนับทาง สุริยคติ พอดอาทิตย์ย้ายเข้าราศีเมษ ก็ขึ้นศักราชใหม่ ในปฏิทินเราจะ เขียนว่า วันที่ ๑๓ เมษายน วันสงกรานต์ วันที่ ๑๔ เป็นวันเนา วันที่ ๑๕ เป็นวันเถลิงศก เราก็เลยรื่นเริงเถลิงศกใหม่กันตั้งแต่ ตรุษจนถึงเทศกาลสงกรานต์ ดูเหมือนชาติตะวันตกบางชาติยังถือ เป็นวันที่ ๑๕ เมษายน เป็นวันขึ้นปีใหม่ทางราชการ อย่างพม่า เป็นต้น
แม่	มีนาชาวเชียงใหม่ มอญ ซึ่งแต่ก่อนใกล้ชิดกับพม่ามาก จึงจัดงาน สงกรานต์ใหญ่โต
ยาย	ไปอ่านพระราชพิธีสิบสองเดือน พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๕ ตอน วันสงกรานต์ซิคะ จะได้รายละเอียด
พ่อ	แล้วทำไมทางราชการจึงใช้วันที่ ๑ เมษายน แล้วมาเปลี่ยนเป็นวันที่ ๑ มกราคม ล่ะครับ
ยาย	แม่มีหนังสือรายงานผลการประชุมคณะกรรมการพิจารณาเปลี่ยน วันขึ้นปีใหม่ เป็นวันที่ ๑ มกราคม อยู่พอดี เดียวจะไปหยิบมาให้อ่าน ดูเองก็แล้วกัน

ภาพ	เสียง
ยายลุกเข้าไปข้างใน ระหว่างนั้นพอกับแม่คุยกัน นิดหน่อย ยายถือหนังสือออก มาส่งให้แม่ ยาย แม่ (อ่าน)	เอ้าดูตรงนี่ซิ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงเห็นความลำบากใน การขึ้นปีใหม่อีกสองครั้ง และเมื่อต้องมีการติดต่อกับต่างประเทศมาก ขึ้น ก็ยิ่งประสบความลำบากยิ่งขึ้นในการที่ไทยเรามีวันขึ้นปีใหม่ ไม่แน่นอน เสด็จมาถึงปีรัตนโกสินทรศก ๑๐๘ (พ.ศ. ๒๔๓๒) วันขึ้น ๑ ค่ำ เดือนห้า มาตรงกับวันที่ ๑ เมษายน พอดี จึงได้ประกาศ พระบรมราชโองการให้ถือวันที่ ๑ เมษายน เป็นวันขึ้นปีใหม่นับ แต่นั้นมา
ยาย แม่ (อ่าน)	อ่านดูเหตุผลตอนที่เปลี่ยนเป็น ๑ มกราคม ซิ “ไทยเราแต่โบราณมา ถือวันแรม ๑ ค่ำ เดือนอ้าย เป็นวันขึ้นปีใหม่ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงอธิบายไว้เป็นความ ว่า ฤดูหนาวเป็นเวลาพ้นจากมืดฝน สว่างขึ้นเหมือนกลางวัน โบราณจึงถือเป็นปลายปี จึงได้นับชื่อเดือนเป็นหนึ่งมาแต่เดือนอ้าย แต่ไทยโบราณถือข้างแรมเป็นต้นเดือน
ยาย พ่อ แม่ พ่อ (อ่าน)	ข้อความนี้ก็คัดมาจากพระราชพิธีสิบสองเดือนของรัชกาลที่ ๕ อีกนะแหละ ดูตอนสรุปซิจะ ขออ่านบ้างซิ ยิ่งอยากรู้อยู่ เอ้าอยากอ่าน ก็อ่านไป แม่ใจร้อนจริง
	“การเปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่จากวันที่ ๑ เมษายน มาเป็นวันที่ ๑ มกราคม และถูกต้องตามหลักวิชาที่นิยมใช้มาแต่โบราณกาล โดยถือ เอาลักษณะของดินฟ้าอากาศเป็นสำคัญ เดือนมกราคมเป็นเดือน ที่ดินฟ้าอากาศในประเทศไทยดีที่สุด เป็นเสมือนเวลารุ่งอรุณแห่ง ชีวิต การใช้วันที่ ๑ มกราคม เป็นขึ้นปีใหม่จะทำให้เข้าสู่ระดับ สากลที่ใช้อยู่ในประเทศที่เจริญแล้วทั่วโลก เราใช้วิธีของเราเอง หาใช่ที่เราใช้วิธีของชาติอื่นศาสนาอื่นใดไม่ การเปลี่ยนเอารัฐ โบราณของเรามาใช้จะแสดงให้เห็นว่า วิธีโบราณของเราก็ถูก

ภาพ	เสียง
ยาย พ่อ แม่	ต้องตรงตามวิธีสากล ซึ่งเป็นทางหนึ่งที่จะแสดงให้เห็นความรุ่งโรจน์แห่งวัฒนธรรมของชาติไทยในอดีตกาล” ที่นี่แจ่มแจ้งหรือยังล่ะ แจ่มแจ้งเลยครับ แต่ลูกยังมีข้อต้องถามอีกค่ะ ก็ประเพณีรีนเริงปีใหม่ไงล่ะคะ
แม่ พ่อ ทั้งสองคน	เดี๋ยวค่ะ คุณแม่ลูกพอจะร้องได้ (ร้องเพลง ๑ ตอน) เอ จำได้ตอนท้ายสร้อยเพลงนะค่ะ คุณจำได้ไหม จำได้ลง ๆ ดูเหมือนว่า ทั้งอย่างนี้ลองต้องเป็นทำนองด้วยกันซิจะได้ निकออก ยืมเถิด ยืมเถิด นะยืม ยืมแยมแจ่มใส สุขสำราญบานใจ ขอให้สวัสดิ (ร้องทวน)
ยาย หันไปจับหนังสือ พุดไปกลอง จับภาพไป มีภาพหญิงชาย นุ่งผ้าโจงกระเบน ภาพการ เล่นแม่จู้	ทางราชการก็คล้าย ๆ เดียวนี้แหละ มีแปลกก็แต่มีเพลง “๑ เมษายน ตั้งต้นปีใหม่” ปลุกแต่เช้ามีดทางวิทยุ
ยาย พ่อ ยาย	ถูกแล้ว หนุ่มสาวที่ไปใส่บาตรสนามหลวงก็แต่งตัวแบบไทย ๆ ดูรูปในหนังสือนี้ซิ เห็นไหมนุ่งโจงกระเบน ห่มสไบเฉียงบ้าง สวมเสื้อบ้าง กลางวันก็มีกิฬาพื้นเมือง กลางคืนก็มีมหรสพ ที่แม่ว่าสนุกที่สุดก็คือ คนที่ไปเที่ยวได้รับเลี้ยงอาหารโดยไม่ต้องเสียเงินเรียกว่ากินฟรียังงี้ล่ะ เอ๊ะ เลี้ยงได้ยังงั้นกันครับ คนออกมากมายกายกองอย่างนั้น อย่าลืมนะซิจะว่าผู้คนตอนนั้นมันน้อยกว่านี้ก็เท่า เงินก็มีค่าสูง กินข้าวมือหนึ่งห้าสตางค์ก็อึด
พ่อ ยาย	แล้ววิธีจัดเลี้ยงทั่วถึงได้อย่างไรล่ะครับ ก็เกณฑ์โรงเรียนผู้หญิงซิจะ กำลังคนมากนี่ แต่ละโรงเรียนจะทำอาหารไม่ซ้ำกัน คาวอย่างหวานอย่าง น้ำด้วย ตั้งเต็นท์เรียงรายรอบสนามหลวงราวกับตั้งโรงทาน สนุกมากก็ตอนตักแจก ลำเลียงกัน

ภาพ	เสียง																								
พ่อ แม่ ยาย	เหมือนเครื่องจักร เหนื่อยก็เหนื่อยสนุกก็สนุก ที่หนักหนอยก็กองดูข้าวใส่จาน ไข่ชามตักกะ มีพองเลย กองล้างจานก็มีเปื้อนเลย แต่ก็ได้บุญ เห็นคนกินหน้าชื่นตาบานหายเหนื่อยเลย แสดงว่าเข้มแข็งกันจริงนะครับ แล้วชาวบ้านต่างจังหวัดละคะ เขามีงานสนุกอะไรกันบ้าง ตอนเข้าไปทำบุญเลี้ยงพระ พอพระฉันแล้วก็ตั้งวงกินข้าวด้วยกัน แลกเปลี่ยนอาหารกันเสร็จแล้วก็หอบกลับบ้าน ตอนบ่ายก็มีการเล่น กีฬาต่าง ๆ แล้วแต่ท้องถิ่น กีฬาบางอย่างถ้าใครแพ้ก็ถูกปรับให้รำ เป็นที่สนุกสนานในหมู่เด็ก ๆ และหนุ่มสาว ตอนค่ำก็มาเล่นกันต่อ อีก ที่วันเสียมิดี้ได้ก็ต้องแต่งตัวสวยที่สุด นุ่งใหม่ หมั้นใหม่ ไม่ว่าคน แก่คนหนุ่มสาว ที่นี่มีภาพยนตร์ตอนหนึ่งทำไว้ เรื่อง การละเล่น “ชักชา” ถ้าอยากดูจะพาไปห้องโสต ดีครับ-คะ																								
พ่อ แม่ ยาย เดินออก พ่อ-แม่																									
ฉาก ๓ สนามกลางแจ้งเด็ก ชายหญิง ๓ คน กำลังเตรียม ชักกะเย่อ แล้วลงมือดึงเมื่อ มีสัญญาณ ระหว่างนั้นมี เสียงอธิบาย	“ชักชา” เป็นการละเล่นพื้นเมืองมาแต่โบราณ คือชักกะเย่อ แต่ เมื่อมีการแพ้ชนะกันแล้วก็มีกรร ร้องรำทำเพลง จะเป็นเพลงระบำ พวงมาลัย อะไรก็ได้ที่ถนัด เล่นในเทศกาลขึ้นปีใหม่ ตรุษ สงกรานต์ เป็นการออกกำลังกาย และรื่นเริงเชื่อมความสามัคคี เพลงระบำ <table><tr><td>ชาย ๑</td><td>ระบำไหนดอย</td><td>ระบำดอนเตย</td></tr><tr><td></td><td>อกของพี่จะช้า</td><td>เสียด้วยคำเขาเย้ย</td></tr><tr><td></td><td>ระบำดอนเตย</td><td>เขาก็รำงามเอย</td></tr><tr><td>๒</td><td>ระบำไหนดอย</td><td>ระบำวัดหลวง</td></tr><tr><td></td><td>เห็นสาว ๆ เขาเดินมา</td><td>ใส่ระย้าดุ่มहुควง</td></tr><tr><td></td><td>ระบำวัดหลวง</td><td>เขาก็รำงามเอย</td></tr><tr><td>๓</td><td>ระบำไหนดอย</td><td>ระบำฟากช้างโน้น</td></tr><tr><td></td><td>ถ้าน้องมาอยู่เสียกับพี่</td><td>ฉันจะให้ขี่เรือโข่น</td></tr></table>	ชาย ๑	ระบำไหนดอย	ระบำดอนเตย		อกของพี่จะช้า	เสียด้วยคำเขาเย้ย		ระบำดอนเตย	เขาก็รำงามเอย	๒	ระบำไหนดอย	ระบำวัดหลวง		เห็นสาว ๆ เขาเดินมา	ใส่ระย้าดุ่มहुควง		ระบำวัดหลวง	เขาก็รำงามเอย	๓	ระบำไหนดอย	ระบำฟากช้างโน้น		ถ้าน้องมาอยู่เสียกับพี่	ฉันจะให้ขี่เรือโข่น
ชาย ๑	ระบำไหนดอย	ระบำดอนเตย																							
	อกของพี่จะช้า	เสียด้วยคำเขาเย้ย																							
	ระบำดอนเตย	เขาก็รำงามเอย																							
๒	ระบำไหนดอย	ระบำวัดหลวง																							
	เห็นสาว ๆ เขาเดินมา	ใส่ระย้าดุ่มहुควง																							
	ระบำวัดหลวง	เขาก็รำงามเอย																							
๓	ระบำไหนดอย	ระบำฟากช้างโน้น																							
	ถ้าน้องมาอยู่เสียกับพี่	ฉันจะให้ขี่เรือโข่น																							

ภาพ	เสียง
	ระบายปากข้างโน้น ระบายไหนเอ๋ย รูปร่างอย่างนี้ ระบายบ้านกล้วย ระบายไหนเอ๋ย ดูกนกแซนขึ้นรำ ระบายโพธิ์หัก ระบายไหนเอ๋ย เจ้านุ่นแต่ผ้ายันตะนี ระบายวัดโคก

เขาก็ร้างามเอ๋ย
 ระบายบ้านกล้วย
 เผยจะมีเมียสวย
 เขาก็ร้างามเอ๋ย
 ระบายโพธิ์หัก
 เหมือนหนึ่งด้ามจวัก
 เขาก็ร้างามเอ๋ย
 ระบายวัดโคก
 เจ้าห่มแต่สีดอกศอก
 เขาก็ร้างามเอ๋ย.

จบรายการ
 เพลง “ความเป็นไทย”

คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
 ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
 สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

เสนอ

รายการ “อยู่อย่างไทย”

เรื่อง “เนื่องในวันมาฆบูชา”

บันทึกเทปโทรทัศน์ วันพุธที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๖
 ออกอากาศวันจันทร์ที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๖ เวลา ๑๗.๓๐ - ๑๘.๐๐ น.
 ทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๕ อ.ส.ม.ท.

ผู้จัดรายการ	อำนาจ จันเงิน
ผู้เขียนบทโทรทัศน์	สมยศ สิงห์คำ
วิทยาการ	แปลก สนธิรักษ์
พิธีกร	อำนาจ จันเงิน
ถ่ายภาพยนตร์และวีดีโอเทป	สมยศ สิงห์คำ
	ประมุขสิน อุไรศรี
	ไพรัช บุญยกะลิน
ให้เสียงดนตรีประกอบ	ไพรัช บุญยกะลิน
ประสานงาน	นิมิต สุทธิชุติพงษ์
ควบคุมรายการ	สุรางค์ ดุริยพันธุ์

ภาพ	เสียง
ภาพยนตร์ ภาพองค์พระ- ประธานพุทธมณฑล เริ่มจับ ภาพใกล้เฉพาะพระพักตร์ แล้วค่อย ๆ ถอยห่างจนเห็น ทั้งองค์	(เพลงสาธุการ) ประกอบดนตรีไทย คำบรรยาย พระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์พระบรมศาสดาได้ทรง ประกาศพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นคำสั่งสอนที่เป็นสังฆธรรมมีทั้ง เหตุและผล ทรงชี้ให้เห็นว่าอะไรเป็นบาป อะไรเป็นบุญ และทรงชี้ ทางที่บุคคลจะเดินตามไปจนถึงขั้นปฏิเวธ คำสั่งสอนของพระองค์ ล้วนแล้วแต่ความจริง เป็นคุณธรรมอันเลิศ ซึ่งผู้ใดยึดถือเป็นแนว ปฏิบัติอย่างจริงจัง จะมีแต่ความเจริญผาสุกตลอดกาล (เพลงสาธุการ)
ภาพยนตร์ ภาพพระอุโบสถ วัดเบญจมบพิตร เริ่มจับ ภาพตั้งแต่ข้อฟ้า แล้วค่อย ๆ ถอยห่าง จนเห็นพระอุโบสถ ทั้งหลัง แล้วเปลี่ยนไปจับ ภาพพระประธานในพระ อุโบสถ เริ่มจากภาพใกล้ เฉพาะพระพักตร์แล้วถอย ห่างจนเห็นทั้งองค์ หยุดภาพ ให้หนึ่ง แล้วปล่อยให้ภาพเลื่อน ไปที่ละน้อยจนหายไป	คำบรรยาย ประกอบดนตรีไทย โดยเหตุที่คำสั่งสอนของพระพุทธองค์ล้วนแล้วแต่เป็นสัง- ฆธรรมที่นิยมนำผู้ปฏิบัติให้มีแต่ความเจริญผาสุก พระพุทธศาสนา จึงจียังยืนมาจนถึงปัจจุบันถึง ๒,๕๐๐ ปี และจะจียังยืนตลอด ไปชั่วกาลนาน
ภาพยนตร์ ภาพพระสงฆ์ จำนวนมากกำลังสวดมนต์ ในพระอุโบสถ (ปาฏิโมกข์)	เสียงพระสงฆ์สวดมนต์ พระธรรมคำสั่งสอนที่มีความสำคัญยิ่ง ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจ ของพระพุทธศาสนา ก็คือโอวาทปาฏิโมกข์ ซึ่งพระพุทธองค์ได้ แสดงแก่ พระสงฆ์สาวกที่เป็นพระอรหันต์ จำนวน ๑,๒๕๐ รูป และวันที่แสดงพระธรรมบทนี้เป็นวันที่มีความสำคัญยิ่งทางพระ- พุทธศาสนาเช่นกัน วันนั้นได้แก่ วันมาฆบูชา เสียงพระสงฆ์สวดมนต์ค่อย ๆ เบาลงจนเลื่อนหายไป

ภาพ	เสียง
อำนาจ สไลด์ที่ ๑ พระจันทร์เต็มดวง	สวัสดีครับ ท่านผู้ชม ในวันเสาร์ที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ที่จะถึงนี้เป็นวันเพ็ญกลางเดือน ๓ เป็นวันที่มีพระจันทร์เต็มดวง ส่องแสงขาวนวลสว่างไสวทั่วไป เปรียบเสมือนพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ซึ่งเป็นคำสั่งสอนที่เป็นสัจธรรม บริสุทธิ์ผุดผ่อง และจีรังยั่งยืนมาจนถึงปัจจุบัน วันดังกล่าวนอกจากเป็นวันที่มีพระจันทร์เต็มดวง ดังที่ได้เรียนให้ทราบมาแล้ว ยังถือเป็นวันสำคัญวันหนึ่งของพุทธศาสนิกชนที่เรียกว่า มาฆบูชา เพื่อให้ท่านผู้ชมได้ทราบว่าวันนี้มีความสำคัญอย่างไร ผมจึงได้เชิญท่านอาจารย์แปลก สนธิรักษ์ มาเล่าให้ท่านผู้ชมได้ฟัง ผมขอแนะนำให้อ่านกับท่านอาจารย์แปลก สนธิรักษ์
อำนาจ แปลก อำนาจ	สวัสดีครับ ท่านอาจารย์แปลก สนธิรักษ์ สวัสดีครับ และสวัสดีท่านผู้ชมทุกท่าน ผมขอเรียนถามท่านอาจารย์เสียเลยว่า วันมาฆบูชาวันนี้มีความสำคัญอย่างไรครับ
แปลก	วันมาฆบูชา เป็นวันที่มีความสำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นวันที่มีการประชุมสงฆ์สันนิบาตครั้งใหญ่ที่เรียกว่า “จาตุรงคสันนิบาต” เป็นการประชุมที่มีความมหัศจรรย์ ๔ ประการคือ ๑. พระสงฆ์ที่มาร่วมประชุมครั้งนั้นล้วนแต่เป็นเอหิภิกขุอุปสัมปทา คือได้รับการอุปสมบทโดยตรงจากพระพุทธเจ้า ๒. พระสงฆ์ที่มาร่วมประชุมครั้งนั้นล้วนแต่เป็นผู้บรรลुพระอรหันต์แล้วทุก ๆ องค์
สไลด์ที่ ๒ พระอรหันต์สาวก	๓. เป็นวันที่พระอรหันต์สาวกของพระพุทธเจ้า ๑,๒๕๐ รูป มาประชุมพร้อมเพรียงกันโดยมิได้มีการนัดหมาย
สไลด์ที่ ๓ พระจันทร์เต็มดวง อำนาจ	๔. วันนั้นเป็นมาฆบุรณมี พระจันทร์เสวยฤกษ์มาฆะเต็มบริบูรณ์ คือเป็นวันพระจันทร์เต็มดวง ด้วยเหตุแห่งความมหัศจรรย์ ๔ ประการนี้ จึงเรียกว่า วันจาตุรงคสันนิบาต เนื่องจากมีพระสงฆ์สาวกมาร่วมประชุมจำนวนมากถึง

ภาพ	เสียง
แปลก สไลด์ที่ ๔ พระเวฬุวันมหาวิหาร	๑,๒๕๐ องค์ ไม่ทราบว่าจะพระพุทธรองค์ทรงเลือกที่ใดเป็นที่ประชุมสำหรับสถานที่ประชุม คือ พระเวฬุวันมหาวิหาร กรุงราชคฤห์ ตรงกับวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๓ เหตุที่พระพุทธรองค์ทรงเลือกที่นี้ก็เพราะว่ามีความเหมาะสมหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระเจ้าพิมพิสาร แห่งกรุงราชคฤห์ เป็นผู้ศรัทธาเลื่อมใสในคำสั่งสอนของพระพุทธรองค์เป็นอย่างมาก อันจะเป็นกำลังสำคัญทำให้พระพุทธรศาสนามั่นคงถาวรต่อไปในภายหน้าได้
อำนาจ	ผมไม่ทราบว่า พระธรรมที่ทรงแสดงแก่พระอรหันต์สาวก ในวันนั้นชื่ออะไร และมีความสำคัญอย่างไร
แปลก สไลด์ที่ ๕ เวฬุวันมหาวิหาร	ครับ ในวันนั้น สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงเทศนาโอวาทปาฏิโมกข์ในที่ประชุมสงฆ์ทั้งหมดที่พระเวฬุวันมหาวิหาร ในกรุงราชคฤห์ นับว่าเป็นวันประดิษฐานพระพุทธศาสนาเป็นครั้งแรก
อำนาจ	ผมอยากจะขอความกรุณาให้อาจารย์ได้กล่าวถึงสาระสำคัญของโอวาทปาฏิโมกข์เพื่อให้ท่านผู้ชมได้ทราบรายละเอียดตามสมควร
แปลก	ถ้าจะสรุปในสาระสำคัญของโอวาทปาฏิโมกข์กันจริง ๆ แล้วน่าจะมีสาระสำคัญ ๓ ประการ ตามที่เราเคยรู้ เคยเข้าใจกันมาที่เรียกว่าหัวใจของพระพุทธศาสนา คือ
ตัววิ่ง ข้อ ๑-๓	๑. การเว้นจากการทำความชั่วทั้งปวง ๒. การทำแต่ความดี และ ๓. การทำจิตใจให้หมดจด บริสุทธิ์ผ่องใส ทั้งสามข้อนี้ เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา ซึ่งพระอรหันต์สาวก ๑,๒๕๐ รูป จะนำไปเผยแพร่สั่งสอนประชาชนในที่ต่าง ๆ
อำนาจ	ผมอยากจะขอให้ท่านอาจารย์ได้กรุณาขยายความโอวาทปาฏิโมกข์ ให้มีเนื้อหาสาระขึ้นอีกสักเล็กน้อย ท่านอาจารย์จะกรุณาได้ไหมครับ
แปลก โปสเตอร์	ข้อความในโอวาทปาฏิโมกข์นั้น ได้บรรจุความสำคัญ ๆ ไว้ ๓ ตอน พระพุทธรองค์ได้ทรงตรัสเรียงเป็น ๓ คาถาคือ ตอนที่ ๑ ว่าด้วยความอดทนคือความอดกลั้น เป็นตะบะ

ภาพ	เสียง
(กล้องถ่ายที่โปสเตอร์ที่ ๑)	ธรรมเครื่องเผผลาญบาปอย่างยิ่ง ท่านผู้รู้ทั้งหลายกล่าวพระนิพพานว่าเป็นเยี่ยมยอด ผู้ที่ทำร้ายผู้อื่นเป็นบรรพชิตไม่ได้ ผู้เบียดเบียนผู้อื่นเป็นสมณะไม่ได้
อำนาจ	นี่เป็นเฉพาะความในตอนที่ ๑ หรือคาถาแรกใช่ไหมครับ
โปสเตอร์ (กล้องถ่ายที่โปสเตอร์ที่ ๒)	ในตอนที่ ๒ เกี่ยวกับเรื่องอะไรไม่ทราบครับ ตอนที่ ๒ เกี่ยวกับเรื่อง การไม่ทำบาป ๑ การยังกุศลให้ถึงพร้อม ๑ การทำจิตใจของตนให้หมดจดแจ่มใส ๑ ทั้งหมดนี้คือคำสั่งสอนของท่านผู้ตรัสรู้แล้วทั้งหลาย
อำนาจ	แล้วตอนที่ ๓ ละครับ พระพุทธองค์ได้ทรงกล่าวถึงเรื่องอะไรไว้บ้าง
แปลก	ตอนที่ ๓ หรือคาถาที่ ๓ มีสาระสำคัญเรื่องการไม่กล่าวร้าย ๑ การไม่ทำร้าย ๑ ความสำรวมในพระปาฏิโมกข์ ๑ ความเป็นผู้รู้จักประมาณในภัตตาหาร ๑ ที่นอนที่นั่งอันเรียบง่าย ๑ การประกอบความเพียรในอธิจิต ๑ นี่คือคำสั่งสอนของท่านผู้ตรัสรู้แล้วทั้งหลาย
	ผมอยากจะเรียนย้ำกับท่านผู้ชมให้เข้าใจตรงกันว่า โอวาทปาฏิโมกข์นี้ แปลว่า โอวาทที่เป็นประธาน หรือคำสั่งสอนที่เป็นหลักใหญ่ เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา เพราะพระพุทธเจ้าทรงยืนยันคำสอนในพระพุทธศาสนาทั้งหมดลงในโอวาทปาฏิโมกข์นี้ และโดยเหตุที่พระพุทธเจ้า ประทานโอวาทปาฏิโมกข์ในวันเพ็ญเดือน ๓ ฉะนั้น วันเพ็ญเดือน ๓ จึงเป็นวันสำคัญยิ่งวันหนึ่งทางพระพุทธศาสนานอกเหนือจากวันวิสาขบูชา ซึ่งเป็นวันประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพานของพระพุทธองค์
	เพราะฉะนั้นเนื่องในวันมาฆบูชา จึงเป็นวันที่พุทธศาสนิกชนทั้งหลายควรจัดทำพิธีสักการบูชาเป็นพิเศษ
อำนาจ	พอมาถึงตอนนี้ คิดว่าท่านผู้ชมคงจะได้สาระสำคัญเกี่ยวกับเรื่องวันมาฆบูชามาแล้วพอสมควร คราวนี้ผมอยากจะเรียนถามท่านอาจารย์ว่า สิ่งที่พุทธศาสนิกชนควรจะทำในวันมาฆบูชานี้มีอะไรบ้าง
แปลก	ความจริง พิธีสักการบูชาในวันมาฆบูชาที่เพิ่งมาทำกันเป็น

ภาพ	เสียง
อำนาจ แปลก	แบบแผนในสมัยรัชกาลที่ ๔ คือ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แห่งพระราชวงศ์จักรีนี้เอง โดยมีทั้งพระราชพิธีและพิธีของพุทธศาสนิกชนทั่วไป ผมคงจะกล่าวถึงแต่เฉพาะพิธีของพุทธศาสนิกชน เพื่อเป็นแนวปฏิบัติเท่านั้น ครับ ในวันมาฆบูชานี้ ท่านอาจารย์คิดว่าสิ่งที่พุทธศาสนิกชนควรปฏิบัติได้แก่อะไรบ้าง
อำนาจ แปลก	ผมคิดว่า ควรปฏิบัติใน ๒ สิ่งสำคัญต่อไปนี้คือ ๑. การทำบุญตักบาตรในตอนเช้ามีการรับอุโบสถศีลและฟังเทศน์ ๒. การเวียนเทียน ณ วัดที่ใกล้บ้านในตอนเย็นหรือตอนค่ำ การเวียนเทียน เป็นการแสดงความเคารพพระรัตนตรัย และรำลึกถึงสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ได้เสด็จดับขันธปรินิพพานไปแล้ว สิ่งที่จะต้องนำไปในการเวียนเทียนก็คือ รูป เทียน ดอกไม้ เมื่อไปพร้อมกันที่พระอุโบสถหรือเจดีย์สถานแห่งใดแห่งหนึ่งแล้วก็ยืนหันหน้าเข้าหาพระประธานหรือเจดีย์สถาน ยืนถือรูป เทียน ดอกไม้ ประนมมือ ต่อจากนั้นก็กล่าวคำบูชา พอกกล่าวคำบูชาแล้วก็เดินเวียนขวารอบพระอุโบสถ
อำนาจ แปลก	ท่านอาจารย์คิดว่า อะไรเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการเวียนเทียน ผมคิดว่า สิ่งสำคัญน่าจะอยู่ที่การตั้งใจปฏิบัติตนให้จิตใจสงบ ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ผ่องแผ้วเว้นความชั่ว ทำความดี เวียนเทียนด้วยอาการสงบ
สไลด์ที่ 8 เวียนเทียน	ในการเวียนเทียนที่มีทั้งหมด ๓ รอบ แต่ละรอบให้ระลึกถึงดังนี้ รอบแรก ระลึกถึงพระพุทธคุณ รอบที่สอง พระธรรมคุณ และรอบที่ ๓ พระสังฆคุณ
อำนาจ	ไม่ควรเดินคุยหรือหยอกล้อกันเป็นอันขาด ครับ ขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างมาก ก่อนที่จะจบรายการเนื่องในวันมาฆบูชาในวันนี้ กระผมขอเชิญชวนพุทธศาสนิกชนทั้งหลายได้ตั้งจิตสดับโอวาทขององค์สมเด็จพระญาณสังวร ซึ่งโปรดประทานให้แก่ทุกท่านเนื่องในวันมาฆบูชาโดยทั่วกัน

ภาพ	เสียง
ภาพยนตร์ สมเด็จพระญาณ- สังวรประทานพร แล้วจับ พระประธานวัดราชบพิธ ค่อย ๆ เลื่อนไปที่ละน้อย จน หายไป	เสียงในฟิล์ม จนจบพระโอวาทแล้วจบรายการ จบรายการ เพลง “ความเป็นไทย”

คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

เสนอ

รายการ “อยู่อย่างไทย”

เรื่อง “ปัญญาศรีธัญชัย”

ออกอากาศวันจันทร์ที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๒๖ เวลา ๑๗.๓๐ น.
ทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๕ อ.ส.ม.ท.

ผู้จัดรายการและเขียนบท
พิธีกร

วิทยากร

ผู้ร่วมรายการ (สนทนา)

ผู้ร่วมรายการ (เล่านิทาน
และวาดภาพประกอบ)

ผู้ควบคุมรายการ

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ

จิตรลดา สุวัตติกุล

กัญญรัตน์ เวชศาสตร์

วีรฉัตร วรรณดี

สามารถ ศักดิ์เจริญ

นักศึกษาวิทยาลัยครูสวนสุนันทา

๔ คน (ผาณิต, นิศาชล, วิลาวัณย์,

นุชนาถ) นักเรียน ร.ร. ประถมสาริต

วิทยาลัยครูสวนสุนันทา ๔ คน

สุรางค์ ดุริยพันธุ์

ภาพ	เสียง
เริ่มจับชื่อรายการ “อยู่อย่างไทย” เรื่อง “ปัญหาศรีธนญชัย” - ภาพศรีธนญชัยงูไก่ (มาก่อนไก่) - หนังสือรายงานการวิจัย เรื่อง ศรีธนญชัย พระเอกเจ้าปัญญา รายชื่อผู้ร่วมรายการ - กลุ่มนักเรียนเล็ก ๆ 4 คน กำลังนั่งฟังนิทาน ฉากที่ ๑ เล่าเรื่องศรีธนญชัย ให้น้องฟัง (๑๒ นาที) พิธีกร จิตรลดา สุวัตติกุล ผู้เล่าคนที่ ๑ ผาณิต	เพลง “ขวัญเมือง” ประจำรายการ สวัสดีค่ะ ท่านผู้ชมที่เคารพ วันนี้รายการ “อยู่อย่างไทย” ขอเสนอเรื่อง “ปัญหาศรีธนญชัย” ในลักษณะรายการสาระบันเทิงค่ะ เมื่อเอ่ยถึงชื่อศรีธนญชัย คนไทยทั่วไปย่อมจะรู้จักกันดีว่าบุคคลผู้นี้เป็นใคร มีความสามารถที่เป็นลักษณะเด่นเฉพาะตัวอย่างไร ลำดับแรกนี้ เราจะขอ นำท่านผู้ชมไปชมกิจกรรมสั้น ๆ อย่างหนึ่งของโรงเรียนสาธิต ประถม วิทยาลัยครูสวนสุนันทา นั่นคือกิจกรรมเล่าเรื่องศรีธนญชัย ให้น้องฟัง ผู้เล่านิทานเป็นนักศึกษาวิชาเอกภาษาไทยของวิทยาลัย ครูสวนสุนันทา ส่วนผู้ฟังนิทานคือนักเรียนโรงเรียนประถมสาธิต ของวิทยาลัยครูแห่งเดียวกัน นิทานเรื่องศรีธนญชัยนี้แสดงถึงปัญญาของศรีธนญชัยใน สถานการณ์ต่าง ๆ กัน ๓ ตอน คือ ตอนที่ ๑ เป็นปัญญาในการเอา ตัวรอด ตอนที่ ๒ เป็นปัญญาในการเอาเปรียบผู้อื่น ตอนที่ ๓ เป็น ปัญญาในการแก้ปัญหาซับซ้อนเฉพาะหน้าเพื่อช่วยบ้านเมือง ขอเชิญ ชมค่ะ สวัสดีค่ะ น้อง ๆ ที่รัก วันนี้พี่จะมาเล่านิทานเรื่องศรีธนญชัยให้ฟังสักตอนหนึ่งนะคะ

ภาพ	เสียง
นักเรียนนั่งฟังนิทาน ทำหน้าสนใจ ๓.๑ ภาพ ๑ ๓.๒ ภาพ ๒ ๓.๓ ภาพ ๓	เหตุการณ์ตอนนี้มีว่า วันหนึ่งพระเจ้าเจษฎาทรงคิดจะลองปัญญาของศรีธนญชัย จึงรับสั่งให้ศรีธนญชัยหาวิธีหลอกพระองค์ลงไป ในสระให้ได้ ศรีธนญชัยได้ฟังดังนั้นก็กราบทูลว่า ตนไม่มีความสามารถพอที่จะหลอกพระเจ้าเจษฎาให้ลงไปในสระได้ แต่ตนสามารถหลอกให้พระองค์เสด็จขึ้นจากสระได้ พระเจ้าเจษฎาจึงเสด็จลงไปในสระ แล้วรับสั่งให้ศรีธนญชัยหลอกพระองค์ให้ขึ้นมาจากสระ ศรีธนญชัยก็กราบทูลว่า นั่นแหละคือการที่ข้าหลอกให้พระเจ้าเจษฎาลงไปในสระได้ นี่ก็แสดงว่าศรีธนญชัยรู้จักใช้ปัญญาเอาตัวรอดได้ด้วยกลฉวยของตน
เด็ก ๆ ตบมือแสดงว่าชอบใจ ผู้เล่าคนที่ 2 นิศาชล มโหทาน 5.1 ภาพ 1 5.2 ภาพ 2 5.3 ภาพ 3	(เสียงตบมือ)
พี่คนที่ 2 เด็ก ๆ แสดงท่าตื่นเต้นขณะ ที่ฟังเรื่อง พอจบก็ตบมือ	สวัสดีค่ะ น้อง ๆ ที่รัก ฟังนิทานต่ออีกตอนหนึ่งไหมคะ พระเอกคนเดียวกันค่ะ คือ ศรีธนญชัยนั่นแหละ เหตุการณ์ตอนนี้มีว่า ศรีธนญชัยขอพระราชทานที่ดินจากพระเจ้าเจษฎา มีเนื้อที่ขนาดเท่า “แมวดิ้นตาย” พระเจ้าเจษฎาเข้าพระทัยว่าเป็นที่เพียงเล็กน้อย แต่แล้วก็ผิดคาด ศรีธนญชัย เอาเชือกผูกแมวแล้วเริ่มตีแมวตั้งแต่แมวยังดี ๆ เป็นปรกติจนแมวตาย การทำเช่นนั้นทำให้ได้ที่ดินมากมาย เพราะแม่วิ่งหนีผ่านไปทางไหน ที่ดินแถวนั้นก็ตกเป็นของศรีธนญชัยหมด เจ้าของที่ดินจึงเดือดร้อนไปตาม ๆ กัน นี่ก็แสดงว่า ศรีธนญชัยใช้ความฉลาดแกมโกงของเขาเอาเปรียบคนอื่น ทำให้คนอื่นเดือดร้อนมีหน้าซำยังทำทารุณกับสัตว์จนมันตายอีกด้วย (เสียงตบมือ)
ผู้เล่าคนที่ 3 วิลาวรรณย์ 7.1 ภาพ 1 7.2 ภาพ 2	

ภาพ	เสียง
7.3 ภาพ 3 พี่คนที่ 3 เด็ก ๆ หัวเราะชอบใจ พอจบเรื่องก็ตบมือ	สวัสดิ์คะ น้อง ๆ ที่รัก นิทานเรื่องศรีธนญชัยยังไม่จบนะคะ ยังมีอีกหลายตอน พี่จะเล่าให้ฟังอีกตอนหนึ่ง เรื่องมีอยู่ว่า ครั้งหนึ่งมีนักมวยปล้ำเป็นแขกเมืองสิงหลมาทำพนัน ศรีธนญชัยจึงคิดอุบายที่ทำให้นักมวยปล้ำนั้นเกิดความกลัวจนต้องถอยกลับบ้านเมืองตน อุบายของศรีธนญชัยก็คือให้หาคนหัวล้านรูปร่างใหญ่โต ไม่ใส่เสื้อผ้า แล้วให้นอนเปล ทำอาการเหมือนเด็กจริง ๆ มีแม่นั่งเฝ้าอยู่ด้วย พอนักมวยปล้ำมาเห็นเข้าก็หลอกว่า เด็กคนนั้นเป็นลูกของนักมวยปล้ำที่จะเข้าแข่งขันตามคำท้า นักมวยปล้ำชาวสิงหลตกใจที่เห็นว่าเพียงแต่ลูกก็โตขนาดนั้นแล้ว ถ้าเป็นพ่อจะโตและแข็งแรงเพียงไหน นักมวยปล้ำคนนั้นไม่กล้าสู้ จึงรีบลงเรือกลับบ้านเมือง แสดงว่าศรีธนญชัยใช้อุบายแก้ปัญหาคับขันเฉพาะหน้าสำเร็จ เป็นการช่วยบ้านเมืองให้รอดพ้นจากการเสียพนันด้วย (เสียงตบมือ)
เด็ก ๆ ยิ้มและตอบพร้อมกัน	น้อง ๆ คะ เห็นไหมคะว่าศรีธนญชัยนี่ฉลาดจริง ๆ คนฉลาดแบบนี้เขาเรียกเป็นสำนวนว่าอย่างไร น้อง ๆ บอกได้ไหมคะ เรียกว่า “คนเจ้าปัญญา” (เด็กคนหนึ่งพูดว่า แต่ตอนที่ตีแมวเพื่อขอพระราชทานที่ดินเท่าแมวดินตายไม่ดีเพราะเดือดร้อนทั้งแมวและคน)
พิธีกร-จิตรลดา	การสนทนาเรื่องศรีธนญชัย (17 นาที) ท่านผู้ชมก็ได้ฟังนิทานเรื่อง “ศรีธนญชัย” ไป 3 ตอนแล้วนะคะ ความจริงเรื่องศรีธนญชัยนี้เป็นเรื่องยืดเยื้อมากกว่านี้ แต่ด้วยเหตุที่เวลาจำกัด เราจึงนำมาเสนอเป็นตัวอย่างเพียง 3 ตอนเท่านั้น ลำดับต่อไป เป็นการสนทนาเรื่อง “ปัญญาศรีธนญชัย” ผู้ร่วมสนทนานี้มี คุณกัญญรัตน์ เวชชศาสตร์ ซึ่งเป็นวิทยากรคนสำคัญของเรา เพราะเป็นผู้ทำงานวิจัยเรื่อง “ศรีธนญชัยพระเอกเจ้าปัญญา” ส่วนอีก ๒ ท่านคือ คุณวีรฉัตร วรรณดี และคุณสมภารศักดิ์เจริญ และดิฉัน จิตรลดา สุวดีทิกุล เป็นผู้นำการสนทนา เราทั้งเราทั้ง ๔ มาจากมหาวิทยาลัยศิลปากรวิทยาเขตพระราชวัง

ภาพ	เสียง
วิทยากร กัญญรัตน์ เวชชศาสตร์ กัญญรัตน์	สนามจันทร์ นครปฐม ในฐานะที่คณกัญญรัตน์เป็นผู้ทำงานวิจัยเรื่องศรีธนญชัย ซึ่งเป็น ๑ ใน ๕ เรื่องของงานวิจัยที่ทำในนามของโครงการศึกษาเปรียบเทียบวัฒนธรรมทางวรรณกรรมระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือที่เรียกสั้น ๆ ว่า “อาเซียน” ก็ใคร่ขอให้คณกัญญรัตน์กรุณาเล่าถึงความเป็นมาของโครงการนี้เสียก่อนจะขอเชิญ (เล่าความเป็นมาโดยสังเขปของโครงการฯ ประมาณ ๕ นาที มีใจความดังนี้) การวิจัยเรื่องศรีธนญชัย-พระเอกเจ้าปัญญานี้อยู่ในโครงการศึกษาเปรียบเทียบวัฒนธรรมทางวรรณกรรมระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นโครงการที่ UNESCO สนับสนุนให้มีขึ้น งานวิจัยเกิดจากการประชุมวางแผนดำเนินงานของนักวิชาการด้านวรรณคดี ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๒ โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.วิภา กงกะนันทน์ เป็นตัวแทนของประเทศไทยไปร่วมประชุม ในการประชุมครั้งนั้น ที่ประชุมได้ลงมติให้เลือกศึกษาเปรียบเทียบเรื่องพระเอกในวรรณคดีคลาสสิกของชาติต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แล้วนำผลการวิจัยของแต่ละชาติมาศึกษาเปรียบเทียบกัน เพื่อหาข้อสรุปเรื่องเอกลักษณ์ อุดมคติ และค่านิยมทางสังคมของชาติต่าง ๆ ในภูมิภาคแถบนี้ ที่ประชุมได้เสนอแนะให้แต่ละกลุ่มวิจัย ซึ่งมีผู้ร่วมงาน ๒-๕ คน ทำการวิจัยดังกล่าวสำหรับประเทศไทยได้เลือกวรรณคดีไทย ๕ เรื่อง ได้แก่ พระลอ ไกรทอง ขุนแผน พระอภัยมณี และศรีธนญชัย มีคณะกรรมการดำเนินงาน ๕ คน ซึ่งคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเป็นผู้แต่งตั้ง มี ดร.วิภา กงกะนันทน์ เป็นหัวหน้ากลุ่มวิจัย และเป็นผู้ประสานงานระหว่างประเทศ
ป้ายเขียนชื่อพระเอกในวรรณคดีทั้ง ๕ คือ พระลอ ไกรทอง ขุนแผน	การที่เลือกวรรณคดี ๕ เรื่องนี้ก็เพราะมีเกณฑ์จากที่ประชุม

ภาพ	เสียง
พระอภัยมณี ศรีธนญชัย	ครั้งนั้นนางไว้วา วรรณกรรมที่เลือกศึกษา จะต้องเป็นงานที่สร้างขึ้นก่อนสมัยจักรวรรดินิยมตะวันตกจะแผ่อิทธิพลมาครอบงำประเทศต่าง ๆ ทางแถบนี้ เมื่อตกลงเลือกเรื่องได้แล้ว ก็มอบให้กรรมการดำเนินงานรับไปทำการวิจัยคนละเรื่อง คือ เรื่องลิลิตพระลอ - รศ.ดร.วิภา กงกะนันท์ เป็นผู้วิจัย เรื่องไกรทอง - อาจารย์ยุรฉัตร บุญสนิท เป็นผู้วิจัย เรื่องขุนช้างขุนแผน - รศ.ประจักษ์ ปรากฏพิทยาการ เป็นผู้วิจัย เรื่องพระอภัยมณี - อาจารย์วินัย ภูระพงษ์ เป็นผู้วิจัย เรื่องศรีธนญชัย - ดิฉัน กัญญรัตน์ เวชศาสตร์ เป็นผู้วิจัย สำหรับเรื่องศรีธนญชัย ซึ่งดิฉันเป็นผู้วิจัยนั้นเป็นเรื่องที่ที่ประชุม ณ ประเทศมาเลเซียตกลงให้ทุกชาติศึกษาเป็นกรณีพิเศษ เนื่องจากยังไม่ทราบต้นกำเนิดหรือที่มาอย่างแน่นอน และเรื่องศรีธนญชัยนี้ก็มีปรากฏอยู่ในประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น มีในหมู่เกาะต่าง ๆ ของประเทศอินโดนีเซีย เป็นต้น ดังนั้นจึงเป็นที่คาดหมายว่า หลังจากที่ได้มีการศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมเรื่องนี้ของชาติต่าง ๆ แล้ว ก็คงจะทำให้ได้ทราบแน่นอนถึงต้นกำเนิดหรือที่มาของนิทานเรื่องนี้ ผลของการศึกษาวรรณคดีทั้ง ๕ เรื่องนี้ เราจะต้องนำไปเสนอในที่ประชุมนานาชาติที่เมืองออร์ยกาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย ในระหว่างวันที่ ๑๘-๒๑ เมษายน ๒๕๒๖ นี้
พิธีกร-จิตรลดา	ขอบคุณค่ะ น่าสนใจมากนะคะที่ได้ทราบว่า นิทานเรื่องศรีธนญชัยนี้มีเล่ากันในประเทศต่าง ๆ หลายประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นี้ เฉพาะในเมืองไทยนี้ก็ทราบว่า มีเรื่องศรีธนญชัยหลายสำนวน ไข่มุกคะ
กัญญรัตน์	ใช่ค่ะ แต่ในที่นี้จะขอกล่าวถึงเพียง 4 สำนวน คือ สำนวนแรก เป็น เรื่องศรีธนญชัยของภาคกลาง เท่าที่ได้สำรวจดู มีทั้งที่เขียนลงในสมุดไทย และที่ตีพิมพ์เผยแพร่เป็นหนังสือ มีรูปแบบทั้งร้อยกรองและร้อยแก้ว และมีต้นฉบับอยู่ที่หอสมุดแห่งชาติ

ภาพ	เสียง
พิธีกร-จิตรลดา	สำนวนที่สอง เป็นเรื่องศรีธนญชัยสำนวนของภาคเหนือ สำนวนที่สาม เป็นเรื่องศรีธนญชัยสำนวนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ สำนวนที่สี่ เป็นเรื่องศรีธนญชัยสำนวนของภาคใต้ คุณวีรฉัตร พอจะชี้ให้เห็นลักษณะร่วมต่าง ๆ ของทุกสำนวนให้เราทราบได้ไหมคะ เพราะทราบว่าคุณวีรฉัตร ก็ได้อ่านเรื่องศรีธนญชัยอยู่หลายสำนวนเหมือนกัน
วีรฉัตร	ยินดีค่ะ ลักษณะร่วมของสำนวนต่าง ๆ ที่จะยกมากล่าวก็มีโครงเรื่องกับตัวละครค่ะ โครงเรื่อง เป็นเรื่องราวของชีวิตผู้ชายคนหนึ่งตั้งแต่เกิดจนตาย มีเหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้น ซึ่งทำให้ชายผู้นั้นมีโอกาสดำเนินความเป็นคนเจ้าปัญญาตามวัยเป็นลำดับเหตุการณ์แต่ละตอนมีลักษณะเป็นเรื่องสั้น ๆ แต่ละตอนจบในตัวด้วยเหตุนี้ศรีธนญชัยสำนวนต่าง ๆ จึงเรียงลำดับไม่ตรงกัน มีหลายตอนสลับที่กันได้โดยไม่เสียเนื้อเรื่อง นิทานเรื่องศรีธนญชัยนี้มีการดำเนินเรื่องที่อาศัยไหวพริบในการใช้ภาษาเป็นสำคัญ ผู้ที่มีปฏิภาณในการใช้ภาษาไม่จำเป็นต้องเป็นคนดีเพียงพร้อมเสมอไป เขาอาจมีความเลวในแง่อื่น ๆ ก็ได้ แต่ลักษณะเด่นของบุคคลประเภทนี้ก็คือ เป็นผู้ที่มีสติปัญญาสามารถเอาตัวรอดหรือแก้ไขเหตุการณ์ต่าง ๆ ให้ผ่านพ้นไปได้โดยอาศัยความสามารถในการเล่นคำ และการตีความอย่างที่ไม่มีความคาดคิดมาก่อน ส่วนตัวละครนั้น นิทานเรื่องนี้มีตัวเอกเป็นแกนของเรื่องเพียงตัวเดียวคือ ศรีธนญชัย ตัวละครอื่น ๆ เป็นเพียงเข้ามาเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์เท่านั้น ตัวละครที่สำคัญอีกตัวหนึ่งนั้น บางทีก็เป็นพระเจ้าเจษฏา บางทีก็เป็นพระเจ้าทวละ สรุปลงแล้วก็เป็นตัวละครที่มีอำนาจ มีความเป็นใหญ่แต่ปัญญาไม่ได้มีเหนือศรีธนญชัย
พิธีกร-จิตรลดา	เมื่อได้ทราบลักษณะร่วมของเรื่องศรีธนญชัยสำนวนต่าง ๆ แล้วต่อไป เราลองมาพิจารณาเรื่องศรีธนญชัยบางสำนวนนะคะ คุณสามารถได้อ่านศรีธนญชัย สำนวนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือแล้ว

ภาพ	เสียง
สามารถ ศักดิ์เจริญ	ใช่ไหมคะ มีข้อสังเกตและมีภาพอะไรมาให้ดูประกอบบ้างไหมคะ ครับ ผมเคยอ่านสำนวนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือที่เรียกกันว่า ศรีธนญชัยเชียงเมือง แต่งเป็นเสภา เสภาเรื่องนี้สันนิษฐานว่า แต่งในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระปรมพริยาดำรงราชานุภาพได้ทรงสันนิษฐานไว้ว่า คงจะเป็นฉบับที่แต่งขึ้นใหม่ในรัชกาลที่ ๔ และปรากฏว่า โปรดให้เขียนภาพเรื่อง ศรีธนญชัยที่ในพระวิหารวัดปทุมวนาราม และเสภาเรื่องนี้คงจะแต่งขึ้นสำหรับไปถวายเวลาทรงเครื่องใหญ่ พอดีผมได้มีโอกาสไปกับ คุณกัญญรัตน์ที่วัดปทุมวนาราม ในกรุงเทพมหานครนี้เอง คุณกัญญรัตน์มีภาพสไลด์อยู่หลายภาพ วันนี้คงจะฉายให้ดูพอเป็นตัวอย่างได้สัก ๕-๖ ภาพ ขออนุญาตคุณกัญญรัตน์นำมาแสดงเลยนะครับ
สไลด์ ๕ ภาพ (สไลด์ภาพ ๑-๕) กัญญรัตน์ สามารถ พิธีกร-จิตรลดา	เชิญค่ะ บรรยายประกอบสไลด์แต่ละภาพ ขอบคุณค่ะ นอกจากที่แต่งเป็นเสภาแล้วมีฉบับอื่นที่เขียนเป็นร้อยแก้วไหมคะ
สามารถ ๑) ภาพสามเณรกับพวก ลาวที่หาบเมือง ๒) ภาพบาตร ๕ ใบ วาง เรียงอยู่	มีครับ-นี่เป็นฉบับที่ท่านผู้หญิงมณีรัตน์ บุนนาค เขียนจากเค้าเรื่องเดิม และรัตน อัทธการ วาดภาพประกอบ ตอนที่เขียนนั้นท่านใช้ชื่อหม่อมหลวงมณีรัตน์ บุนนาค พิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๙ นี่เป็นภาพตอนที่ศรีธนญชัยบวชเป็นเณร และขณะที่สามเณรสงฆ์น้ำอยู่ที่ริมแม่น้ำ ก็เห็นสาวพุงคำหาบกระบอกลี้น ๕๐๐ กระบอกลจะเข้าไปส่งสวยในเมือง ระหว่างแวะหยุดพักเหนื่อยที่ริมตลิ่ง พวกที่หาบเมืองก็ถามสามเณรว่าแม่น้ำลึกหรือตื้น เณรตอบว่าตื้นพอหยั่งได้ แต่จะข้ามไม่ได้ พวกสาวไม่ทันคิดให้รอบคอบ ร้องบอกว่าตนจะข้ามให้ได้และทำพนันกับสามเณรว่า ถ้าฝ่ายตนแพ้จะให้เมืองหลวงทั้งหมด ถ้าชนะสามเณรต้องให้สบงและอังสะแก่พวกเขา พอตกลงกันเช่นนั้นแล้ว พวกสาวก็หาบเมืองก้าวลงน้ำท่องไปยังฝั่งตรงข้ามได้ แต่สามเณรก็ยังยืนยันว่าพวกสาวแพ้นั้น เพราะไม่ได้ข้ามน้ำตาม

ภาพ	เสียง
	สัญญา แต่เดินท่องน้ำไป พวกลาวโกรธจึงไปฟ้องเสนาบดีให้กราบทูลพระเจ้าแผ่นดิน ผลที่สุดสามเณรก็ชนะ และพระเจ้าทวละจะพระราชทานรางวัลเงิน ๔-๕ บาท แต่สามเณรไปนำบาตรเปล่ามา ๔-๕ บาทตรวเรียงไว้จึงได้เงินพระราชทานจำนวนมาก นี่ก็เป็นที่มาของชื่อศรีธนญชัยเชียงเมียง และแสดงถึงไหวพริบในการใช้ภาษาคือหยิบเอาคำว่า ข้าม มาใช้ในความหมายที่คนอื่นคิดไม่ทัน และตีความคำว่า บาท (ท สะกด) ให้เป็น บาทร ทำให้ได้เงินเพิ่มจำนวนมาก-ยังมีตอนอื่น ๆ ยืดยาวครับ
พิธีกร-จิตรลดา	เราได้ทราบเรื่องศรีธนญชัย สำนวนภาคตะวันออกเฉียงเหนือไปพอสมควรแล้ว ตอนนี้ใครขอให้คุณวีรฉัตร ช่วยเล่าสังเขปเนื้อเรื่องของสำนวนภาคกลางบ้างว่ามีอะไรแตกต่างจากภาคอื่น
วีรฉัตร	เรื่องศรีธนญชัยสำนวนภาคกลางนั้น เนื้อเรื่องกล่าวถึงชีวิตวัยเด็กแตกต่างจากศรีธนญชัยเชียงเมียง เพราะไม่ได้เป็นโอรสบุญธรรมของพระเจ้าแผ่นดิน แต่เติบโตขึ้นในครอบครัวโดยพ่อแม่เป็นผู้เลี้ยงดู และมีน้องชายคนหนึ่ง ของภาคกลางมีเหตุการณ์ที่แสดงความร้ายกาจของศรีธนญชัยอยู่หลายตอน เช่น ตอนที่ทำเถรตรงผ่าท้องน้องล้างให้สะอาด น้องจึงตายด้วยความอิจฉาของศรีธนญชัย ตอนที่สอนหนังสือหลานสาว สมภารระหว่างที่บวชเป็นเณร แล้วทำลวนลามหลานสาวจนสมภารต้องไล่ออกจากวัด ตอนไปอยู่กับแม่ค้าที่เคยลำเอียงให้ขนมน้องมากกว่าตัว จึงแก้แค้นโดยทำให้แม่ค้าคนนั้นขาดทุนหมดเนื้อหมดตัว ตอนเฝ้าเรือนหลวงนาย แล้วแกล้งไปกระซิบว่าไฟไหม้ กว่าหลวงนายจะรู้เรื่องไฟก็ไหม้บ้านหมดหลัง ตอนที่ไปดูแลแม่ค้าที่เป็นแม่ของหลวงนายระหว่างที่แกป่วย แล้วเอายาพิษคือสารหนูให้แม่ค้านั้นกิน แม่ค้าเลยตายเพราะพิษสารหนู ฯลฯ นับว่าสำนวนของภาคกลางแสดงถึงความมีเล่ห์เหลี่ยม ความทารุณโหดร้าย และความพยาบาทของศรีธนญชัยมากกว่าสำนวนอื่น ๆ
พิธีกร-จิตรลดา	ขอบคุณค่ะ ต่อไปขอให้คุณกัญญรัตน์กรุณาชี้ให้เห็นว่า เรื่องศรีธนญชัยสะท้อนแนวความคิดสำคัญ ๆ อย่างไบบ้าง
กัญญรัตน์	ดิฉันใคร่ขอสรุปแนวความคิดสำคัญที่วิเคราะห์ได้จากนิทานเรื่อง

ภาพ	เสียง
พิธีกร-จิตรลดา กัญญรัตน์	ศรีธนญชัยว่ามีอยู่ ๒ ประการ คือ แนวความคิดเรื่องความสำคัญของการใช้ปฏิภาณ และแนวความคิดเรื่องความขัดแย้ง เรื่องการใช้ปฏิภาณนั้นเด่นชัดมากในเรื่องศรีธนญชัย เราจะเห็นว่าตลอดทั้งเรื่องไม่ว่าจะเป็นสำนวนของภาคไหน ศรีธนญชัยได้ใช้สติปัญญาและไหวพริบแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เสมอ ผลดีที่ได้แก่ตัวเองก็คือสามารถเอาตัวรอดให้พ้นภัยต่าง ๆ ได้ และผลดีต่อส่วนรวม ก็คือ ช่วยแก้ปัญหาในยามคับขันเป็นการกู้หน้าบ้านเมืองได้ แต่ในตอนท้ายเพราะศรีธนญชัยก่อกรรมเอาไว้มาก จึงแพ้ผู้มีปัญญากว่า และตรอมใจตายในที่สุด แล้วแนวความคิดเรื่องความขัดแย้งล่ะคะ เป็นอย่างไร แนวความคิดเรื่องความขัดแย้งในเรื่องศรีธนญชัยมี ๒ ประเด็นคือ ประเด็นแรกเป็นความขัดแย้งกับบุคคล ได้แก่ ความขัดแย้งกับน้อง และความขัดแย้งกับผู้ใหญ่ ในฐานะต่าง ๆ กัน เช่น ลูกกับพ่อแม่ ป่วกับนาย ลูกวัดกับสมภารเจ้าวัด และข้าราชการกับผู้บังคับบัญชา ประเด็นที่ ๒ เป็นความขัดแย้งกับค่านิยมของสังคม ซึ่งจะขอยกมากล่าวเพียง ๒ อย่าง คือ ๑. การทำผิดธรรมเนียมทางภาษา ส่วนใหญ่เน้นหนักไปในด้านดีความไปคนละทาง และศรีธนญชัยมักตีความให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองเสมอ ความขัดแย้งนี้ชี้ให้เห็นว่าการสื่อความหมายสำคัญมาก ๒. การทำผิดธรรมเนียมทางความประพฤติ ส่วนใหญ่แสดงให้เห็นว่ามีการประพฤติผิดทำนองคลองธรรม ขาดเมตตาจิต และเอาเปรียบผู้อื่น ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน น่าสังเกตว่า ความขัดแย้งนี้มีได้แสดงออกอย่างชัดเจน หากแต่เป็นการสร้างอารมณ์ขันให้เกิดขึ้นในบางครั้ง
พิธีกร-จิตรลดา กัญญรัตน์	เรื่องศรีธนญชัยนี้สะท้อนค่านิยมของสังคมไทยอย่างไร บ้างคะ กรุณาสรุปสั้น ๆ ค่านิยมที่เห็นได้ชัดอย่างหนึ่งคือ การที่คนไทยมีความจงรักภักดีต่อพระเจ้าแผ่นดิน และมีความรักชาติบ้านเมือง ในกรณีของ

ภาพ	เสียง
พิธีกร-จิตรลดา	ศรีธนญชัยนั้น แม้จะแสดงความฉลาดแกมโกงและเกรหลายอย่างทั้งต่อพระเจ้าแผ่นดินและบุคคลต่าง ๆ แต่เมื่อถึงคราวคับขัน ศรีธนญชัยก็ยังมีอาการจงรักภักดีอยู่ และได้ใช้สติปัญญาไหวพริบของตนกู้หน้าบ้านเมืองไว้ได้ทุกครั้ง ค่านิยมที่เด่นชัดอีกข้อหนึ่งคือ ความนิยมยกย่องผู้ที่มีทั้งปัญญาและคุณธรรม ด้วยเหตุที่ศรีธนญชัยขาดคุณธรรม ชีวิตจึงต้องพบจุดจบถึงกับตรอมใจตาย การที่ตัวเอกของเรื่องมิได้มีความสุขสมหวังแต่กลับต้องเป็นทุกข์ เพราะกรรมที่ตนก่อไว้ ก็แสดงให้เห็นค่านิยมดังกล่าวชัดเจนอยู่แล้ว ขอบคุณมากค่ะ อันที่จริงเรื่องศรีธนญชัยนี้เรายังจะสนทนากันได้อีกมาก แต่เวลาจำกัด จึงขอยุติลงเพียงนี้ ในนามของรายการ “อยู่อย่างไทย” ดิฉันขอขอบคุณ คณะนักศึกษา และนักเรียนโรงเรียนสาริต วิทยาลัยครูสวนสุนันทา และอาจารย์ทั้งสามผู้ร่วมสนทนาเรื่องปัญญาศรีธนญชัย และขอขอบคุณสถานีโทรทัศน์ช่อง ๙ อ.ส.ม.ท. ไว้ ณ ที่นี้ สวัสดีค่ะ จบรายการ เพลง “ความเป็นไทย”

THE FIRST PART OF THE HISTORY OF THE
REIGN OF HENRY THE SECOND
BY JOHN GILBERT

IN TWO VOLUMES
THE FIRST VOLUME
CONTAINING THE HISTORY OF THE
REIGN OF HENRY THE SECOND
FROM 1154 TO 1171

THE SECOND VOLUME
CONTAINING THE HISTORY OF THE
REIGN OF HENRY THE SECOND
FROM 1171 TO 1189

THE HISTORY OF THE
REIGN OF HENRY THE SECOND

คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย

ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

เสนอ

รายการ “อยู่อย่างไทย”

เรื่อง “ผ้าไทยลายงาม”

บันทึกเทปโทรทัศน์ วันจันทร์ที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๒๖

เวลา ๑๗.๐๐ น.

ออกอากาศวันจันทร์ที่ ๑๔ เมษายน ๒๕๒๖ เวลา ๑๗.๓๐ - ๑๘.๐๐ น.

ทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๕ อ.ส.ม.ท.

ผู้จัดรายการและเขียนบท

วิทยากร

ผู้ร่วมรายการ

ฉาก

ประสานงาน

กำกับเวที

กำกับรายการ

ทิพย์ชนก รัตโนสถ

นิศา เชนะกุล

สุมาลย์ โทมัส

ฝ่ายศิลป์ไทยทีวีสีช่อง ๕ อ.ส.ม.ท.

สุรางค์ ดุริยพันธุ์

ประเทือง ปรีเสม

ศุภชัย รัตโนภาศ

ภาพ	เสียง
เริ่มจับภาพรายการ “อยู่อย่างไทย” เรื่อง “ผ้าไทยลายงาม” รายการชื่อผู้ร่วมรายการ ฉาก ๑ ในห้องนั่งเล่นจัดแบบ ง่าย ๆ มีเบาะแบนและหมอน เรียงราย ทิพย์ชนกนอนอ่าน หนังสือ “อัตชีวประวัติ” ของ หม่อมศรีพรหมา กฤดากร (เคาะประตู) ทิพย์ชนกลุกขึ้นนั่ง ทิพย์ชนก สุมาลย์เปิดประตูเข้ามา ใน มือมีถุงใส่ของ สุมาลย์ ทิพย์ชนก สุมาลย์ดึงผ้าจากถุงส่งให้ ทิพย์ชนก สุมาลย์ ทิพย์ชนก สุมาลย์ ทิพย์ชนก สุมาลย์ ทิพย์ชนก สุมาลย์	เพลงประจำรายการ “ขวัญเมือง” เชิญค่ะ แฮมโซคดีจังที่เจอพี่แมว นี่เล็กมีของมาฝากพี่แมวละ อ้าวนั่นก็เป็นโซคดีของพี่ซีจ๊ะ ที่อยู่รับของฝาก ไหนดูซิอะไร นี่พี่แมว ผ้าไหมมัดหมี่ สวยไหม เล็กเห็นพี่แมวชอบเอาตัดโน้น ตัดนี้ เลยซื้อมาฝาก อ้อ สวยดี สีแปลกดี เล็กซื้อมาจากไหนจ๊ะ ไปอีสานมาหรือ เปล่าจ๊ะ มีคนเขาเอามาขายที่ทำงาน เล็กเห็นสวยดีก็เลยซื้อ เห็น เขาบอกว่าของขอนแก่น เล็กก็ไม่ว่าเหมือนกันว่าใช่หรือเปล่า แต่ ลายสวยดีนะพี่แมว ลายอะไรรู้ไหมคะ พี่ก็ไม่ว่าเหมือนกัน พี่เองก็ได้แต่ซื้อตามความชอบ แบบเล็กนี่แหละ แต่ไม่ได้ศึกษาจริง ๆ ชักทึ่งว่า ลายไหนชื่อลายอะไร หรือมัดหมี่นี้เขา ทำยังไง หรือลายไหนเขาทำมาจากจังหวัดไหน เรียกว่าสักแต่ว่าใช่ แต่ไม่ได้ลึกซึ้งอะไร พี่ว่าเราน่าจะลองศึกษาเรื่องนี้ดูสักที วันนี้พี่แม่ว่างหรือเปล่าละ เล็กรู้จักกับอาจารย์นิศา ท่านรู้เรื่อง ผ้าไทยดีทีเดียว โดยเฉพาะผ้ามัดหมี่นะ อาจารย์คุยได้ทั้งวันเลย

ภาพ	เสียง
ทิพย์ชนก เฟดที่หน้าสองคนหัวเราะให้กัน ฉาก ๒ ระเบียบหน้าบ้าน อาจารย์นิศา เป็นระเบียบแบบไทย มีลูกกรงไม้ มีบันได พื้นลาดเสือ จัดแบบไทย ๆ อาจารย์นิศากำลังจัดผ้า สุมาลย์กับทิพย์ชนกเดินเข้ามาที่หัวบันได	แล้วยังมีผ้าให้ดูเป็นกุรุดเลยนะ จริงเหรอ ไปซิ ไปเดี๋ยวนี้เลยนะ แล้วเอาผ้านี้ไปให้อาจารย์ดูด้วย เวลาใส่ไปไหนมาไหนใครถามนะได้บอกถูกใจล่ะจะ
นิศา เล็ก	อ้าวเข้ามาได้ยังไงกันจะ สวัสดิ์คะ อาจารย์คะ พิมเขารदन้าตันไม่อยู่ข้างประตู เลยเรียกให้เขา เปิดประตูให้คะ อาจารย์ หนูพาพี่แมวมามาด้วยคะ พี่แมวกะ นี่อาจารย์นิศาคะ
ทิพย์ชนก นิศา สุมาลย์ นิศา	สวัสดิ์คะ อาจารย์คะ แหมอาจารย์กำลังจัดผ้าอยู่พอดี พวกหนูเลยได้ มีโอกาสมัดผ้าของอาจารย์ไปด้วย อาจารย์คะ ผ้านี้เวลาเก็บไว้นาน ๆ จำเป็นต้องเอาออกมาจัดบ่อย ๆ ไหมคะ จำเป็นชิจะ ผ้าจะได้ไม่เป็นรอย..... อาจารย์ ผ้ามัดหมี่นี้ เขาทำกันยังไงคะ เขาก็เอาเส้นใยไม่ว่าจะเป็นไหมหรือฝ้ายมามัด ย้อม ให้เกิดลวดลายก่อนนำไปทอ.....
ทิพย์ชนก นิศา	แล้วลายที่ทำบนผ้าส่วนใหญ่จะเป็นลายอะไรคะ ลายบนผ้าก็แบ่งออกเป็น ๔ ประเภทด้วยกันจะมีพวกลายเรขาคณิต ลายสังสารวัตร ลายดอกไม้ ใบหญ้า แล้วก็ลายเครื่องใช้ไม้สอยนี่ไงจะ จะให้ดูตัวอย่าง ผืนแรกนี้เป็นลายเรขาคณิต ชื่อลาย..... เอ้าเล็ก เอาไปพาดตรงลูกกรงซีจะ แล้วมาดูตรงนี้ จะได้เห็นกันชัดๆ ผืนนี้ได้มาจาก.....

ภาพ	เสียง
เป็นการโชว์ลายผ้า ส่วนใหญ่ กล้องจะจับอยู่ที่ผ้า โดยมี เสียงคนเป็นเสียงประกอบ สุมาลย์	ผืนนี้สวย สวย ได้มาจาก..... สีสวยจังค่ะ อาจารย์ การย้อมสีนี้เค้าทำยังไงคะ แล้วสีสมัยก่อนที่เอามาจากเปลือกไม้กับสีย้อมปัจจุบัน อาจารย์ชอบอย่างไหนมากกว่ากัน
นิตา ทิพย์ชนก	(อธิบาย)..... วันนั้นดูรายการข่าว ที่สมเด็จพระเทพฯ เสด็จเปิดงานว่าวไทย ท่านทรงมัตหมี่สีสวยเขียวค่ะ เป็นลายเล็ก ๆ ไม่ทราบว่าอาจารย์ได้ดูหรือเปล่าคะ
นิตา ทิพย์ชนก ภาพจับที่ผ้า	ดูจะ นั่นนะลาย..... อาจารย์คะ เล็กเขาซื้อผ้ามาให้แมวผืนหนึ่ง นี่ใจคะอาจารย์ ไม่ทราบว่าป็นไหมจริงหรือเปล่า และไม่ทราบว่าป็นลายประเภทไหน
นิตา	อ้อ สวยดีนี่ ไหมจริงจะ ลองจับดูจะรู้สึก.....อย่างนี้เขาเรียกว่าลายคัน สำหรับคนแก่ใส่ไปวัด หรือใส่ออกนอกบ้าน
ทิพย์ชนก สุมาลย์	อ้าวเจ้าเล็ก หาวว่าพี่แก่หรือ ถึงได้ซื้อลายนี้มาให้ แหม ก็เล็กไม่รู้นี่ว่าเป็นลายคนแก่ ม่ายงั้นคงให้คุณแม่ไปแล้ว ตอนนีรู้แล้ว จะซื้อแต่ลายคนสาวมาให้พี่แหม
ทิพย์ชนก นิตา	เอะ แล้วสาว ๆ เค้าใส่ลายอะไรกันละคะอาจารย์ ลาย.....แต่ปัญหาคงไม่ได้อยู่ที่ลายคนแก่คนสาวหรอก ใช้ไหม
ทิพย์ชนก	จะ แต่อยู่ที่คนส่วนใหญ่ใช้มัตหมี่กัน โดยปราศจากความปรารถนาในการใช้ เพราะไม่รู้สึกถึงความยากในการทอ ไม่ลึกซึ้งถึงจินตนาการของชาวบ้านที่ประดิษฐ์ลายขึ้น และไม่สนใจแม้แต่จะดูว่าผืนผ้าที่ตนได้มีลายอะไร บางคนก็เอาผ้าไปตัดกลับหัวกลับหางก็มี อย่างลายต้นสนยังเห็นบางคนตัดเอายอดสนลงเลย
ทิพย์ชนก	จริงคะอาจารย์ ที่หนูมาหาอาจารย์วันนี้ก็เพราะรู้สึกว่าคุณก็เป็นเช่นนั้น พอเห็นผ้าไทยลายงาม ก็โดนเข้าซื้อ โดยไม่ได้สนใจในเรื่องความเป็นมาของผ้านั้นเท่าไร ะนั่นความงามจึงเป็นเพียงผิว

ภาพ	เสียง
สุมาลย์	ที่เห็นแล้วรู้สึกชอบ แต่ไม่ลึกซึ้งถึงความงามของร่างกายแรงใจของผู้ทอแต่อย่างใด การใช้สอยจึงใช้อย่างทิ้งขว้าง ไม่ได้ทะนุถนอม ตอนนี้พวกหนูก็เหมือนพวกบัวปริ่มน้ำในเรื่องผ้าแล้วละค่ะ ต้องขอบคุณอาจารย์มาก ตอนนี้เย็นมากแล้ว หนูลาอาจารย์ก่อนนะคะ วันหลังพวกหนูคงต้องมาขอความรู้จากอาจารย์ใหม่
ทิพย์ชนก, สุมาลย์ ลาอาจารย์นิศา	(เพลงความเป็นไทย) (เทปรีลเพลงที่ ๒ มีคำร้อง) สไลด์จบรายการ "อยู่อย่างไทย" จบรายการ เพลง "ความเป็นไทย"

คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

เสนอ

รายการ “อยู่อย่างไทย”

เรื่อง “สนามหลวงในอดีต”

บันทึกเทปโทรทัศน์ วันศุกร์ที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๒๖

เวลา ๑๗.๐๐ น.

ออกอากาศวันจันทร์ที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๒๖ เวลา ๑๗.๓๐ - ๑๘.๐๐ น.

ทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๕ อ.ส.ม.ท.

ผู้จัดรายการ	มาลี จันทรสข
ผู้เขียนบท	พ.ต.หญิง คุณหญิง ผะอบ ไปษะกฤษณะ สุพล สิ้นนที
วิทยากร	พ.ต.หญิง คุณหญิง ผะอบ ไปษะกฤษณะ
ผู้ร่วมรายการ	นิมิต สุทธิพิพิพัชร์ จิตรลดา หัซหะวณิช
ถ่ายภาพยนตร์	สมควร มุสิสวัสดี
กำกับภาพยนตร์-สไลด์	ม.ล.โปรพ มาลากุล
ประสานงาน	สุรางค์ ดุริยพันธุ์

ภาพ	เสียง
มาก เฉลียงออกสนาม มีเก้าอี้สนามตั้ง ป้าเพิ่งกลับจากทำงาน นั่งรับประทานอาหารว่าง พลาอ่านหนังสือพิมพ์หนังสือวางอยู่ข้าง ๆ สองสามเล่ม หลานสองคนเดินเข้ามา ป้า	กลับกันมาแล้วรี เป็นยังงี้บ้างไปชมวัดพระแก้วกับพระบรมมหาราชวังมา
หลานสาว หลานชาย	ทั้งตื่นเต้น ทั้งชื่นชม บูรณะแล้วงามจริง ๆ ค่ะ
หลานสาว	แต่กว่าจะเดินรอบเมื่อยเกือบตายเลยครับ เวลาดูที่หนึ่ง ๆ ก็เพลินลืมเมื่อย พอออกมาข้างนอกหมดแรง
หลานสาว	เธอเป็นผู้ชายยังบ่นอีก พอออกมาจะขึ้นรถนะจะต้องพักเหนื่อยที่ม้าสนามหลวงเลยล่ะ ถ้าไม่ได้นั่งพักคงแย่เลย
หลานชาย	พอหารถได้แล้ว กว่าจะมาถึงบ้านเกือบตาย รถติดเป็นบ้ากรุงเทพเป็นอย่างนี้ทุกวันรีครับ ร้อนก็ร้อน
ป้า หลานชาย	เอานั่งพักดื่มอะไรเย็น ๆ เสียก่อน เดี่ยวป้าจะเรียกเด็กให้เอามาให้ไม่ต้องหอรอกครับ ผมไปหยิบเองได้เอามาฝากพี่ด้วย
หลานสาว ป้า	ขอบใจจะ ใจดีจริง
หลานชาย แล้วเดินเข้าไปในห้อง	น้ำส้มคั้นอยู่ในตู้เย็นแน่ะ บันลือทอด สาธุไส้หมู ก็มีครับ ๆ
หลานสาว	แหม ตอนหลานนั่งพักที่ม้าริมสนามหลวงนะคะ ได้ร่วมไม้ร่วมมือเห็นพลับพลาที่บวงสรวงเมื่อคราวฉลอง ๒๐๐ ปี เลยเกิดความคิดว่า จะต้องกลับมาถามคุณป้าให้ได้เลยเรื่องสนามหลวง หลานอยากทราบว่าเมื่อก่อนคงใช้ประกอบพิธีสำคัญ ๆ ใช่มั้ยคะ แล้วสนามหลวงมีมาแต่เมื่อไรคะ
หลานชายถือของเข้ามา ป้า	เอามาพอดี วางที่นี้ซิจะ มานั่งคุยกัน พี่เขาอยากรู้เรื่องสนามหลวงที่เธอไปนั่งพักเมื่อกี้แหละ

ภาพ	เสียง
หลานชาย	ดีสิครับ ผมก็อยากทราบเหมือนกัน กลับไปจะได้มีเรื่องเล่าให้เพื่อนฟังเยอะ ๆ
ป้า	ถามไว้ว่าสนามหลวงมีมาแต่เมื่อไรใช่ไหม
หลานสาว	ใช่ค่ะ
ป้า	สนามหลวงมีมาคู่กับกรุงรัตนโกสินทร์นี้แหละ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงสร้างกรุงรัตนโกสินทร์พยายามให้เป็นแบบเดียวกับกรุงศรีอยุธยา เพื่อให้ราษฎรมีขวัญดีว่าได้อยู่บ้านเมืองเก่าที่อุดมสมบูรณ์ แล้วยังข่มขวัญข้าศึกตอนนั้นให้เห็นว่าไทยนั้นเข้มแข็งอุดมสมบูรณ์
หลานชาย	สนามหลวงเดิมก็อยู่ที่ที่ปัจจุบันนี้ใช่ไหมครับ
ป้า	สนามหลวงอยู่ระหว่างวังหลวงกับวังหน้า คือสนามหลวงตอนระหว่างพระบรมมหาราชวัง กับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งเดิมเป็นวังหน้าจะ ยังไม่กว้างเท่าเดี๋ยวนี๊ เดียวนะจะเล่าให้ฟังว่าสนามหลวงนี้แต่ก่อนเป็นทะเลตมนะ น้ำท่วมถึง พอน้ำแห้งก็เป็นดิน เคยใช้เป็นที่ทำพระราชพิธีกลางแจ้งต่าง ๆ พอมีงานที่กัณฑ์ทรายที่
หลานชาย	กรุงเทพฯ ตอนนั้นคงลุ่มมากนะครับ ผมจำได้ว่าเมื่อเรียน ม.ศ.๕
ป้า	เรื่องการปฏิสังขรณ์วัดโพธิ์ก็ได้เล่าไว้เช่นเดียวกัน
ป้า	กรุงเทพฯ เป็นฝั่งแหลม ดินก็ยื่นออกไปเรื่อย ๆ ซี้จะ ไม่เหมือนธนบุรีซึ่งเป็นฝั่งคู้้ง น้ำเซาะเรื่อย
หลานสาว	แล้วพระราชพิธีกลางแจ้งมีอะไรบ้างคะ ที่ทำที่สนามหลวง
ป้า	เท่าที่จำได้ก็มีพิธีพระพินาศศาสตร์ ก็พิธีขอฝนนะ แล้วก็พิธีพืชมงคล พิธีทางสงฆ์ ล้วนแต่พิธีเพื่อให้ราษฎรมีความเป็นอยู่กินดีอยู่ดีทั้งนั้น รัชกาลที่ ๔ ถึงกับโปรดเกล้าฯ ให้สร้างหอพระคันธารราษฎร์ประจำพระราชพิธีนี้ ที่สนามหลวงมาสมัยรัชกาลที่ ๕ จึงโปรดเกล้าฯ ให้รื้อและอัญเชิญพระคันธารราษฎร์มาไว้ในวังหลวง พิธีนี้จึงย้ายมาจัดที่วัดพระแก้ว
หลานชาย	เอ ผมได้ยินแต่พระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ ที่ในหลวงองค์ปัจจุบันทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ฟื้นฟูขึ้นอีกนี่ครับ
ป้า	ใช่จ๊ะ (ก็เรากำลังพูดเรื่องสนามหลวงกันนี่) ที่ป้าไม่ได้พูดถึง

ภาพ	เสียง
หลานสาว ป้า	พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญก็เพราะเมื่อก่อนไม่ได้มีที่สนามหลวง มีที่ไหนล่ะคะ พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญเป็นพิธีพราหมณ์ จัดแยกกันคนละวันกับพิธีสงฆ์ ทำที่ทุ่งสัมปอຍ ก็ติดบ้านเรานี่ไง คือแถวยมราชจตุรพักตุมหาไท ต่อมาพิธีสงฆ์จัดในวัดพระแก้ว พิธีพราหมณ์ที่สนามหลวง รวมเป็นวันเดียวกัน
หลานสาว ป้า หลานชายเดินไปหยิบสมุดภาพ แล้วเดินกลับมา ทั้ง ๓ คน ก็มดูสมุดภาพ กล้องจับภาพพระเมรุมาศ	มีพระราชพิธีอะไรอีกไหมคะ เอ ตั้งแต่รัชกาลที่ ๑ เป็นต้นมา จนบัดนี้ก็มีพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพพระเจ้าแผ่นดิน พระมเหสีทุกรัชกาล และพระบรมวงศานุวงศ์ชั้นผู้ใหญ่ด้วย สนามหลวงใช้เป็นที่ตั้งพระเมรุมาศตลอดมา ในรัชกาลที่ ๘ ป้าได้เห็นครั้งแรกเมื่อคราวถวายพระเพลิงสมเด็จพระพันปีหลวง พระบรมราชชนนีพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๖ และรัชกาลที่ ๗ หมูไปหยิบสมุดภาพที่โต๊ะข้างประตูมาซิ ในนั้นมีภาพสมัยก่อน ๆ คงจะมีเรื่องสนามหลวงบ้าง นี่จึงจะพระเมรุมาศสมเด็จพระพันปีหลวง พระเมรุมาศที่สนามหลวงมักเรียกกันว่าเมรุกลางเมือง เพราะอยู่ใจกลางพระนคร ราษฎรก็ได้มีโอกาสถวายพระเพลิงแสดงความจงรักภักดีด้วย
หลานสาว ป้า	มิน่า หลานได้ยินคุณแม่เรียกทุ่งพระเมรุ คงเป็นด้วยเหตุนี้เอง แล้วทำไมเตี้ยวันนี้เรียกสนามหลวงล่ะคะ ก็คงเป็นเพราะถึงรัชกาลที่ ๔ พระองค์ไม่ทรงโปรดที่จะให้เรียก “ทุ่งพระเมรุ” เพราะดูไม่เป็นมงคล จึงทรงประกาศให้เรียกเสียใหม่ ว่า “ท้องสนามหลวง” ต่อมาเรียกกันสั้น ๆ ว่า “สนามหลวง” ป้าคิดว่าอาจเป็นเพราะเมื่อรัชกาลที่ ๓ สนามหลวงเคยเป็นที่ทำนาหลวง “ทุ่ง” ก็หมายถึงที่ทำนาใช้ไหมล่ะ (สนามหลวงใช้ทำนามาจนถึงรัชกาลที่ ๔)
หลานชาย ป้า	ไอ้โฮ ทำนากันถึงขีดกำแพงวังหลวงเชียวรีครับ ก็เพราะพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าฯ มีพระราชประสงค์ที่จะอวดทศอุทยานที่เข้ามากรุงเทพฯ ครั้งที่เรามีเรื่องกับญวนเกี่ยวกับดินแดนในเขมรของไทย ให้เห็นว่าไทยเราอุดมสมบูรณ์แม้แต่ข้าง ๆ

ภาพ	เสียง
หลานชาย หลานสาว	พระบรมมหาราชวังก็ยังมีการทำนา เราพร้อมที่จะทำสงครามทุกเมื่อ เป็นพระบรมราชาไชยบายในด้านการเมืองเลยนะครับ แล้วต้นมะขามรอบสนามนี้ล่ะคะ ปลูกมาแต่เมื่อไรคะ มากมายหลายร้อยต้นเลย
ป้า	ปลูกในสมัยรัชกาลที่ ๕ หลังจากเสด็จกลับจากยุโรป ทรงเห็นว่าท้องสนามหลวงน่าจะได้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินของพระองค์ด้วย ทรงขยายสนามหลวงอีกเท่าหนึ่งเป็นรูปยาวรี ปลูกต้นมะขามรอบให้ร่มรื่นนับพันต้นเลยอย่างที่เราเห็นอยู่ทุกวันนี้แหละ
หลานชาย	พระองค์ท่านทรงเห็นการณ์ไกลจริง ๆ นะครับ เป็นพระมหากษัตริย์คุณล้นพ้น ทุกวันนี้ก็ยังเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ และเป็นที่จัดงานต่าง ๆ มาจนบัดนี้
ป้า	ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ยังมีงานสำคัญ ๆ อีกหลายงานทั้งที่เป็นพระราชพิธี
กล้องจับสมุดภาพ	และไม่ใช้พระราชพิธี เช่น พระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก เมื่อเสด็จเสวยราชย์ครบ ๔๐ ปี ดูรูปนี้ซิจะมีขบวนแห่จากสนามชัยผ่านพลับพลาหน้าที่นั่งที่สนามหลวง ตกแต่งสวยงาม งานประกวด ตกแต่งรถยนต์ของเจ้านายและขุนนาง แล้วก็งานที่น่าตื่นตาตื่นใจมากก็คืองานรับเสด็จกลับจากยุโรป เห็นไหมราษฎรมาเฝ้าอย่างคับคั่งที่สนามหลวง มีการแต่งชุดประดุเป็นรูปช้าง ๒ เชือกทูนพระมหาปราสาท ในสมุดภาพมีแต่ไม่ค่อยชัด แล้วมีการเล่นโขนกลางแปลงด้วยนะ
หลานชาย	มีงานอื่นที่ไม่ใช่พระราชพิธีอีกไหมครับ
ป้า	มีจ๊ะ ก็มีงานที่รัชกาลที่ ๕ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดเกมการเล่นสงครามบุปผชาติ ที่สนามหลวงเมื่อคราวรับเสด็จเจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานารถ เมื่อปี ๒๔๔๒ เสด็จกลับจากการศึกษาวิชาทหารที่รัสเซีย
หลานชาย ป้า	“สงครามบุปผชาติ” เป็นอย่างไรครับ คือยังงี้ ในสมัยนั้นรถจักรยานสองล้อเป็นที่นิยมของราษฎรมาก

ภาพ	เสียง
หลานสาว ป้า	เรียกกันว่า “ไบซิเกิล” และกล่าวกันว่าในหลวงก็ทรงโปรดการ ออกกำลังกายด้วยการถีบจักรยาน ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดงานนี้ขึ้นคือให้ตกแต่งรถจักรยานด้วยดอกไม้อย่างสวยงาม แล้วขี่จักรยานปากระดาษลูกและสายรุ้งกันอย่างสนุกสนานมาก แล้วงานฉลองพระนครครบ ๑๐๐ ปีละคะ คงเป็นงานใหญ่มาก ใหญ่มากจะ ที่สนามหลวงและตั้งโรงทานรอบ ๆ สนาม เลี้ยงไพร่ฟ้า ข้าแผ่นดิน และยังมีโรงทานที่อื่น ๆ อีกหลายแห่ง ป้าขอเล่าแต่ที่เกี่ยวข้อง กับสนามหลวงนะ ที่น่าตื่นเต้นก็คือมีการแสดงสินค้าที่ผลิตในเมือง ไทยให้ราษฎรชมถึง ๓ เดือน เรียกตามภาษาฝรั่งว่า เนชั่นแนล เอกซิบิชั่น เห็นไหมจะว่าทรงเริ่มนิทรรศการนิยมไทยมา ๑๐๐ ปี แล้วนะจ๊ะ ผู้คนมาเที่ยวชมงานกันมากมาย แต่งตัวสวยงาม
หลานชาย ป้า	งานฉลอง ๒๐๐ ปีนี้ก็คงคล้ายเมื่อ ๑๐๐ ปีนะครับ จ๊ะ แต่เมื่อฉลองร้อยปีมีขบวนพยุหยาตราทางสถลมารค ตั้งขบวน ที่สนามชัยและสนามหลวง งาน ๒๐๐ ปีมีขบวนพยุหยาตราทาง ชลมารค ที่สำคัญก็คือพระราชพิธีบวงสรวงพระบูรพมหากษัตริยา- ธิราชเจ้า ที่พลับพลาที่หลานเห็นที่ท้องสนามหลวงนั่นแหละ
หลานสาว	เสียดยที่ไม่ได้มาชมงานเอง คุณพ่อไม่สบายมาก แต่ก็ได้ดูถ่ายทอด ทางโทรทัศน์นะคะ ขนาดไม่ได้มาชมเองยังตื่นเต้นเลยคะ ได้ชม พระบารมี.....บรรยายภาพตาม.....
หลานชาย ป้า	ยิ่งตอนพระอาทิตย์ทรงกลด ชนลูกเลยคะ ในสมัยรัชกาลที่ ๖ มีงานที่สนามหลวงอีกใหม่ครับ มีจ๊ะ ป้าได้เคยเห็นภาพที่กองจดหมายเหตุแห่งชาติ ในงานพระราช พิธีบรมราชาภิเษก มีภาพหลายภาพ มีตอนเสด็จเลียบพระนคร ผ่านสนามหลวง ภาพเสด็จออกหน้าพลับพลา ให้ขุนนาง ทหาร พลเรือน นักเรียน อาณาประชาราษฎร์ เฝ้าถวายพระพรชัยมงคล และก็มีงานเสด็จตรวจพลสวนสนามประจำปี ภาพเหล่านี้เอาออกมา ไม่ได้
หลานชาย ป้า	แล้วรัชกาลที่ ๗ ตอนฉลองพระนคร ๑๕๐ ปี ละครับ เอ ป้าว่าตอนนั้นงานพิธีไปทำที่สวนพุทธนะ เพราะเป็นจุดสำคัญ ส่วนงานฉลองคงมีมหรสพที่สนามหลวง ป้าว่าตอนนั้นมีงานราษฎร

ภาพ	เสียง
	หลายงานที่จัดที่สนามหลวง เช่น งานขึ้นปีใหม่ ตั้งแต่ครั้งยังนับวันที่ ๑ เมษายน เป็นวันปีใหม่ มีการใส่บาตร และมหรสพต่าง ๆ แล้วก็แปลกก็คือ งานแสดงยุทธภีพาของกระทรวงกลาโหมแสดงการสู้รบสมัยโบราณ ต้องจัดกลางแจ้งให้ประชาชนชม มีการสร้างค่ายคูประตูหอรบ การสู้รบกลางแจ้ง บ้าได้เคยดูเมื่อเด็ก ๆ สนุกสนานตื่นเต้น เดียวนี้รู้สึกว่ที่สุพรรณบุรีจัดแบบนี้ที่ดอนเจดีย์ ในวันที่ ๒๕ มกราคม ซึ่งถือกันว่ เป็นวันสมเด็จพระนเรศวรมหาราชขณะพระมหากุปราชยา
หลานสาว	หลานคิดว่างานที่เป็นงานชุมนุมผู้คนมากคงต้องใช้สนามหลวงนะคะ (ยังมีงานอื่นอีกไหมคะ)
ป้า	เท่าที่ป้านึกได้ก็งานกาชาดเมื่อปีแรก ๆ จำ พ.ศ. ไม่ได้ ในสมัยรัชกาลที่ ๗ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีประทับทอดพระเนตรการแสดงกลางแจ้งของอนุกาชาด และพระราชทานของที่ระลึกและทรงรับของที่ทูลเกล้าถวาย
หลานชาย	ถ้าสนามหลวงเป็นสมุดบันทึกลงจะบันทึกเรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างมากมายเลยนะครับ
หลานสาว	อย่าออกนอกเรื่องซีจ๊ะ เรายังอยากรู้ว่สนามหลวงนี้เคยเป็นสถานที่จัดงานอะไรให้ประชาชนดูอีก ฟังคุณป้าเล่าแล้วรู้สึกว่สนามหลวงเป็นสถานที่ที่ผูกพันอยู่กับประชาชนทุกคน
หลานชาย	แะ ว่าเรานอกเรื่อง ฟีกออกไปใหญ่แล้ว คุณป้าครับ เพื่อน ๆ บอกว่มาเที่ยวสนามหลวงหน้าร้อนสนุกเพราะมีการเล่นว่ว่กันมากจริงหรือครับ
ป้า	โอ... ป้าลืมนเล่าไปอย่างหนึ่งว่ สนามหลวงนี่ะเป็นที่เล่นว่ว่มานานแล้วละ
VTR-การเล่นว่ว่	ตั้งแต่รัชกาลที่ ๒ ครั้งรัชกาลที่ ๔ เคยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นายอำเภอบัวประกาศว่ ให้นักเลงเล่นว่ เอาว่มาเล่นที่สนามหลวงแถบที่ว่างได้ไม่ห้ามปราม แต่อย่าให้ป่านว่ว่ไปเกี่ยวพระมหาปราสาท ซ่อฟ้าใบระกาพระมหามนเทียรในพระบรมมหาราชวังเท่านั้นเอง

ภาพ	เสียง
หลานสาว	หนูนึกเห็นภาพเอาไว้ว่า การเล่นว่าสมัยนั้นคงสนุกสนานครึกครื้นไม่ใช่น้อยทีเดียว
หลานชาย	เมื่อต้นเดือนเมษายนนี้ ผมได้ดูข่าวโทรทัศน์เห็นใช้ชื่อว่า “งานมหกรรมว่าวไทย”
VTR-การแข่งขันว่าวในงานมหกรรมครั้งที่ ๑ เมื่อ ๓ เม.ย. ๒๖ บรรยายตามภาพ	มีผู้เข้าแข่งขันมากมาย มีการประกวดว่าวประเภทสวยงาม ประเภทความคิดด้วย.....บรรยายตามภาพ.....น่าปลื้มปิติที่สุดก็คือ สมเด็จพระรัตนราชสุตา สยามบรมราชกุมารี พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชา และพระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา เสด็จมาทอดพระเนตรพระราชทานรางวัลแก่ผู้ส่งว่าวเข้าแข่งขันชนะเลิศด้วย โดยเฉพาะพระเจ้าหลานเธอ ท่านทรงตื่นตื่นสนุกสนานสำราญพระทัยมาก
หลานสาว	เข้าบรรยายใหญ่ ก็ดูมาด้วยกันแหละ คุณป้าคะ งานเฉลิมฉลองสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ครบ ๒๐๐ ปี เลิกตลาดนัดนี้ได้เปลี่ยนสภาพสนามหลวงให้เหมาะสมกับบรรยากาศ และคงสภาพตามพระราชประสงค์ของรัชกาลที่ ๕ เลยนะคะ
ป้า VTR สนามหลวงด้านพระบรมมหาราชวังและรอบ ๆ	ป้าละก็โมทนาสาธุเลย เพราะสนามหลวงเป็นสถานที่สำคัญแห่งหนึ่ง เป็นหัวใจของกรุงเทพมหานคร กลางเกาะรัตนโกสินทร์อย่างที่เราเรียกกันใหม่ปัจจุบันนี้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชนทุกเพศ ทุกวัย และยังเป็นสถานที่สำหรับพระราชพิธีหลวง พิธีราชวร ซึ่งประกอบกลางแจ้ง เบื้องหลังสนามหลวงยังมีวัดพระศรีรัตนศาสดาราม และพระบรมมหาราชวัง ประดิษฐานอยู่อย่างสง่างาม เป็นทัศนียภาพที่งามจับตาจับใจ เพราะสถาปัตยกรรมไทยอันประณีตสมบูรณ์อย่างน่าอัศจรรย์รอบ ๆ บริเวณยังมีสถานที่สำคัญ ๆ เช่น ศาลพระหลักเมือง ศาลสถิตยียุติธรรม อนุสาวรีย์ทหารอาสา แม่พระธรณี ซึ่งสมเด็จพระพันปีหลวงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นเพื่อให้หน้าประปาแก่ราษฎร เป็นต้น
กล้องกลับมาที่ป้าหลาน ป้า	เลยไปกันใหญ่ เล่าเท่าไรก็ไม่จบ ยังมีอีกเยอะ จวนค่ำแล้วไปอาบน้ำ อาบทำกันเสียทีดีกว่า

ภาพ	เสียง
หลานสาว	หลานก็ร้อน อยากอาบน้ำเหมือนกัน ขอบพระคุณคุณป้ามาก ได้ความรู้เยอะเชียะว ก่อนกลับสุราษฎร์คงต้องขอความกรุณาให้คุณ ป้าเล่าเรื่องต่ออีกค่ะ
ป้า	ได้จ๊ะ ว่าง ๆ จะค้นหาภาพไว้ให้ดู ถ้าสนใจ
หลานชาย	ผมก็ได้ไปเล่าต่อให้เพื่อน ๆ ฟังบ้าง จะได้ว่าพระเจ้าแผ่นดิน ของเราทุกพระองค์ท่านทรงนึกถึงบ้านถึงเมือง และความอยู่เย็นเป็น สุขของราษฎรของพระองค์ท่านเป็นสำคัญ
หลานทั้ง ๒ เดินออกไป	ภาพเฟด.....

จบรายการ

เพลง “ความเป็นไทย”

คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

เสนอ

รายการ “อยู่อย่างไทย”
เรื่อง “สังคีตประยุกต์”

บันทึกเทปโทรทัศน์ วันศุกร์ที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๒๖

เวลา ๑๓.๐๐ น.

ออกอากาศวันจันทร์ที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๒๖ เวลา ๑๗.๓๐ – ๑๘.๐๐ น.

ทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๕ อ.ส.ม.ท.

ผู้จัดรายการ

ผู้เขียนบท

พิธีกร

วิทยากร

ดนตรี

วงดนตรีไทย

วงดนตรีสากล

ผู้ร่วมรายการ

ผู้ประสานงาน

ผู้ควบคุมรายการ

ผู้กำกับเวที

ผู้กำกับรายการ

สุรางค์ ดุริยพันธุ์

พรรณราย ทร์พะยะประภา

พูนพิศ อมาตยกุล

พรรณราย ทร์พะยะประภา

พูนพิศ อมาตยกุล

ได้รับความอนุเคราะห์จาก

दनัย ศรียาภักย์ อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์

ในความควบคุมของ ระติ วิเศษสุรการ

ในความควบคุมของ สมาน นภายน

นักร้องรับเชิญ.....

วินัย จุลละบุษปะ

ชวลี ช่วงวิทย์

วรนุช อารีย์

อโศก สุขศิริพรฤทธิ

โฉมฉาย อรุณฉาน

จิตรลดา หัซซะวนิช

นิมิต สุทธิชุติพงษ์

สุรางค์ ดุริยพันธุ์

ประเทือง ปรีเสม

ศุภชัย รัตโนภาส

ภาพ	เสียง
สไลด์รายการ “อยู่อย่างไทย” ไตเติ้ลการ์ดชื่อรายการ และ รายชื่อผู้ร่วมรายการ...หมด ข้อความในไตเติ้ลแล้ว วง ดนตรีบรรเลงเสียงแผ่วลง จนหายไป พรรณราย (ไหว้) “ซ่อนเทปลอป ชื่อ พิศกร”	วงมโหรี (บรรเลงสด) “เพลงขวัญเมือง” (เพลงประจำรายการ) สวัสดีค่ะ ท่านผู้ชมที่เคารพ รายการ “อยู่อย่างไทย” ได้กลับมา พบกับท่านผู้ชมอีกครั้งหนึ่งด้วยเรื่อง “สังคีตประยุกต์” ศิลปะการดนตรีไทยเป็นศิลปะประจำชาติไทย ซึ่งมีเอกลักษณ์ ประการหนึ่งที่ไม่เหมือนใคร เมื่อเราไปอยู่แห่งหนตำบลใดก็ ตาม ถ้าเราได้ยินการบรรเลงเพลงต่าง ๆ หลาย ๆ เพลง เช่น เพลง ของจีน เพลงของอินเดีย (แขก) เพลงของเขมร เพลงของชวา หรือเพลงของตะวันตก เหล่านี้ ในบรรดาเพลงหลาย ๆ เพลง และ ของหลาย ๆ ชาตินี้ ถ้ามีเพลงไทยด้วยสักเพลงหนึ่งแล้ว ดิฉันเชื่อว่า เราสามารถบอกได้ทันทีว่า เพลงใดเป็นเพลงไทย เอกลักษณ์ของเพลงไทยนั้นก็คือ ความนุ่มนวล อ่อนหวาน เมื่อควรจะนุ่มนวลอ่อนหวาน ความแข็งกร้าวดุตันเมื่อควรจะ แข็งกร้าวดุตัน ความเศร้าสร้อยหม่นหมองเมื่อควรจะเศร้าสร้อย หม่นหมอง หรือความตื้นเต้นคึกคัก เมื่อควรจะตื้นเต้นคึกคัก การ บ่งบอกถึงอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ เหล่านี้สามารถประมวลไว้ใน ดนตรีไทยและเพลงไทยของเราได้เอง ศิลปะการดนตรีไทยนั้นเป็นเอกลักษณ์คู่ชาติบ้านเมืองมาเป็น เวลาหลายร้อยปีแล้ว และได้มีการเปลี่ยนแปลงมาเรื่อย ๆ ซึ่งเป็นการ เปลี่ยนแปลงและปรับปรุงไปในทางที่ดีขึ้น ในแนวทางที่จะก่อให้เกิด ประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงนั้น เรียกว่า เป็นการ “ประยุกต์” คำว่า “ประยุกต์” นั้น ในความหมายทั่ว ๆ ไปก็แปลว่า “ปรับ ใช้ให้เกิดประโยชน์” ส่วนในความหมายตามที่พจนานุกรมฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๒๕ นั้น ก็ได้ให้ความหมายไว้ ว่าเป็นคำกริยา แปลว่า “นำความรู้ในวิทยาการต่าง ๆ มาปรับใช้ให้

ภาพ	เสียง
พูนพิศ (ไหว้) พรรณราย (พิธีกร) พูนพิศ (วิทยากร) “ข้อนี้เหลือพอชื่อวิทยากร”	เกิดประโยชน์” ดังนั้นคำว่า “สังคีตประยุกต์” ก็น่าจะมีความหมาย ว่าเป็นการนำเอาความรู้เกี่ยวกับดนตรีมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ นั่นเอง การดนตรีไทยจะมีการประยุกต์มาอย่างไรบ้างหรือไม่นั้น รายการของเราก็จะได้นำเรื่องราวเกี่ยวกับสังคีตประยุกต์มาเสนอ ต่อท่านผู้ชม ซึ่งเราได้รับเกียรติจากท่านวิทยากรผู้หนึ่ง ซึ่งโดย อาชีพแล้วท่านเป็นหัวหน้าภาควิชา โสต ศอ นาสิก จากคณะ แพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล ท่าน สนใจเป็นพิเศษทางด้านดนตรีไทยและเพลงไทย ท่านได้ศึกษา ค้นคว้าและเรียบเรียงหนังสือเกี่ยวกับการดนตรีไทยไว้หลายเล่มด้วย กัน เล่มสำคัญเล่มหนึ่งก็คือ “สยามสังคีต” ท่านผู้นี้คือ รองศาสตรา- จารย์นายแพทย์พูนพิศ อมาตยกุล ค่ะ สวัสดีครับ คุณหมอคะ คุณหมอมะกรุณาเล่าเรื่องเกี่ยวกับวิวัฒนาการของเครื่อง ดนตรีของไทยให้ท่านผู้ชมได้ทราบได้ไหมคะ ว่าเราได้มีการ ประยุกต์เครื่องดนตรีของเรามาบ้างหรือไม่คะ นับตั้งแต่สมัย อยุธยาจนถึงปัจจุบัน เครื่องดนตรีไทยของเรานำมาเล่นหรือนำมาบรรเลง มี ๔ ประเภท คือ เครื่องดีดสีตีเป่า จำแนกออกได้เป็น ๔ หมวด ตามกิริยา คือ ๑. เครื่องมีสาย ใช้ดีด เช่น พิณ กระจำปี จะเข้ ซึ่ง เพียะ เรียกว่า “เครื่องดีด” ๒. เครื่องสาย ใช้สี เช่น พิณบางชนิด ซอสามสาย ซออู้ ซอด้วง สะล้อ เรียกว่า “เครื่องสี” ๓. เครื่องที่เป็นแท่ง เป็นท่อน เป็นก้อน เป็นแผ่น ใช้ตี ใช้กระทบกัน เช่น กรับ ฉิ่ง ฉาบ โหม่ง ระนาด ฆ้อง กลอง ตะโพน เรียกว่า “เครื่องตี” ๔. เครื่องมีรู มีโพรง ใช้เป่า เช่น ปี่ ขลุ่ย แตร สังข์ แคน เรียกว่า “เครื่องเป่า” เครื่องดนตรี หรือ เครื่องดีดสีตีเป่าของไทย ได้วิวัฒนาการ กันมาโดยลำดับ ซึ่งกระผมจะขอกล่าวถึงตามแผนภาพสไลด์ที่ได้

ภาพ	เสียง
สไลด์ แผ่น ๑	เตรียมมาประกอบในรายการดังนี้เลยนะครับ เพราะเวลาจำกัด ผมขอสไลด์แผ่นที่ ๑ เลยครับ เป็นภาพที่แสดงถึง มโหรีเครื่อง ๔ สมัยอยุธยาตอนกลาง เครื่องดนตรีมี ๑. ซอสามสาย ๒. กระจับปี่ ๓. กรับ ๔. โทน
สไลด์ แผ่น ๒	เป็นภาพที่แสดงถึง วงมโหรีเครื่อง ๖ สมัยอยุธยาตอนกลาง มีเครื่องดนตรี ๑. ซอสามสาย ๒. กระจับปี่ ๓. กรับ ๔. โทน ๕. รำมะนา ๖. ขลุ่ย (คือเพิ่ม รำมะนา และ ขลุ่ย) ต่อไปผมจะขอกล่าวถึงวงปี่พาทย์ สำหรับเครื่องดนตรีที่ประจำวงปี่พาทย์มี
	ประเภทเครื่องหนัง ๑. สองหน้า ๒. ตะโพน ๓. กลองทัด ๔. กลองแขก (กลองแขกตัวผู้-กลองแขกตัวเมีย) ๕. กลองตะโพน ประเภทเครื่องตีทำนอง ๑. ระนาดเอก ๒. ระนาดทุ้ม ๓. ฆ้องวงใหญ่ ๔. ฆ้องวงเล็ก ประเภทเครื่องทำจังหวะ หรือเครื่องประกอบจังหวะ ๑. ฉิ่ง ๒. โหม่ง ๓. ฉาบเล็ก ๔. ฉาบใหญ่
	ประเภทเครื่องเป่า ๑. ปี่ ๒. ขลุ่ย ฯลฯ โดยจะขอพูดตั้งแต่วงปี่พาทย์เครื่องห้า วิวัฒนาการมาจากปี่พาทย์ประกอบการแสดงละครคนชาติรี ถ้าจะประกอบการแสดงโขน ละคร ในสมัยโบราณ มีกลองทัดลูกเดียว เพิ่งเพิ่มมาเป็น ๒ ลูก เมื่อรัชกาลที่ ๑ กรุงรัตนโกสินทร์ ประมาณปี พ.ศ. ๒๓๑๕ จะใช้ประกอบขับเสภาก็ได้ แต่ต้องเพิ่มกลองสองหน้า และคนขับเสภาต้องขยับกรับไปด้วย มีเครื่องดนตรีดังนี้ ขอสไลด์ ครับ
สไลด์ แผ่น ๓	ปี่พาทย์เครื่องห้า ดังที่ได้กล่าวมาตอนต้นแล้ว ท่านก็จะเห็นเครื่องดนตรี ในภาพสไลด์ มี ๑. ตะโพน ๒. ปี่ใน ๓. ฆ้องวงใหญ่ ๔. ระนาดเอก ๕. กลองทัด ๖. ฉิ่ง (คนกลองทัดตีขณะที่ไม่ใช้กลอง) คือมีนักดนตรีที่บรรเลงเพียง ๕ คน เท่านั้น ขอภาพต่อไปครับ
สไลด์ แผ่น ๓	เป็นภาพที่แสดงถึง ปี่พาทย์เครื่องคู่ ครับ ใช้เครื่องคู่ทั้งสิ้น เริ่มเมื่อสมัยรัชกาลที่ ๓ เพิ่มเครื่องบรรเลงจากวงเครื่องห้า มีเครื่องดนตรี ดังนี้ ๑. ระนาดเอก ๒. ระนาดทุ้ม ๓. ฆ้องวงใหญ่ ๔. ฆ้องวงเล็ก ๕. กลองแขกตัวผู้ ๖. กลองแขกตัวเมีย ๗. ปี่นอก

ภาพ	เสียง
พรรณราย (พิธีกร)	๘. ปีโน ๙. ฉิ่ง ๑๐. ตะโพน ๑๑. ฉาบเล็ก ๑๒. กลองทัด ๑๓. เปิงมาง ๑๔. โหม่ง ปีพาทย์เครื่องคู่นี้ใช้ประกอบการแสดงละครนอก โดยทั่วไป การบรรเลงนี้ในสมัยรัชกาลที่ ๖ ให้นั่งเก้าอี้บรรเลงในพระราชฐาน บางโอกาส และเข้ามากับความนิยมในสมัยปัจจุบันซึ่งใช้บรรเลงในงานราชการทั่วไป เรียกว่า ดนตรีไทยของเรานั้นวิวัฒนาการทั้งเครื่องดนตรีและวิธีการบรรเลงด้วย
สไลด์ แผ่น ๕	เป็นภาพที่แสดงถึง ปีพาทย์เครื่องใหญ่ เริ่มในสมัยรัชกาลที่ ๔ มีเครื่องดนตรี ๑. ตะโพน ๒. กลองแขกตัวผู้ ๓. กลองแขกตัวเมีย ๔. ปีโน ๕. ปีนอก (เดี๋ยวนี้ไม่ใช้) ๖. ฉิ่ง ๗. ระนาดเอก ๘. ระนาดทุ้ม ๙. ระนาดเอกเหล็ก ๑๐. ระนาดทุ้มเหล็ก ๑๑. พ้องวงใหญ่ ๑๒. พ้องวงเล็ก ๑๓. โหม่ง ๑๔. ฉาบใหญ่ ๑๕. ฉาบเล็ก ๑๖. เปิงมาง ๑๗. กลองทัด
พูนพิศ (วิทยากร)	ต่อไปก็จะเป็นวงเครื่องสาย ครั้น “เครื่องสาย” ได้แก่วงบรรเลงที่ประกอบด้วย เครื่องดนตรีจำพวกมี สาย เป็นประธาน มีเครื่องเป่าและเครื่องตี เป็นส่วนประกอบ ขอสไลด์ต่อไปครับ
สไลด์ แผ่น ๖	เป็นภาพที่แสดงถึง เครื่องสายวงเล็ก มีมาแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา มีเครื่องดนตรี ๑. ซอด้วง ๒. ซออู้ ๓. จะเข้ ๔. ขลุ่ยเพียงออ ๕. โทน ๖. รำมะนา ๗. ฉิ่ง จะเพิ่มฉาบเล็ก และโหม่งด้วยก็ได้
สไลด์ แผ่น ๗	เป็นภาพที่แสดงถึง เครื่องสายวงเครื่องคู่ (หรือเครื่องใหญ่) สมัยรัตนโกสินทร์ ประกอบด้วยเครื่องดนตรี คือ ๑. ซอด้วง ๒. คัน ๒. ซออู้ ๒ คัน ๓. จะเข้ ๒ ตัว ๔. ขลุ่ยเพียงออ ๕. ขลุ่ยหลีบ ๖. โทน ๗. รำมะนา ๘. ฉิ่ง ๙. ฉาบเล็ก ๑๐. โหม่ง
พูนพิศ (วิทยากร)	อันดับต่อไปก็จะเป็นวงมโหรี “มโหรี” ในสมัยโบราณเป็นคำเรียกวงบรรเลงทั่วไป วงเครื่องสายก็เรียกวงมโหรีเครื่องสาย วงปีพาทย์ก็เรียกมโหรีปีพาทย์ แต่ในปัจจุบันคำว่า “มโหรี” ใช้เป็นชื่อเรียกเฉพาะวงบรรเลงชนิดหนึ่ง ซึ่งมีทั้งเครื่องบรรเลงในวงเครื่องสายและวงปีพาทย์ผสมกัน ฉะนั้นวงมโหรี จึงเป็นวงบรรเลงที่ผสมระหว่างปีพาทย์กับเครื่องสาย ซึ่งแบ่งขนาดวงเป็น ขอสไลด์แผ่นต่อไป ครับ

ภาพ	เสียง
สไลด์ แผ่น ๘	เป็นภาพที่แสดงถึง วงมโหรีเครื่องเล็ก มีมาแต่สมัยรัตนโกสินทร์ ประกอบด้วยเครื่องดนตรี ดังนี้ ๑. ซอด้วง ๑ คัน ๒. ซออู้ ๑ คัน ๓. ซอสามสาย ๑ คัน ๔. จะเข้ ๑ ตัว ๕. ขลุ่ยเพียงออ ๖. ระนาดเอก ๑ รวง ๗. พ้องวง ๑ วง (เรียกฆ้องกลางหรือฆ้องมโหรี) ๘. โทน ๙. รำมะนา ๑๐. ฉิ่ง
สไลด์ แผ่น ๙	เป็นภาพที่แสดงถึง วงมโหรีเครื่องคู่ สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ประกอบด้วยเครื่องดนตรี ๑. ซอด้วง ๒ คัน ๒. ซออู้ ๒ คัน ๓. ซอสามสาย ๑ คัน ๔. ซอสามสายหลีบ ๑ คัน (เล็กกว่าซอสามสายธรรมดา) ๕. จะเข้ ๒ ตัว ๖. ขลุ่ยเพียงออ ๑ เล้า ๗. ขลุ่ยหลีบ ๑ เล้า ๘. ระนาดเอก ๑ รวง ๙. ระนาดทุ้ม ๑ รวง (ไม้) ๑๐. พ้องกลาง ๑ วง ๑๑. พ้องเล็ก ๑ วง ๑๒. โทน ๑๓. รำมะนา ๑๔. ฉิ่ง ๑๕. ฉาบ ขอท่านผู้ชมโปรดสังเกต เครื่องตีเช่นระนาดเอก และระนาดทุ้ม ของวงมโหรีจะมีขนาดเล็กกว่าของวงปี่พาทย์ ฆ้องกลางหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ฆ้องมโหรี จะมีขนาดเล็กกว่าฆ้องวงใหญ่ของปี่พาทย์ แต่ใหญ่กว่าฆ้องเล็กของปี่พาทย์ จึงเรียกว่า “ฆ้องกลาง” และ ฆ้องเล็ก ก็มีขนาดเล็กกว่าของปี่พาทย์
สไลด์ แผ่น ๑๐	เป็นภาพที่แสดงถึง วงมโหรีเครื่องใหญ่ สมัยรัชกาลที่ ๕ ประกอบด้วยเครื่องดนตรี ดังนี้ ๑. ซอด้วง ๒ คัน ๒. ซออู้ ๒ คัน ๓. ซอสามสาย ๑ คัน ๔. ซอสามสายหลีบ ๑ คัน ๕. จะเข้ ๒ ตัว ๖. ขลุ่ยเพียงออ ๑ เล้า ๗. ขลุ่ยหลีบ ๑ เล้า ๘. ขลุ่ยอู้ ๙. ระนาดเอก ๑ รวง ๑๐. ระนาดทุ้ม ๑ รวง ๑๑. ระนาดเอกเหล็ก (หรือทองเหลือง ขนาดเล็กกว่าของปี่พาทย์) ๑ รวง ๑๒. ระนาดทุ้มเหล็ก (หรือทองเหลือง ขนาดเล็กกว่าของปี่พาทย์) ๑ รวง ๑๓. พ้องกลาง ๑ วง ๑๔. พ้องเล็ก ๑ วง ๑๕. โทน ๑๖. รำมะนา ๑๗. ฉิ่ง ๑๘. ฉาบเล็ก ๑๙. โหม่ง
พูนพิศ (วิทยากร) พรรณราย (พิธีกร)	ทั้งหมดนี้ เป็นการพัฒนางานดนตรีของไทย จนถึงปัจจุบัน ได้รับขอเรียนถามคุณหมอ ถึงเครื่องดนตรีสากลของฝรั่งมีส่วนเข้ามาร่วมกับวงดนตรีไทยตั้งแต่เมื่อไรคะ เข้าใจว่า จะเข้ามาสมัยรัชกาลที่ ๔ แต่เริ่มมาผสมในสมัยรัชกาลที่ ๕
พูนพิศ (วิทยากร)	

ภาพ	เสียง
พรรณราย (พิธีกร) พูนพิศ (วิทยากร)	และรัชกาลที่ ๖ - แตรวง เข้ามาในรัชกาลที่ ๔ - วงโยธวาทิต เกิดสมัยรัชกาลที่ ๕ ทูตกระหม่อมบริพัตร (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิจ) ทรงปรับปรุงวงให้ทันสมัย - เปียโน เข้ามาในสมัยรัชกาลที่ ๕ เล่น (บรรเลง) เพลงไทย มาแต่ครั้งนั้น เดิมเล่น (บรรเลง) เป็นเดี่ยว ต่อมาจึงเป็นวงเครื่อง-สายผสม - เครื่องสายผสม หีบเพลงชัก สมัยรัชกาลที่ ๖ เครื่องสายผสม ออร์แกน สมัยรัชกาลที่ ๖ ถึง รัชกาลที่ ๗ เครื่องสายผสม ขิม สมัยรัชกาลที่ ๖ เครื่องสายผสม โอโบ สมัยรัชกาลที่ ๘ ถึง รัช-กาลที่ ๙ เครื่องสายผสม แอคคอร์ดียน สมัยรัชกาลที่ ๘ ถึง รัชกาลที่ ๙ ครบ ส่วนวงที่เรารู้จักกันดีว่า “สังคีตประยุกต์” ที่เกิดขึ้นเร็ว ๆ นี้เอง ใช่ไหมคะ ครบ วงผสมแบบสังคีตประยุกต์ หรือ สังคีตสัมพันธ์ เกิดในรัชกาลที่ ๙ สมัยเมื่อพลโทหม่อมหลวงขาบ กุญชร ท่านเป็นอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ ท่านเป็นผู้คิดริเริ่มที่จะนำวงดนตรีไทย (เพลงไทย) มาบรรเลงผสมวงกับวงดนตรีสากล ท่านจึงได้ปรึกษากับ ครูเอื้อ สุนทรสนาน หัวหน้าแผนกวงดนตรีสากล ครูคงศักดิ์ คำศิริ หัวหน้าแผนกวงดนตรีไทย ของกรมประชาสัมพันธ์ในสมัยนั้น พร้อมทั้ง ครูพุ่ม บาญะวาทย์ ซึ่งเป็นข้าราชการชั้นครูประจำกรมประชาสัมพันธ์ จึงได้เกิดการบรรเลงผสมวงแบบ “สังคีตสัมพันธ์” หรือ “สังคีตประยุกต์” ขึ้นตั้งแต่นั้นมา ข้อดี ของการผสมวงแบบ “สังคีตประยุกต์” นี้คือ ๑. เป็นการพัฒนางานดนตรี ๒. ทำให้คนที่ไม่ชอบดนตรีไทย ยังดู ยังฟังได้ เพราะว่ามีดนตรีสากลผสม และในทางกลับกัน คนที่ชอบดนตรีไทยก็ดูได้ ฟังได้ ๓. เพลงที่นำมาขับต้อง และบรรเลง เป็นเพลงไทยแท้ ซึ่งได้นำ

ภาพ	เสียง
วงดนตรีไทย-วงดนตรีสากล สลับ หรือซ้อนภาพ-นักร้อง “ซ้อนเทลลอปชื่อเพลง ชื่อ นักร้อง ชื่อวงดนตรี” ตาม โอกาสเหมาะสม	เนื้อทำนองทางเครื่อง หรือทางดนตรี ของเพลงไทย มาประพันธ์ เนื้อร้องขึ้นใหม่เต็มทั้งเพลง คือร้องแบบเนื้อเต็มไม่มีการเอื้อน ทำนองเพลงไทยเลย ช่วยทำให้เพลงติดตามง่าย ร้องได้ง่าย จำง่าย และทำให้ติดตามไปถึงชื่อเพลงไทยที่แท้จริงของเรา ได้สะดวก ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ มีบางเพลงที่ยังคงรักษารูปแบบการร้องเอื้อน ทำนองเพลงแบบไทยเดิม เช่น เพลงเขมรไทรโยค ซึ่งคุณทัศนีย์ ดุริยประณีต ตอนนั้นเป็นข้าราชการประจำวงดนตรีไทยของ กรมประชาสัมพันธ์ ได้ขับร้อง บรรเลงด้วยวงสังคีตประยุกต์ คือการบรรเลงแบบเดียวกับที่ท่านผู้ชมกำลังจะได้ชมและฟังในอีก สักครู่นี้ครับ แต่ใช้จังหวะการบรรเลงอย่างดนตรีสากล คือใช้ จังหวะสโลว์แทงโก้ ฟังแล้วก็เกิดความไพเราะไปอีกรูปแบบหนึ่ง คิดว่าคงมีเพลงอื่น ๆ อีกครับ เพื่อไม่ให้เป็นการเสียเวลา ต่อไปนี้ ขอเชิญพบกับวง “สังคีต- ประยุกต์” บรรเลงโดยวงดนตรีของกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งจะ บรรเลง ขับร้อง ผสมวงระหว่างวงดนตรีไทย กับ วงดนตรีสากล ก่อนที่จะได้ชมและฟัง ผมขอแนะนำ นักร้องรุ่นแรก ๆ มี ครูเอื้อ สุนทรสนาน (สุนทราภรณ์), เพ็ญศรี พุ่มชูศรี, ขวลิ ช่างวิทย์, วินัย จุลละบุษปะ, ศรีสุตา รัชตะวรรณ, วรณัฐ อารีย์, รวงทอง ทองสันหม, เลิศ ประสมทรัพย์, อโศก สุขศิริพรฤทธิ์ ฯลฯ สำหรับ เพลงที่จะนำมาขับร้องและบรรเลงผสมวงในวันนี้ เพลงแรก ท่านจะ ได้ชม และฟังเพลงรักบังใบ ซึ่งทำนองเพลงไทยแท้ ชื่อเพลงบังใบ ขับร้องโดย คุณโณมฉาย อรุณฉาย ทำนองเพลง ครูเอื้อ สุนทรสนาน คำร้อง คุณช่อม บัญจพรรค์ ขอเชิญชมและฟังได้แล้วครับ คำร้องเพลงรักบังใบ กามเทพหลอกลวง เสียบศรปักทรวงให้ห้วงหา ให้รักแล้วไยมาริดรกรารามไกล รักของข้าดังบัวบังใบ บังมิให้ใครเห็น เผ้าครวญหวนทุกเช้าเย็นตรอมตรม

ภาพ	เสียง										
วงดนตรีไทย-สากล บรรเลง รับพร้อมกัน จนจบเพลง พูนพิศ (วิทยากร) “ซ็อนเทลลอป”	สุดหักสุดหาย หัวใจมีคลายระทม สุดตรอมสุดตรมใจ ยิ่งคิดให้โหยหา ต้องบงรักไว้ ไม่กล้าบอกใคร เย็นย่ำสุริยา ตะวันจากตาพามีตมิด ไอ้ช่างเหมือนดวงจิตมิดมิตยามรักกลายเป็น น้ำตาตกตามตะวัน นึกแล้วหวั่นพรันใจ อกเอ๋ยทำฉันใดเล่าเอ๋ย คู่ขึ้นเอยเชยรักราร้างเลยแรมรา ยิ่งพาให้หนาวใน ปองรักอย่างบัวบังใบ ต้องซ้ำหัวใจเรื่อยมา ท่านผู้ชมได้ชมและฟังเพลงรักบังใบ จากการบรรเลงด้วยวง “สังคีตประยุกต์” ของวงดนตรีไทย-วงดนตรีสากล กรมประชา- สัมพันธ์ โดยได้รับความอนุเคราะห์จากท่านอธิบดีกรมประชา- สัมพันธ์ คุณदनัย ศรียาภย์ สำหรับวงดนตรีไทยในความควบคุมของ คุณระติ วิเศษสุรการ หัวหน้าวงดนตรีไทยกรมประชาสัมพันธ์ วงดนตรีสากล ในความควบคุมของ คุณสมาน นภายน หัวหน้างาน บันเทิงกรมประชาสัมพันธ์ ในช่วงที่ ๒ ขอเชิญท่านผู้ชม ชมและ ฟังเพลงพายเรือพลอดรัก จากทำนองเพลงไทยเดิมชื่อ เพลงเขมร- พายเรือ ทำนองเพลง ธนิต ผลประเสริฐ คำร้อง สมศักดิ์ เทพานนท์ ขับร้องโดย คุณชวลี ช่วงวิทย์ และ คุณวินัย จุลละบุษปะ ขอเชิญ ชมครับ										
วงดนตรีไทย-วงดนตรีสากล บรรเลงนำ ตัดไปภาพนัก- ร้องขณะกำลังร้อง ซ็อน ภาพวงดนตรีทั้งสอง หรือ ตอนวงดนตรีรับตามโอกาส เหมาะสม	คำร้องเพลงพายเรือพลอดรัก <table> <tr> <td>ช. แจ่มจันทร์ขวัญใจ</td><td>น้องลงเรือพี่ไปเถาะแก้วตา</td></tr> <tr> <td>ญ. พี่ต้องพายให้น้องนะ</td><td>อย่าลวงให้หมองอุรา</td></tr> <tr> <td>ช. น้องอย่าแคลงใจ</td><td>ญ. น้องนั่งตรงไหน</td></tr> <tr> <td>ช. ตักพี่เถาะหนา</td><td>ญ. ไม่ปรารถนา</td></tr> <tr> <td>ช. เตี้ยวล่มจมหาย</td><td>ญ. น้องต้องจมหาย</td></tr> </table>	ช. แจ่มจันทร์ขวัญใจ	น้องลงเรือพี่ไปเถาะแก้วตา	ญ. พี่ต้องพายให้น้องนะ	อย่าลวงให้หมองอุรา	ช. น้องอย่าแคลงใจ	ญ. น้องนั่งตรงไหน	ช. ตักพี่เถาะหนา	ญ. ไม่ปรารถนา	ช. เตี้ยวล่มจมหาย	ญ. น้องต้องจมหาย
ช. แจ่มจันทร์ขวัญใจ	น้องลงเรือพี่ไปเถาะแก้วตา										
ญ. พี่ต้องพายให้น้องนะ	อย่าลวงให้หมองอุรา										
ช. น้องอย่าแคลงใจ	ญ. น้องนั่งตรงไหน										
ช. ตักพี่เถาะหนา	ญ. ไม่ปรารถนา										
ช. เตี้ยวล่มจมหาย	ญ. น้องต้องจมหาย										

ภาพ	เสียง
	ช. พี่ดำไขว่คว้า ญ. อับอายมัจฉา ช. เชิญเจ้าลงนั่งหัวเรือ ญ. กลัวลุ่มให้เบื่อบระอา ช. พี่ให้สัญญา ไม่ลุ่มขวัญตา พี่พาน้องไป ญ. แสนเพลิงสุขสันต์ สายธารธารากว้างใหญ่ ช. ผูกปลาเวียนว้าย ญ. ไหนปลาเวียนว้าย ช. โนนใจ ญ. ไม่มี ช. น้องดูให้ตีพี่ชี้ขึ้นใจ ญ. ถ้าน้องเป็นดังปลา ช. พี่จะเป็นสายธาราใส ญ. แม้นยามมีคลื่น ช. สายธารพาคลื่น ญ. จากไป ช. ห่างไกล ญ. เหมือนกับพี่ไป ไม่กลับหลังยังยืน ช. หัวใจพี่ครวญถึงนวลดังคลื่นซัดฝั่ง ญ. แล้วคงจิตจางร้างไปกลับกลายเป็นอื่น ช. คลื่นใจที่ซัดฝั่งรักเจ้าเพียงคนเดียวขมขื่น ญ. อย่าให้คลายคืน อย่าเหมือนคลื่นหายละลายไปได้ ช. ขึ้นใจ ญ. อู้ย นั่นใคร ช. ข้างใคร ญ. เก็บไป ช. ไม่ไป ญ. เจ็บใจ เดี่ยวตัวน้องโดดน้ำหาย ช. เดี่ยวเรือจะลุ่ม ญ. น้องโคลงให้ลุ่ม ช. จมตาย ญ. ข้างปะไร ช. เฉยเถอะขึ้นใจ พี่ว่าน้ำไม่เป็น ญ. อ้อ พี่กลัว ช. ไม่กลัว ญ. พี่พาย ช. ไม่เป็น ญ. หลอกหลวง ช. ห่วงใย เพื่อกันเสียให้ญ่พายหาย ญ. แล้วทำไฉน ช. น้องพายให้พี่ ญ. อ้อ สบาย ช. ไม่สบาย ญ. จันไม่ต้องพาย

พร้อมกัน. มาพลอดรักดีกว่าเอย.

ภาพ	เสียง
พูนพิศ (วิทยากร) วงดนตรีไทย-วงดนตรีสากล บรรเลงนำเพลง ตัดภาพไป นักร้องขณะร้อง “ซ่อนเทล- ลอปซือนักร้อง” ตัดภาพวง ดนตรีทั้งสองวง ขณะบรร- เลงรับ.....จนจบเพลง.	อันดับต่อไป ขอเชิญท่านผู้ชม ชมและฟัง เพลงนางครวญ จาก ทำนองเพลงไทยชื่อ นางครวญ เช่นเดียวกันครับ ทำนอง ครูเอื้อ สุนทรสนาน คำร้อง ครูแก้ว อัจฉริยะกุล ขับร้องโดย คุณวรนุช อารีย์ ขอเชิญชมครับ คำร้องเพลงนางครวญ โอ้อวอกเอ๋ยคิดถึงคู่เชยที่ร้างไป คิดถึงดวงใจจากไปให้ร้างอารมณ์ คิดถึงอ้อมกอดสอดรักกระหวัดชม คิดถึงคู่สมระทมฤดี คิดถึงห้องหอรอพี่ ร้างไม่มีใครอยู่ คิดถึงแต่คู่คอย.....คอย น้ำตาไหลหลัง คิดถึงคำสั่งความหวังหลุดลอย เขนยที่เคยเคียงคอย ยังเป็นรูปรอยที่คอยประทับใจ แต่นั่นคงไม่มีรักมาอาลัย รักรัญจวนครวญไป ครวญด้วยใจอันรัญจวน ทุกวันใจป่วนครวญรำพัน อย่างน้อยเคยให้คอยรักมาอาลัย น้องก็คอย คอย ไป คอยด้วยใจอันรัญจวน ทุกวันใจป่วนครวญรำพัน
วงดนตรีทั้งสองบรรเลงรับ พร้อมกัน นักร้อง ร้องซ้ำ ตรงคำร้อง “น้ำตาไหลหลังฯ” จนจบเพลง พูนพิศ (วิทยากร)	ท่านได้ชมและฟังการบรรเลง ขับร้อง ด้วยวงสังคีตประยุกต์ มา ๓ เพลง แล้วนะครับ คิดว่ามีเวลาพอที่จะให้ท่านผู้ชมได้ชมและฟังได้ อีก ๒ เพลง ขอเชิญท่านชมและฟังเพลง อันดับที่ ๔ เพลงสุดสงวน ชื่อทำนองเพลงไทย ชื่อเพลงสุดสงวน เช่นเดียวกันครับ ทำนอง ครูเอื้อ สุนทรสนาน คำร้อง สุรสีห์ พุกกะเวส ขับร้องโดย วินัย

ภาพ	เสียง
วงดนตรีไทย และวงดนตรีสากล บรรเลงนำ พ่อนักร้อง ตัดไปที่นักร้อง “ซ่อนเทลlop ซ่อนนักร้อง” ขณะวงดนตรีรับ ตัดไปที่วงดนตรีตามแต่จะเห็นเหมาะสม	จุลละบุษปะ ขอเชิญชมครับ คำร้องเพลงสุดสงวน โอ้เจ้าสุดสงวน น่องรญจวนใจพี่ รักจักปองแสนสุดครองขวัญชีวี รักเจ้าแต่พี่สุดทน รักนวลสงวนต้องกลัwn้องจักชม พี่หักอารมณ์ พี่ต้องสงวนนวลชม หักความรักข่มดวงใจ เพราะพี่รักจริงเจ้า กลัwn้องจักเฝ้าเจ้าอย่าอาลัย พี่สงวนนวลเจ้าเจ้าเห็นใจ สงวนใจไว้ให้พี่นะแก้วตา สงวนตัวจนกว่าพี่มาชม
เมื่อนักร้องร้องซ้ำคำร้องตรงกลางอีกเที่ยวหนึ่ง จนจบเพลงแล้ว ตัดภาพไปที่วงดนตรีทั้งสองบรรเลงรับจนจบเพลง ตัดภาพไปพุนพิศ “ซ่อนเทลlop ชื่อ วิทยากร” ตามโอกาสเหมาะสม	ท่านผู้ชมได้ชมและฟัง เพลงสุดสงวน จากการขับร้องของคุณวินัยจุลละบุษปะ เป็นไบบ้างครับ ยังคงไพเราะเพราะพริ้งเหมือนตอนหนุ่ม ๆ ยังไง ยังงั้นนะครับ เพลงสุดท้ายที่ท่านผู้ชม ผู้ฟัง จะได้ฟังเสียงขับร้องของ คุณอโศก สุขศิริพรฤทธิ์ ในเพลงที่มีชื่อว่า “ฟ้าแดง” ทำนองเพลงไทยเดิม ชื่อเพลงมอญอ้อยอิ่ง ทำนอง ครูเอื้อสุนทรสนาน คำร้อง ศรีสวัสดิ์ วิจิตรวรการ บรรเลงด้วยวงดนตรีประยุกต์ วงดนตรีไทย และวงดนตรีสากล ของกรมประชาสัมพันธ์ ขอเชิญท่านผู้ชม ชมและฟัง เพลงฟ้าแดง ขับร้องโดย คุณอโศก สุขศิริพรฤทธิ์ ได้แล้วครับ
ภาพวงดนตรีไทย และวงดนตรีสากล บรรเลงนำก่อน	คำร้องเพลงฟ้าแดง สนั่นฟ้าแดง สุริย์ร้อนแรงโรยอ่อนรอนแสงหม่นมัว

ภาพ	เสียง
พ่อนักร้อง ร้องตัดภาพไปที่นักร้อง “ซ้อนเทลลอปชื่อนักร้อง” วงดนตรีคลอร้องไปจนจบเพลง แล้วรับเมื่อร้องจบเพลงแล้ว นักร้องจะร้องซ้ำคำร้อง ตัดภาพไปที่นักร้อง ร้องจนจบเพลงอีกครั้ง ตัดภาพไปที่วงดนตรีรับ (สลับไปสลับมา หรือจะซ้อนภาพบ้างในบางโอกาส ตามแต่จะเห็นเหมาะสมและสวยงาม	สัญญาเรียกหารังตัว ชะนีเพรียกผัวรั้วร้าวร่ำกำศรวล ไอ้ชีวิต ชีวิตจิตใจ มั่นหมายเย็นเป็นไขพิโรฬิลาปครวญ สิ้นตะวันโสภณศิลป์จาบัลย์รัญจวน เห็นนางพลบพรางร่างนวล ให้โหดหวลชวนเศร้า สิ้นแสง สิ้นสีโคลกแดงแฝงแดนใจเรา สายัณห์เงื้อมเงา ลบแสงสล้างเสลาจากห้วงหาวพราวใจ ฟ้าแดง ฟ้าแดงผันแปรเปลี่ยนแปลงแผลงไป ตราบาอาศัยฉันทันยังผันไผ่ จูบแดนฟ้าอาลัย ผิงรอยรักใคร่ฝากเธอ
พรรณราย (พิธีกร)	ท่านผู้ชม ศิลปะการดนตรีนั้น เป็นศิลปะที่ช่วยจรโลงใจของคนเราเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะดนตรีไทยนั้น นอกจากจะคงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ของไทยแล้ว ยังสามารถนำไปประยุกต์กับเครื่องดนตรีสากลจนเกิดความกลมกลืนได้อย่างแนบเนียน ได้รสไพเราะไปอีกแบบหนึ่ง ซึ่งคนทุกรุ่น ทุกวัย สามารถรับฟังได้ และทำให้ทำนองเพลงไทย เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายได้มากขึ้น เกี่ยวกับ “สังคมยุคนี้” นี้ รายการของเราคงจะได้มีโอกาสได้นำมาเสนอท่านผู้ชมในอีกรูปแบบหนึ่ง ในครั้งต่อไป สำหรับวันนี้ รายการ “อยู่อย่างไทย” ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ นายแพทย์พูนพิศ อมาตยกุล ไว้เป็นอย่างสูง ณ ที่นี้ด้วย ที่ได้กรุณาให้เกียรติมาเป็นวิทยากร และขอขอบพระคุณ ท่านอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ หัวหน้าผู้ควบคุมวงดนตรีไทย และหัวหน้าผู้ควบคุมวงดนตรีสากล รวมทั้งผู้ร่วมบรรเลงทั้งสองวง ผู้ขับร้องทุกท่าน เจ้าหน้าที่สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง ๙ อ.ส.ม.ท. ทุกท่าน
พรรณราย (ไหว้) สไลด์รายการ	สวัสดีค่ะ เพลงความเป็นไทย (เทปรีล เพลงที่ ๒ ที่มีคำร้องเปิดเสียงจนกว่าจะเผดสไลด์รายการ)

จบรายการ

เพลง “ความเป็นไทย”

คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

เสนอ

รายการ “อยู่อย่างไทย”
เรื่อง “ปลูกใจไทยประจำ”

บันทึกเทปโทรทัศน์ วันจันทร์ที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๒๖

เวลา ๑๗.๓๐ น.

ออกอากาศวันพฤหัสบดีที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๒๖ เวลา ๑๗.๓๐ น.

สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๕ อ.ส.ม.ท.

ผู้จัดรายการและเขียนบท

วิทยากร

พิธีกร

ผู้ร่วมรายการ

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ

ร.อ.โรจน์ ไกรฤกษ์ ร.น. (คุณลุง)

อำนวย จันเงิน

สมชาย พิพัฒน์เจริญชัย (หลานชาย)

อรนุช เก่งการช่าง (หลานสาว)

อาทร มาศบัณฑิต (เพื่อนหลาน)

สุจิรา คุปตารักษ์ (เพื่อนหลาน)

อภิรักษ์ อนุะมาน

คณะกอล์ฟ

ผู้ขับร้อง

วงดนตรี

ผู้ควบคุมรายการ

ผู้ประสานงาน

สุรางค์ ดุริยพันธุ์

จิตรลดา หัซซะวณิช

นิมิต สุทธิชุติพงษ์

ภาพ	เสียง
เริ่มชื่อเรื่อง “ปลุกใจไทยประชา” ๑. สไลด์โคลงพระราชนิพนธ์ “สยามานุสติ” หน้ากระทรวงกลาโหม ๒. พระบรมรูปในฉลองพระองค์ชุดนายพลเสื่อป่าราบหลวง ๓. ธงไตรรงค์ ๔. พิธีกร-อ่านวย จันเงิน	เพลง “ขวัญเมือง” เพลง “สยามานุสติ” พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว หากสยามยังอยู่ยัง ยืนยง เราก็มือน้อยคง ชีพด้วย หากสยามพินาศลง ไทยอยู่ ได้ฤา เราก็มือนมอดม้วย หมดสิ้นสกุลไทย ใครรานใครรุกตัว แดนไทย ไทยรบจนสุดใจ ขาดดิน เสียเนื้อเลือดหลังไหล ยอมสละ สันแด เสียชีพไปเสียสัน ชื่อก้องเกียรติงาม สวัสดิ์ครับ ท่านผู้ชมที่เคารพ วันนี้รายการโทรทัศน์ “อยู่อย่างไทย” ขอเสนอเรื่อง “ปลุกใจไทยประชา” โดยขอน้อมเกล้าฯ ถวายเชิญ โคลงพระราชนิพนธ์ “สยามานุสติ” ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมาเป็นมีขวัญของรายการนี้ ทุกท่านที่ได้ฟังเพลง “สยามานุสติ” คงจะมีความรู้สึกตรงกันอยู่อย่างหนึ่งว่า เพลงนี้ปลุกใจเราคนไทยให้สำนึกถึงความผูกพันที่เรามีต่อชาติบ้านเมืองขึ้นมาทันที รายการ “อยู่อย่างไทย” จึงขอเชิญชวนให้ท่านผู้ชม น้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ได้พระราชทานโคลงอมตะ ๒ บทนี้ไว้สำหรับปลุกใจคนไทยให้ตื่นขึ้นและคิปกป้องกันชาติบ้านเมืองเพื่อเราจะได้ “อยู่อย่างไทย” กันด้วยความผาสุกชั่วกาลนาน นอกจากโคลงสยามานุสติแล้ว ยังมีพระราชดำรัสที่มีลักษณะเป็นบทปลุกใจอยู่อีกมาก เช่น ที่เป็นชื่อหนังสือเรื่อง ปลุกใจเสื่อป่า

ภาพ	เสียง
๕. คุณลุง-ร.อ.โรจน์ ไกรฤกษ์ ร.น.นั่งอ่านหนังสือพิมพ์อยู่ มีโต๊ะเล็กวางกาต้มน้ำชาอยู่ใกล้ ๆ อรนุช หลานสาวเข้ามาคุกเข่าอยู่ข้างเก้าอี้ อรนุช โรจน์ อรนุช สมชาย โรจน์ สมชาย โรจน์	เป็นต้น ในรายการนี้จะได้อัญเชิญพระราชดำรัสองค์หนึ่งของพระองค์ท่านมาเสนอในวันนี้ และโดยที่พระราชดำรัสดังกล่าวมีเรื่องสัมพันธ์กับกิจกรรมเสือป่าที่ทรงริเริ่มก่อตั้งขึ้นในรัชสมัยของพระองค์ ท่านผู้ชมก็จะได้ทราบเรื่องราวของการก่อตั้งกองเสือป่าโดยสังเขปด้วย ขอเชิญชมรายการได้ ณ บัดนี้ ครับ คุณลุงคะ พี่สมชายมาค่ะ มีเพื่อนมาด้วย ๒ คนค่ะ อ้อ สมชายเรอะ หนูไปชวนพี่เขาเข้ามาชิลูก แล้วหาน้ำหาท่ามาเลี้ยงกันด้วยนะ ค่ะ คุณลุง สวัสดิ์ครับ คุณลุง นี่เพื่อนผมครับ คุณสุจิตรา กับ คุณอาหาร สวัสดิ์ นิ่งซีสมชาย นิ่งที่เก้าอี้เนาะ ทั้งสามคนนั้นแหละ ตามสบายนะ ขอบพระคุณครับ คุณลุงสบายดีหรือครับ หมู่นี้ผมไม่ค่อยได้มากราบเยี่ยมเลย สบายดี ลูกก็ไปไหน ๆ ของลุงอยู่เรื่อยแหละ นี่ก็เพิ่งกลับจากหอวิชาวุฒานุสรณ์เมื่อสัปดาห์นี้เอง
๖. สมชาย สุจิตรา และอาหาร เข้ามาไหว้คุณลุง แล้วนั่งที่พื้นข้างเก้าอี้ ๗. ออรนุช ถือถาดมีแก้วน้ำสามแก้วมาส่งให้สมชาย อรนุช ๘. สมชายและเพื่อน ๆ ดื่มน้ำ ออรนุชไหว้เพื่อน ๆ ของพี่ชาย แล้วเข้ามานั่งร่วมวงด้วย สมชาย	พี่สมชายคะ นี่ค่ะ น้ำ เชิญพี่ ๆ ดื่มน้ำซีคะ ขอบใจหนู รู้จักเพื่อน ๆ พี่เสียซี นี่คุณสุจิตรา นี่คุณอาหาร เราสามคน

ภาพ	เสียง
	จะมาเรียนถามคุณลุง เรื่องเกี่ยวกับเสือป่า และพระราชดำรัสที่เป็นบทปลุกใจของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มานั่งฟังด้วยกันซิหนู จะได้เป็นความรู้รอบตัว
๙. โรจน์	
โรจน์	จะถามอะไรลุงรี ถ้าเป็นเรื่องที่ลุงรู้จักยินดีจะเล่าให้ฟังว่ามาเลย
๑๐. สมชาย	
สมชาย	คือยังรีครับ คุณลุง กลุ่มผมที่อาจารย์มอบให้ไปค้นคว้าเรื่องเกี่ยวกับ
	ปลุกใจ สมัยรัชกาลที่ ๖ ผมนึกขึ้นได้ว่า คุณลุงไปเป็นกรรมการอยู่ที่หอวิชาฐานุสรณ์ คงจะกรุณาแนะนำหรือเล่าเรื่องเก่า ๆ เกี่ยวกับเสือป่าให้พวกผมฟังได้ ผมจึงชวนเพื่อน ๆ มากราบคุณลุงครับ
๑๑. สุจิรา (ไหว้)	
สุจิรา	กราบขอบพระคุณคุณลุงค่ะ ที่กรุณานุญาตให้พวกหนูมารบกวน
	เวลาเรียนถามเรื่องเก่า ๆ เรื่องแรกที่จะเรียนถามคือ ความเป็นมาโดยย่อของกองเสือป่าค่ะ ข้อมูลเกี่ยวกับเสือป่าที่เราปรึกษากันว่าจะกล่าวไว้ในตอนต้นของรายงานค่ะ
๑๒. โรจน์	
โรจน์	เรื่องนี้เท่าที่ลุงรู้มา เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๘ ลุงอายุ ๑๑ ขวบ เข้าโรงเรียน
	มหาดเล็กหลวง กรุงเทพฯ ที่โรงเรียนมหาดเล็กหลวงกรุงเทพ ตอนนั้นมีกองเสือป่าของนักเรียนอยู่แล้ว แต่ลุงมีวาสนาน้อยเข้าโรงเรียนได้ยังไม่ถึงปี พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวก็เสด็จสวรรคตซึ่งพวกเราก็ตกใจกันอย่างยิ่งในตอนนั้น ทีนี้เรื่องเท่าที่ลุงทราบคือคุณพ่อของลุงเคยเล่าให้ฟังว่า ในราว พ.ศ. ๒๔๕๔ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสตามหัวเมืองชายทะเลบ้างได้ ในการเสด็จครั้งนี้ก่อนเสด็จกลับถึงพระนครก็ได้ทรงเรียกประชุมข้าราชการบริพารในเรือพระที่นั่งจักรี มีพระประสงค์ที่จะตั้งกองเสือป่าอาสาสมัคร เจ้าคุณปู่ของสมชายเล่าไว้ว่าการประชุมครั้งแรกมีอุปสรรค คือไม่มีใครยอมรับตำแหน่งยกกระบัตร์ เมื่อไม่มีใครรับการประชุมวันนั้น จึงไม่สำเร็จตามพระราชประสงค์ ต่อมาเมื่อเจ้าคุณปู่ทราบก็เข้าไปกราบบังคมทูลรับอาสารับตำแหน่งยก-

ภาพ	เสียง
	กระบัตร์ เพราะตำแหน่งนี้เป็นตำแหน่งที่สำคัญจะต้องรีบทำงานก่อนที่จะทำอะไรทั้งหมด เมื่อท่านไปกราบทูลอาสาดังนั้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ทรงดีพระทัยมาก วันนั้นก็มีการเรียกประชุมอีก มีการจัดซื้อข้าราชการที่จะเข้าเป็นสมาชิกเสือป่า และทรงคิดเครื่องแบบเสือป่าด้วยในวันนั้น แล้วปรึกษากิจการอื่น ๆ เสร็จในวันนั้นด้วย เมื่อทุกอย่างเรียบร้อย เรือพระที่นั่งมหาจักรีเข้าถึงกรุงเทพเมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๔ จากนั้นเจ้าคุณปู่ก็เริ่มทำงานทันที
๑๓. อาทร อาทร	ขอประทานโทษครับคุณลุง กระผมขอความกรุณาขอทราบเรื่องของท่านเจ้าคุณปู่ได้ไหมครับ
๑๔. โรจน์ โรจน์ สมชาย	ได้ซี สมชายบอกชื่อ และบรรดาศักดิ์ของคุณปู่ให้อาทรฟังสิ บรรดาศักดิ์ และนามของเจ้าคุณปู่คือ มหาเสวกเอกพระยาบุรุษรัตนราชพัลลภ
โรจน์	ดีถูกต้อง ลุงดีใจที่หลานใช้คำว่า “มะ-หา-เส-วก-เอก” แต่เขาอ่านกันผิดเป็น “มะ-หา-เสวก-เอก” ที่นี้เมื่อเสด็จถึงพระนครแล้วเจ้าคุณปู่ก็พาข้าราชการที่ลงชื่อเป็นสมาชิกไปตัดฟอร์มเสือป่า แล้วฟอร์มทั้งหมดพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทานจากพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ที่จะมาเข้ากอง วันที่ ๑ พฤษภาคม ปีเดียวกัน ก็ทรงประกาศตั้งเป็นกองเสือป่า แล้วทรงให้ทำพิธีสาบานตนและถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาในวันที่ ๖ พฤษภาคมปีเดียวกันนี้ก็อยากจะให้ดูเครื่องแบบเสือป่าต่าง ๆ ในหนังสือนี้ เห็นไหม นี่รูปเสือป่า พระองค์ท่านประทับอยู่กลาง แล้วข้าราชการบริพารอยู่สองข้างนี้ นี่เป็นภาพเสือป่ารุ่นแรก ๆ แล้วมีภาพอีกภาพหนึ่งหลานจะต้องสนใจ นี่พระเจ้าแผ่นดินนะ ทรงประทับอยู่กลางดินกลางทราย เห็นไหม ในเวลาที่เสด็จออกซ้อมรบเสือป่าไป นี่ยากให้ดูไว้ก่อน วั... วันที่ ๖ พฤษภาคม ที่ลงว่าเมื่อครั้ง ทรงแต่งพระองค์ด้วยเครื่องเบญจรงค์ของเสือป่าเสด็จมายังที่พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ทำทั้งพิธีสงฆ์ พิธีพราหมณ์พร้อมหมด

ภาพ	เสียง
	ได้ทรงพระราชทานเส้นพระเกศาให้กับเจ้าหน้าที่ไปใส่ในยอดธง ธงนี้เป็นธงประจำกองของเสือป่า ได้ใช้มาตั้งแต่บัดนั้น เมื่อเสร็จพิธี สงฆ์ในโบสถ์ได้เสด็จออกข้างนอกก็มีเจ้าคุณลุงก็จำชื่อไม่ได้นะ ท่านกราบบังคมทูลเชิญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้เป็น นายกองใหญ่ของเสือป่า เจ้าคุณปู่ของหลานก็เป็นคนนำเครื่องหมาย ขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระเจ้าอยู่หัว ในวันนั้นเรียกว่าเป็นพิธีสำคัญเริ่ม ต้นของกองเสือป่า ทางพราหมณ์ก็ถวายน้ำพระพิพัฒน์สัตยา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรงดื่ม เสร็จแล้วก็พระราชทาน แจกให้ข้าราชการที่เป็นเสือป่า ได้ดื่ม ถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา
๑๕. สุจิรา	
สุจิรา	คุณลุงคะ เสือป่าต้องถือน้ำเหมือนข้าราชการด้วยหรือคะ
๑๖. โรจน์	
โรจน์	ใช่ซิหนู เพราะว่าเสือป่าเป็นข้าราชการก็มี เป็นพ่อค้าหรือประกอบ
	อาชีพใดก็แล้วแต่ แล้วในรัชสมัยของพระองค์ท่าน การถือน้ำ พระพิพัฒน์สัตยาสำคัญมาก ลุงจำได้ว่า ลุงเป็นนักเรียนโรงเรียน มหาดเล็กหลวง ถึงเวลาถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาลุงต้องเข้าไปถือน้ำ น้ำพระพิพัฒน์สัตยาเหมือนกัน
๑๗. สมชาย	
สมชาย	นั่นความมุ่งหมายของการก่อตั้งเสือป่านี้ก็เพื่อฝึกให้พลเรือนมี
๑๘. โรจน์	ระเบียบวินัย และรู้จักใช้อาวุธอย่างทหารซิไหมครับ คุณลุง
โรจน์	
	ถูกต้องสมชาย ถูกต้อง แล้วมียิ่งกว่านั้นไปอีก คงมีหลายข้อนะ ที่ลุงชอบแล้วก็ตั้งใจ คือว่า ในคณะของเสือป่านี้นั้น ทรงสั่งสอนให้ มีความสมานสามัคคีกัน และไม่ทำลายซึ่งกันและกัน อันนี้เป็นเรื่อง สำคัญพระองค์ท่านเมื่อทรงพระเยาว์ ได้เสด็จไปศึกษาที่ในต่าง- ประเทศ เมื่อไปศึกษาที่โรงเรียนนายร้อยแซนเธอร์สที่ประเทศอังกฤษ เมื่อทรงสำเร็จจากการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยได้เสด็จเข้าไป เป็นทหารอยู่ในกองทัพบกของอังกฤษกรมทหารราบเบาเดอริงที่ กองทหารทรงประจำอยู่ในกองพันที่ ๑ กองพันที่ ๑ และกองพันที่ ๒ ของกรมทหารที่ลุงว่า โดยมากภารกิจของเขาคือต้องออก

ภาพ	เสียง
๒๓. โรจน์ โรจน์	ไปรบนอกประเทศในสมัยที่ทรงอยู่ที่กรมทหารนี้ เกิดมีสงคราม บัวร์ แล้วพระองค์ท่านในฐานะที่เป็นนายทหารประจำกองพันก็ทรง อาสาสมัครที่จะไปรบในสงครามบัวร์ รัฐบาลอังกฤษไม่ยอมทาง ไทยก็ไม่ยอมก็เลยไม่ได้เสด็จไปสู้รบในสงครามบัวร์ แต่ที่กรม ทหารมีเรื่องสำคัญอยู่ว่ากรมทหารนั้นนอกจากจะมีสองกองพันที่จะ ต้องไปรบนอกประเทศแล้ว กองพันอื่น ๆ จะเป็นพวกที่เรียกว่า เหมือนรักษาดินแดนฝึกฝนไปทางด้านนั้น เพราะฉะนั้นลุลงแน่ใจ เหลือเกินว่า พระองค์ท่านได้ทรงศึกษา วิธีการที่อังกฤษเขาทำการรักษาดินแดนแล้วคงทรงมีอยู่ในพระราช หฤทัยอยู่ตลอดเวลา ลุงคิดว่าอย่างนั้นนะ แล้วกลับมาประกอบอีก อย่างหนึ่งก็คือว่า ที่ใครชอบพูดว่าทหารก็มีแล้วทำไมต้องมา ตั้งกองเสือป่าอีก แต่หลาน ลุงอยากจะบอกว่าเรามีสัญญาพระราช- ไมตรีกับประเทศข้างเคียงของเรา เขามีอยู่ข้อหนึ่งว่า ไม่ยอมให้ ตั้งกองทหารใกล้เขตแดนระหว่างของเขากับของเรา อันนี้เราจึงไม่ มีกองทหารที่ยะลา ปัตตานี เชียงใหม่ ที่ใกล้เขตแดนของเรากับต่าง ประเทศ จะไม่มีกองทหารเข้าไปตั้งได้ แต่ด้วยความที่พระองค์ทรง เป็นปราชญ์ท่านก็ได้จัดตั้งกองเสือป่า แล้วกองเสือป่าก็อย่างที่ลุง พูดแล้วแต่ต้นว่าก็ได้มีข้าราชการ แล้วตอนหลังมีพ่อประชาชนเข้า มารวมเป็นสมาชิกเสือป่า ท่านเหล่านี้ก็เป็นพลเรือนทั้งนั้น แต่ที่ หลานพูดไว้เมื่อครู่นี้ ทรงฝึกให้พวกนี้มีระเบียบวินัย รักษาดี ศาสนา พระมหากษัตริย์ และมีความสมานสามัคคีซึ่งกันและกัน พวกนี้ก็มี การฝึกอย่างแบบทหาร พวกเสือป่านี้ เพราะฉะนั้นกองเสือป่าของ พระองค์ท่านจึงได้อยู่ทั่วประเทศหมด นั่นเท่ากับว่าได้ทรงฝึกชายจะ แก่จะหนุ่มหรืออะไรก็แล้วแต่ให้รู้จักวิธีใช้อาวุธ เมื่อถึงเวลาเกิดมีเหตุ ภัยขึ้นมา หรือมีราชศัตรูเข้ามา เสือป่าเหล่านี้จะได้เข้าร่วมกับทหาร ทำการรบต่อไปได้
๒๔. อำนวย (พิธีกร)	เพื่อให้ท่านผู้ชมได้ทราบเหตุการณ์ตอนที่พระบาทสมเด็จพระ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จไปถวายสักการะ ณ อนุสรณ์ ดอนเจดีย์ กระผมจะขออ่านข้อความที่พลเอก เจ้าพระยารามราฆพ

ภาพ	เสียง
๒๕. อนุสาวรีย์ อนุสรณ์ดอนเจดีย์	ได้บันทึกไว้ในหนังสืออนุสรณ์ดอนเจดีย์ดังต่อไปนี้ วันพุธที่ ๒๘ มกราคม ๒๔๕๖ เวลา ๑๐.๐๐ นาฬิกา ได้ทรงประกอบพระราชพิธีสังเวยหน้าพระเจดีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช เลือป่า ทหาร ตำรวจจตุร ตั้งแถวพร้อมกันแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินลงจากพลับพลาไปทรงจุดเทียน ทอง เงิน และเครื่องทองน้อย กับทรงจุดเทียนที่โต๊ะเครื่องสังเวย โปรดเกล้าให้เลือนป่ากับทหาร และตำรวจจตุร จุดเทียนบูชาทั่วกันแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงชักพระแสงดาบเสด็จเข้าประจำแถวในตำแหน่งผู้บัญชาการเลือนป่า แล้ว พลเอกสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงอ่านประกาศเทวดา ซึ่งทรงนิพนธ์ขึ้น.....มีข้อความแสดงตำนานที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราชได้ทรงกระทำยุทธหัตถี มีชัยแก่พระมหาอุปราชแห่งหงสาวดี และในที่สุดได้กล่าวเป็นคำขอให้ชัยมงคลจงมีแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และรัฐสีมาอาณาจักรสยามทั่วไป พอสิ้นคำประกาศ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงบอกแถววันทยาอุธ ประโคมแตรสังข์ฆ้องชัยและดุริยดนตรี เลือนป่าเป่าแตรค่านับ จบแล้วทรงบอกแถวเรียบอาวูธ และได้เสด็จพระราชดำเนินมาขึ้นเกย พระราชทานพระบรมราโชวาทแก่เลือนป่ากับทหารและตำรวจจตุร แล้วเป็นเสร็จพิธี
สาโรช	ต่อไปกระผมจะขอให้เรือเอกโรจน์ ไกรฤกษ์ คุณลุงของหลาน ๆ เมื่อสักครู่นี้ได้อัญเชิญพระราชดำรัสบางตอน ที่พระราชทาน ณ อนุสรณ์ดอนเจดีย์มาอ่านให้ท่านผู้ชมฟังครับ นี่หลาน เห็นไหมนี้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเรื่องเกี่ยวกับเลือนป่า นอกจากมีการซ้อมรบกันแล้ว ยังทรงนำทั้งทหารเลือนป่า ตำรวจไปเดินทางไกล เพื่อฝึกความอดทน ที่นี้ลุงก็จะให้อัญเชิญพระราชดำรัสที่ทรงให้ไว้กับทหาร เลือนป่า ที่ดอนเจดีย์ ลุงขออัญเชิญมาในตอนหนึ่งว่า จำเดิมแต่สมเด็จพระนเรศวรได้กระทำยุทธหัตถีมียุทธชนะที่ตำบลนี้ ชาติได้กลับเป็นไทยแล้วพม้ามอญก็มีความยำเกรง ต่อนั้นมาไทยก็มีอิสรภาพเต็มบริบูรณ์ได้รับความสุขมากเกินกว่าที่ควร

ภาพ	เสียง		
	ไม่เหมือนคนไทยครึ่งสมเด็จพระนเรศวร ถ้าพวกเราพร้อมกันพยายาม ทำใจเราให้เหมือนคนไทยครึ่งสมเด็จพระนเรศวรที่จับอาวุธรบพม่าแล้ว และพวกเราทั้งหมดซึ่งได้มาประชุมอยู่ในที่นี้ แม้จะเป็นแต่ส่วนน้อย มาตกลงชวนกันพูดให้เหมือน ๆ กันทั้งหมด ทั้งสิ้นฉะนี้แล้ว เสียงนั้นก็จะได้กระทบหูคนอื่น ๆ ต่อ ๆ ไป ในไม่ช้าก็จะแพร่หลายทั่วทั้งกรุงสยาม เวลาใดที่ชนชาติสยามพากันพูดเป็นเสียงเดียวกันหมดดังนี้ เวลานั้นแหละเราจะถึงสมัยไม่มีเวลาจะเสื่อมทรามลงได้ ตัวเราเองประดุจก้อนดินหนึ่งในภูเขา เราจะรักษาก้อนดินนั้นแล้วและปล่อยให้ภูเขาทั้งหลายนั้น จะเป็นประโยชน์อันใด เราจะต้องตั้งใจรักษาภูเขา ก้อนดินนั้นจึงจะอยู่ได้ เมื่อพวกเราทำใจให้สำเร็จได้ฉะนี้แล้วเมื่อนั้นแหละ เราจะได้เหมือนชนกของเราครึ่งสมเด็จพระนเรศวร		
โรจน์	นี่แหละหนาน ทรงพาทหาร เสือป่า ดำรงไปคราวนี้ ได้ทรงบัญญัติคำขึ้นมาใหม่คำหนึ่ง คือคำว่า “ชโย” อยากจะให้หลานนำไปเผยแพร่ด้วยว่า คำว่า “ชโย” นี้ เป็นคำเดียวไม่ใช่สองคำ ไม่ใช่เรียกว่า “ไชโย ไชโย” ช่วยกันบอก และเวลาหลานใช้เอง ก็ให้ใช้ตามนี้ด้วย ขอบใจนะ		
๒๖. อำนวย	ก่อนปิดรายการ ขอเชิญท่านผู้ชมฟังเพลงพระราชนิพนธ์อันเป็นบทปลุกใจ ผู้ขับร้อง คือ คุณอภิรักษ์ อนุะมาน อาจารย์โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย ส่วนผู้ขับร้องเพลงหมู่ คือ เพื่อน ๆ ของคุณอภิรักษ์ ที่รวมกลุ่มกันอยู่ในคณะดนตรีไทยวงกอไผ่ เพลงแรกเป็นทำนองพัดชา เพลงหลังเป็นทำนองฝรั่งรำเท้า ขอเชิญฟังเพลงพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้แล้วครับ		
๒๗. อภิชาติ	อภิชาติ ขับร้องเพลงพัดชา พัดชา <table border="0"> <tr> <td data-bbox="491 1599 848 1790"> เราเกิดมาแล้วชาติหนึ่ง ไม่ควรให้เสียที่ที่เกิดมา แม้ใครตั้งจิตรักตัว ควรจะร้อนอกร้อนใจ </td><td data-bbox="881 1599 1170 1790"> ควรคำนึงถึงชาติศาสนา ในหมู่ประชาชาวไทย จักม้วนอนนิ่งอยู่ไหน เพื่อให้พรั่งพร้อมทั่วตน </td></tr> </table>	เราเกิดมาแล้วชาติหนึ่ง ไม่ควรให้เสียที่ที่เกิดมา แม้ใครตั้งจิตรักตัว ควรจะร้อนอกร้อนใจ	ควรคำนึงถึงชาติศาสนา ในหมู่ประชาชาวไทย จักม้วนอนนิ่งอยู่ไหน เพื่อให้พรั่งพร้อมทั่วตน
เราเกิดมาแล้วชาติหนึ่ง ไม่ควรให้เสียที่ที่เกิดมา แม้ใครตั้งจิตรักตัว ควรจะร้อนอกร้อนใจ	ควรคำนึงถึงชาติศาสนา ในหมู่ประชาชาวไทย จักม้วนอนนิ่งอยู่ไหน เพื่อให้พรั่งพร้อมทั่วตน		

ภาพ	เสียง
	ชาติใดไรรักสมัครสมาน แม้ชาติย่อยยับอัปจน เพลงฝรั่งร่ำทำ เพราะฉะนั้นชวนกันสวามิภักดิ์ ยอมตายไม่เสียดายชีวา สมานสามัคคีให้ดีอยู่ ควรคิดจำนงจงใจ จะทำการสิ่งใดก็ไร้ผล บุคคลจะสุขอยู่อย่างไร อภิรักษ์และเพื่อน จงรักร่วมชาติศาสนา เพื่อรักษาอิสระคณะไทย จะสู้ศึกศัตรูทั้งหลายได้ เป็นไทยจนสิ้นดินฟ้า.....”

จบรายการ

เพลง “ความเป็นไทย”

คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย
ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

เสนอ

รายการ “อยู่อย่างไทย”
เรื่อง “คลองนานาในบางกอก”

บันทึกเทปโทรทัศน์ วันจันทร์ที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๒๖

เวลา ๑๗.๐๐ - ๑๗.๓๐ น.

ออกอากาศวันจันทร์ที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๒๖ เวลา ๑๗.๐๐ - ๑๗.๓๐ น.

ทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๕ อ.ส.ม.ท.

ผู้จัดรายการ

ผู้เขียนบทและวิทยากร

ผู้ร่วมรายการ

ผู้ถ่ายภาพยนตร์

ผู้ดูแลการถ่ายทำภาพยนตร์

ผู้ดูแลการถ่ายภาพ

พ.ต.หญิง คุณหญิง ฝะอบ ไปชะกฤษณะ

พ.ต.หญิง คุณหญิง ฝะอบ ไปชะกฤษณะ

ทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา

นิमित สุทธิชุติพงษ์

ร.ต.อ.อรรณวิโรจน์ ศรีตุลา

อัญจรา สว่างภูมิ

กิตติสุข อธิไชติ

หนูจอน ร่วมแก้ว

นพดล จำปาทอง

เขมชาติ วัฒนโฬการ

ทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา

กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร

ภาพ	เสียง
ฉาก ๑ ห้องทำงานในสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ มีโต๊ะพิมพ์ดีด โต๊ะทำงานของเจ้าหน้าที่ ด้านหนึ่งมีประตูเข้าไปในห้อง อีกด้านหนึ่งเป็นหน้าต่าง กระจกมองเห็นท้องฟ้าภายนอก เปิดฉากมีเจ้าหน้าที่ ๒-๓ คน กำลังเตรียมตัวจะกลับบ้าน แต่เห็นท้องฟ้าข้างนอกครึ้มมีแสงแปลบปลานก็รีรอ ต่อมาเสียงฟ้าร้องฝนค่อยโปรยลงมา	
นิมิต	ว่า ฝนทำท่าจะตกใหญ่อีกแล้วท้องฟ้าข่มขู่ราวกับฝนจะหยดลงมาเลย
อัจฉรา	น่ากลัวคงตกใหญ่ คงกลับบ้านค่ำอีกแล้ว
	ฟ้าก็แลบน่ากลัว ขึ้นเดินออกไปอันตราย รอในนี้ก่อนดีกว่าพี่หนู
นิมิต	คำก็คำยังดีกว่าไปอยู่ในรถตามท้องถนน
	จริงซิ ฝนตกหนักทีไร รถติดเป็นบ้าเลย น้ำก็ท่วมกว่าจะลุยไป
ฝนตกหนักขึ้น	ขึ้นรถได้ก็แะถึงที่ลงแล้วก็ต้องย่ำน้ำอีก
ฉายภาพยนตร์	
ประกอบ (ถ้ามี)	
อัจฉรา	อีตอนอยู่ในรถตอนฝนตกซิแะ คนก็แน่น รถก็ต้องปิดกระจก หายใจ
	หายใจไม่ออกเลย
กล้องกลับมาจับที่ห้อง	
นิมิต	ใจดีม ทำท่าจะกลับรียังไง ไปไหน
ดีม	ที่แรกคิดว่ามีร่มคงพอไหว แต่จริงอย่างที่อัจฉราว่า รอดีกว่า
หนูจอน	หนูก็ต้องรอเหมือนกัน
ผะอบ ทองต่อ เดินถือแฟ้ม	
เข้ามาทางประตูอีกด้านหนึ่ง	

ภาพ	เสียง
นิมิต ทองต่อ ผะอบ	โอ อาจารย์เพ็งเล็กประชุมรีครับ คะ ครับ
นิมิต หนูจอนเข้าไปทำน้ำมาสอง แก้ว	อาจารย์ก็เลยต้องติดฝนอนอยู่ที่นี้ เชิญนั่งพักก่อนชิลครับ หนูจอนหาน้ำ มาให้อาจารย์หนอยชิลจะ
ทองต่อ อัจฉรา	ขอบคุณครับ สงสัยว่าจะตกนานเสียด้วยชิล คุยกันมาเวลาดีกว่า ดีชิลคะ เห็นฝนตกอย่างนี้ ดินน่าจะถามอาจารย์มานานแล้วไม่ได้มี โอกาสพบเลย วันนี้อาจารย์ทั้งสองอยู่พร้อมกันพอดีเลย
ผะอบ อัจฉรา	เรื่องอะไรล่ะคะ ดินสงสัยว่าเมื่อก่อนนี้ฝนตกหนักแล้วน้ำท่วมอย่างเดียวนี่ไหมคะ จำได้ว่าเมื่อเด็ก ๆ ก็เห็นแต่น้ำท่วมถนนตอนหน้าน้ำเท่านั้น
ผะอบ	ถ้าจะให้อาจารย์ตอบกับบอกได้ว่าไม่ท่วมหรอกคะ เพราะน้ำฝนก็ ไหลลงท่อถนนแล้วลงคลองหมดคะ คลองเป็นทางระบายน้ำอย่างดี กรุงเทพฯ มีคลองมากมาย ริมถนนบางสายยังมีคลองคูขนานไป น้ำจะท่วมได้ยังไง คุณทองต่อว่ายังไงคะ
ทองต่อ	จริงครับ เมื่อผมเล็ก ๆ ยังจำได้ว่าดำผุดดำว่ายอยู่แถวคลองหลอดเลย ครับ โตแล้วสอบวิชาลูกเสือก็ยังมาว่ายน้ำที่คลองหลอดนี่เหมือนกัน น้ำในคลองสะอาดไหลขึ้นลงตามธรรมชาติ
อรรถวิโรจน์	คลองหลอดหน้ากระทรวงมหาดไทยใช่ไหมครับเห็นหนังสือพิมพ์ เขาเรียกกระทรวงมหาดไทยว่าเป็นเจ้าแห่งคลองหลอด
ทองต่อ อัจฉรา	ใช่ครับ คลองหลอดนี้เป็นคลองคูเมืองเดิมครับ ตั้งแต่ปากคลองตลาด มาออกท่าช้างวังหน้า ต่อมาพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬา- โลกมหาราช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ขุดคูเมืองใหม่จาก แม่น้ำเจ้าพระยาตั้งแต่ใต้วัดสังเวชบางลำพู ไปทะลุแม่น้ำเหนือ วัดเชิงเลนหรือวัดบพิตรพิมุขในปัจจุบัน พระราชทานนามว่า คลอง รอบกรุง สร้างป้อมปราการเป็นกำแพงเมืองมั่นคงดังที่คุณเห็น ซ่อมเสียสวยงามที่ตรงวัดสังเวชและตรงเฉลิมไทยเมื่อฉลอง ๒๐๐ ปี กรุงรัตนโกสินทร์ไงล่ะครับ มี ๒ ป้อม เท่านั้นรีคะ

ภาพ	เสียง
ทองต่อ อรรถวิโรจน์ ผะอบ	มีหลายบ້อมครับ แต่ที่เหลือเดี๋ยวนี้เพียง ๒ บ້อมครับ คลองที่อาจารย์ว่าเห็นเขาเรียกคลองบางลำพูนี้ครับ ใช่ค่ะ เราเรียกกันตามตำบลนะคะ แต่ตอนใต้ตั้งแต่สะพานผ่านฟ้า เขาเรียกว่าคลองโองอ่าง เพราะริมคลองนั้นแต่ก่อนเป็นบ้านที่ทำ โองและอ่างดินเผา
อัจฉรา ทองต่อ	แล้วคลองหลอดล่ะค่ะ ทำไมถึงเรียกว่าคลองหลอด คลองหลอดนั้นเดิมแต่เดิมเป็นชื่อคลองที่เชื่อมระหว่างคลองใหญ่ คือคลองคูเมือง กับคลองรอบกรุง ๒ คลอง เป็นคลองเล็ก ๆ เป็นเส้น ตรงจึงเรียกว่าคลองหลอด จากความหมายที่ชาวสวนเรียกทางน้ำ เล็ก ๆ เป็นเส้นตรงว่าหลอดน้ำ แต่เดี๋ยวนี้เรียกคลองหลอดเดิมว่า คลองวัดราชนัตกกับคลองวัดราชพิธ แต่กลับไปเรียกคลองคูเมือง เดิมว่าคลองหลอด
อรรถวิโรจน์	ถ้าเช่นนั้นการที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ขุดคลองเมื่อ แรกสร้างกรุงก็เพื่อประโยชน์ทางยุทธศาสตร์ ชินะครับ
ทองต่อ	ถูกต้องทีเดียวครับ แต่ไม่ใช่เพื่อยุทธศาสตร์เท่านั้นนะครับ ยังทรง เห็นความสำคัญของการคมนาคม โดยใช้เส้นทางน้ำเป็นทางสัญจร ไปมา และเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชนอีกด้วย
อัจฉรา	สมัยนั้นคงมีคลองมากมายนะคะ
ทองต่อ	มีมากครับ ในรัชกาลที่ ๑ ก็ยังมีคลองมหานาคตามผังเมืองครั้ง กรุงศรีอยุธยาเป็นที่ประชาชนได้ล่องเรือเล่นสนุกสนานในยามน้ำ หลากท่วมทุ่ง รัชกาลหลัง ๆ ก็ยังโปรดเกล้าฯ ให้ขุดคลองเพิ่มขึ้น อีกมาก เพราะผู้คนทวีมากขึ้น เขตพระนครก็ขยายมากขึ้น ลองถาม ท่านอาจารย์ผะอบดูซิครับว่าสมัยท่านเด็ก ๆ นั้น ชาวกรุงเทพฯ มีชีวิตผูกพันกับคลองเพียงไหน ผมได้ทราบว่ามีกวีวิชาการสมัยใหม่ เขาสรุปว่าคนกรุงเทพฯ ยังมีวิญญาณซมซอบกับแม่น้ำลำคลองอยู่ ในส่วนลึกของหัวใจ สรุปว่าเป็นพวกวัฒนธรรมชาวน้ำ
อัจฉรา	อาจารย์กรุณาเล่าซิค่ะ พวกเรากำลังสนใจเรื่องแม่น้ำลำคลอง ค่ะ ว่าแต่ก่อนเป็นอย่างไร ฟังอาจารย์ทองต่อท่านเริ่มไว้ว่าคำพูด ด่าว่าไปแล้วนึกเห็นภาพน่าขมขื่นจริง พวกเรารุ่นนี้ไม่มีโอกาสได้พบ เลยค่ะ

ภาพ	เสียง
ผะอบ ทองต่อ ผะอบ	เดี๋ยวนี้ก็มีแต่สระว่ายนํ้าไงล่ะคะ คุณทองต่อคงไม่ได้หมายถึงการว่ายนํ้าเล่นอย่างเดียวหรอกค่ะ ไซ้ไหมคะ คุณทองต่อ
อรรถวิโรจน์	ไซ้ครับ ผมหมายถึงการใช้ชีวิตทั่ว ๆ ไป คุณ ๆ คงเคยได้ยินคำว่า เวนิสตะวันออกแล้วนะคะ ว่าหมายถึงกรุงเทพฯ เพราะกรุงเทพฯ มีคลองมากมายและมีบ้านเรือนริมคลองใช้คลองเป็นเส้นทางคมนาคมเช่นเดียวกับเวนิสในอิตาลี ซึ่งเดี๋ยวนี้เป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวปีละมากมาย
ผะอบ	ผมเคยเห็นในภาพยนตร์เขาใช้เรือกอนโคล่า เวลาพายไปตามคลองคลื่นกระทบผนังตึกริมคลองเลยนะครับ กรุงเทพฯ เหมือนไหมครับ เหมือนซิคะ ถ้าบ้านไหนเป็นตึกปูลูกริมคลอง เวลานั้นท่วมเขื่อนก็กระทบตึกจริง ๆ เรือจอดถึงบันไดเลย ในกรุงเทพฯ เมื่อต้นสมัยรัชกาลที่ ๖ เท่าที่ดิฉันจำความได้ มีคลองใหญ่คลองเล็กคลองน้อยเป็นสายใยราวกับเส้นโลหิตหล่อเลี้ยงร่างกายคนเรานั้นแหละค่ะ คลองก็หล่อเลี้ยงกรุงเทพฯ ซินะครับ อาจารย์ว่าคลองใหญ่คลองเล็กคลองน้อย คืออย่างไรครับ
อรรถวิโรจน์ ผะอบ	อ้าว คลองใหญ่ก็เหมือนถนนใหญ่หรือที่เรียกว่าสายเมนแบบฝรั่ง คลองเล็กคลองน้อยก็เทียบได้กับถนนซอย เช่น สุขุมวิท เป็นสายใหญ่แล้วมีซอยอีกนับร้อยในสมัย ร.๖ ก็มีถนนหลายสายแล้วแต่ถนนนั้นมีคลองขุดคู่ขนานกันไป แล้วมีต้นไม้ปลูกริมถนนทำให้ร่มรื่นแก่ผู้สัญจรไปมา แต่การคมนาคมทางน้ำก็ยังคงสำคัญมากจากราชวรก็ปลูกบ้านเรือนริมคลองต่าง ๆ เมื่อมีคลองซอย บ้านเรือนก็ขยายไปเรื่อย ๆ
หนูจอนเดินเข้าประตูไปหยิบหนังสือออกมา	อ้อ อาจารย์นี่ก็ได้อ่านหนังสือเรื่องคลองในกรุงเทพฯ บนโต๊ะหนูจอนช่วยไปหยิบมาทีไป ของสถาบันไทยศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจัดทำขึ้นนะค่ะ เมื่อฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี มีภาพประกอบด้วย
กล้องจับภาพคลองต่าง ๆ ไม่เห็นผู้บรรยาย ๑. รูปคลองบางลำพู ๒-๓ รูปคลองซอย	นี่ภาพคลองบางลำพู นี่ภาพคลองใหญ่ตรงสะพานดำรงสถิตย์ หรือเมื่อก่อนเรียกกันว่าสะพานเหล็ก ถนนเจริญกรุง ข้ามคลองโง่งอáng นี่รูปคลองโง่งอángสมัย ร.๗ นะคะ ไม่ใช่เดี๋ยวนี้ เห็นไหมคะในคลองมีเรือใหญ่จอดบ้าง แฉวไปมาบ้าง คลองใหญ่เป็นเส้นทางคมนาคมไปมาค้าขาย มี

ภาพ	เสียง
หลังวัดพระพิเรนทร์ ๔. รูปสะพานดำรงสถิตย์	เรือไปมาขวักไขว่ ริมคลองมีตึกกรมเป็นที่ขึ้นสินค้า บางคลองมีโรงสี โรงเลื่อยด้วย นี่เป็นคลองซอย คือ คลองหลังวัดพระพิเรนทร์ ที่ถนนวรจักร จะเห็นว่ามีต้นไม้ร่มรื่นริมคลองบ้านช่องไม่หนาแน่น
๕. รูปคลองโอ่งอ่าง สมัย ร.๗	ผู้อยู่ริมคลองเล็กอยู่อย่างสงบ
รูปสะพานหัน	นี่คือสะพานหัน แหล่งค้าขายที่เรียกสะพานหันเพราะเมื่อก่อนหันได้เมื่อเรือใหญ่เข้ามา
รูปคลองมหานาค	คลองมหานาคซึ่งเป็นตลาดน้ำสำคัญของกรุงเทพฯ ใคร ๆ ต้องการของมาก ๆ ต้องไปจ่ายที่มหานาค
อัจฉรา	แล้วมีการลอยเรือเล่นในหน้าน้ำอย่างที่อาจารย์ทองต่อเล่าไหมคะ
ผะอบ	ไม่มีการลอยเรือเล่นหรอกคะ แต่มีการเล่นเรือ คุณทองต่อคงทันเล่นเรือใช้ไหมคะ
ทองต่อ	ทันครับ แต่ยังเล็กมาก
นิมิต	เล่นเรือ เป็นอย่างไรครับ
ผะอบ	เล่นเรือเป็นของโปรดสำหรับเด็ก ๆ มาก ทุกบ้านริมคลองมีเรือใช้สอย พอหน้าน้ำน้ำเต็มฝั่งก็ชวนเพื่อนลงเรือพายไปตามคลองต่างๆ สุดแต่ที่หมายจะไปไหน ตามทางเจอเพื่อนก็วกน้ำใส่กันบ้าง โยนส้มให้กันบ้าง บางทีถึงล่มเรือกันให้เปียกก็มี การกู้เรือก็เป็นเกมส์สนุกอย่างหนึ่งนะคะ
นิมิต	แล้วพายไปไหนกันครับ
ผะอบ	ก็สุดแต่ใครอยู่ที่ไหน มีแรงพายไปถึงไหนส่วนมากก็ไปงานภูเขาทอง
ภาพภูเขาทอง	ตอนกลางเดือน ๑๒ เราชอบไปทางน้ำมากกว่าทางบก ที่ยวงงานแล้วก็ซื้อของกินของเล่นลงเรือกลับบ้าน ที่ภูเขาทองมีคลองมาบรรจบกันเป็นสามแยก ภูเขาทองก็มีต้นไม้ขึ้นครับ เห็นไหม
อัจฉรา	มีที่เที่ยวอื่นไหมคะ
ผะอบ	ก็มีอีกแห่งหนึ่งถ้าใครได้ไปถึงมาคุยกันสามวันไม่จบ เพราะไกลมาก
อัจฉรา	และร่มรื่นเทียบได้กับสวนสาธารณะเดี๋ยวนี้
ผะอบ	ที่ไหนคะ อยากรู้จริงคะ เดี่ยวนี้ยังมีไหมคะ
ผะอบ	ปาร์คนายเลิศคะ อยู่ที่ถนนชิดลมเดี๋ยวนี้ สมัยนั้นกว่าจะพายจาก

ภาพ	เสียง
นิมิต ผะอบ	ในเมืองไปถึงข้อลำเลย ปาร์คนายเลิศ ชื่อเป็นฝรั่งเลยนะครับ คงจะเป็นของส่วนตัวนะครับ นายเลิศคงเป็นชื่อเจ้าของ
นิมิต อัจฉรา	ใช่แล้ว นายเลิศ คือ พระยาภักตินรเศรษฐ เจ้าของเรือเมล์ขาวและ รถเมล์ขาวรถประจำทางสายเดียวในกรุงเทพฯ ท่านจัดทำเป็นรูป ปาร์คสำหรับผู้คนเคยใกล้ชิดได้มาพักผ่อน หลังจากการออกกำลัง ด้วยการขี่ม้า มีสระน้ำใหญ่กว้างขวาง ต่อมาเปิดให้ประชาชนทั่วไป เข้าทางคลองแสนแสบไปเล่นเรือในปาร์คได้ ในปาร์คจึงเป็นที่ชุมนุม เรือจากแหล่งต่าง ๆ เข้าไปแข่งกันบ้าง จอดตามชายตลิ่งที่มีใบไม้ ร่มรื่นบ้าง เดียวนี้ทายาทท่านสร้างโรงแรมฮิลตันที่บริเวณนี้ใกล้จะ กำลังจะเปิดได้แล้ว เป็นโรงแรมสวยงามทันสมัยมากนะครับ
ทองต่อ	อ้าวพูดกันเรื่องคลอง เลยไปกันใหญ่ อาจารย์คะ คลองต่าง ๆ ก็คง ดินเลนบ้างเป็นธรรมดา มีการทนบำรุงอย่างไรบ้างคะ
นิมิต	ถ้าคลองไหนดินเลนสัจจริงไปมาไม่สะดวก บ้านเมืองก็ส่งเรือไปขุด ถ้าเป็นคูในบ้านเจ้าของก็ขุดลอกเอง น้ำจึงไหลไปมาสะดวกเสมอ
อัจฉรา	น้ำเสียก็เลยไม่คั่ง ฝนตกก็ไม่ท่วมถนนใช่ไหมครับ ผมว่ากรุงเทพฯ เป็นเมืองราบลุ่ม ผมทราบว่าเมื่อตอนสร้างเมือง สนามหลวงยังเป็น ทะเลตมอยู่เลย การขุดคลองจึงเป็นพระราชประสงค์สำคัญในเรื่อง การระบายน้ำด้วย ใช่ไหมครับ
ทองต่อ	ดิฉันคิดว่าเพราะเราถมคลองเป็นถนนเสีย บ้านเมืองขยายแบบเมือง ดอน มีตึกหลายสิบชั้น รากตึกก็กั้นการไหลซึมของน้ำแล้วยังขุด น้ำบาดาลกันอีก กรุงเทพฯ ก็ทรุดลงตั้ง ๑๐ เซนติเมตร ๕ เซนติเมตร เลยทำให้คนเดินถนนเดือดร้อนอย่างที่เราเห็น เราไม่มีทางที่จะรื้อฟื้น ขุดลอกคลองเท่าที่มีอยู่ให้น้ำไหลสะดวกพอบันเทา บ้างรีคะ
นิมิต อัจฉรา ต่างเก็บของกลับ ภาพเฟดออก	ทางกรุงเทพมหานครก็กำลังดำเนินการอยู่ครับ อ้าวฝนหายพอ ดี ถ้าคุณสนใจว่างวันไหนไปหาผมที่ทำงาน ไทโรไปก่อนนะครับ ว่าผมว่างด้วย เราจะได้คุยกันต่อ ผมมีทั้งฝั่งทั้งภาพยนตร์ให้ดูด้วย ขอบคุณครับ ค่ะ

ภาพ	เสียง
ฉากสอง ห้องทำงานของผู้- อำนาจการ สำนักนโยบาย และแผน กทม. ทองต่อนั่งอยู่ ที่โต๊ะทำงาน นิमित อัจฉรา อรรถวิโรจน์ เดินเข้ามา ทองต่อ พากันเดินเข้าอีกห้อง ทองต่อชี้ที่ผังแล้วอธิบาย กล้องจับแผนผัง	อาจารย์ครับพวกเรามาตามนัดแล้วครับ ดีแล้ว ผมจะพาไปดูผังว่าคลองในกรุงเทพฯ เมื่อก่อนมีอะไรบ้าง คลองที่น่าสนใจอีกคลองหนึ่งก็คือ คลองผดุงกรุงเกษม ขุดเมื่อ รัชกาลที่ ๔ โปรดฯ ให้ขยายพระนครออกไป แยกจากแม่น้ำ เจ้าพระยาตอนใต้ วัดเทวราชกุญชรแถวสี่เสาเทเวศร์ มาออกบ้าน ญวนองเชียงสือตลาดน้อย เป็นคูเมืองชั้นนอก แต่ไม่ได้สร้าง กำแพงเมือง สร้างป้อมปึกกาเป็นระยะ คือถ้ามีข้าศึกมาประชิดก็ทำ ค่ายชักปึกกาถึงกัน คลองนี้ยังคงอยู่จนเดี๋ยวนี้ ส่วนป้อมเหลือแต่ชื่อที่ รู้จักกันก็คือ ป้อมปราบศัตรูพ่าย
คลองถนนตรง	อีกคลองก็คือคลองถนนตรง โปรดเกล้าฯ ให้ขุดคลองลัดแม่น้ำ เจ้าพระยาจากคลองผดุงกรุงเกษมไปออกบางนา นาดินที่ขุดคลองถม เป็นถนน เรียกว่าถนนตรงตัดปัญหาว่าหน่วยเรื่องพ่อค้าฝรั่งจะได้ น้อยลง เขาเองก็อยากขอไปตั้งห้างแถวพระโขนง บางนา ว่าอากาศ ดี น่าเสียดายคลองนี้ถมเสียแล้ว เหลือแต่ถนนจึงเรียกกันว่าถนน พระรามที่ ๔
คลองสีลม	ตามพระนามพระผู้พระราชทานกำเนิด ยังมีคลองแยกจากคลอง ถนนตรงไปออกแม่น้ำเจ้าพระยาเรียกว่าคลองสีลม เพราะมีโรงสี ข้าวที่ใช้พัดลมอยู่ริมคลอง เลยเป็นสัญลักษณ์ของคลองไป
อรรถวิโรจน์ ทองต่อ	เดี๋ยวนี้เรารู้จักแต่ถนนสีลมนะครับ เพิ่งรู้ประวัติวันนี้เอง ดุซึครับว่าในกรุงเทพฯ มีคลองมากมายที่พูดถึงนี้ก็เฉพาะคลอง สำคัญ ๆ นอกจากนั้นยังมีคลองเชื่อมระหว่างกรุงเทพฯ กับจังหวัด อื่นอีกนะครับ
นิमित ทองต่อ	คลองเชื่อมระหว่างจังหวัดนี้ก็คงเพื่อการเกษตรใช้ใหม่ครับ ใช่ครับ ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ขุดคลองระหว่างจังหวัดก็มีคลองสวัสดิ- เปรมประชากรไปอยุธยา แต่ไม่รู้ว่าคำว่าสวัสดิ หายไปเมื่อไรเหลือ

ภาพ	เสียง
	แต่เปรมประชากรที่ผ่านหน้าทำเนียบรัฐบาลผ่านวัดเบญจมฯ นั้นแหละครับ มีคลองนครเนื่องเขต ประเวศบุรีรมย์ ไปฉะเชิงเทราชื่อคลองกันทั้งนั้น อ้าวออกไปนอกวงบางกอกไปแล้ว แต่ก็เชื่อมกันนะครับ
อัจฉรา ทองต่อ	คลองต่าง ๆ มีการขุดซ่อมอย่างไรคะ การขุดซ่อมคูคลองก็มีอยู่เรื่อย เหมือนซ่อมถนนครับ แต่ต่อมาเมื่อบ้านเมืองมีถนนมากขึ้นถมคลองเป็นถนนเกือบหมด เหลือคลองอยู่ไม่กี่สายก็ไม่ได้ใช้ประโยชน์ในการคมนาคมเหมือนเมื่อก่อน คลองก็ตื้นเขิน ยิ่งกว่านั้นอีกเดี๋ยวผมจะพาไปดูภาพพจน์สภาพคลองในปัจจุบันว่าเป็นอย่างไร
ทองต่อพามาห้องเดิม ภาพยนตร์ ๑๐ นาที แสดงภาพริมคลอง ที่ทั้งขยะ บ้านเรือนรูกล่ำเกือบเต็ม คลองน้ำเน่าเหม็นตั้งแต่จาก คลองสามเสน คลองโอง่าง ตอนหน้ากรมโยธาเทศบาล ต่อไป ตอนภูเขาทอง และ คลองแสนแสบ หลังวัดบรม- นิวาส	นี่คือสภาพคลอง.....ตรงนี้ที่อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิตรงที่ขายกล้วย- เตี๋ยวเรือ ดูซิครับว่าเป็นอย่างไร น้ำสีดำเหม็น เห็นไหมครับว่า บ้านเรือนต่อเติมกันออกมาเต็มสองฟากคลอง นี่ด้านหลังโรงพยาบาล พระมงกุฎคอยยังชั่วหน่อย เป็นยังงี้ครับสุดกลืนน้ำเน่าไปพลาง แต่ก็ไม่ทราบว่ามีผู้ที่อยู่อาศัยนี้จะถูกบั่นทอนสุขภาพเพียงไร ใน ในเมื่อมีมลพิษรอบด้าน
นิมิต	ทำไมถึงปล่อยให้รูกล่ำมาถึงเพียงนี้ละครับ แต่ผมก็เห็นใจเทศบาล เหมือนกันนะครับว่า ถ้าประชาชนทำตามอำเภอใจ ไม่คำนึง ถึงกฎหมายปลูกเรือนรูกล่ำมาในคลองแล้ว ยังไม่รักษาความ สะอาด ทั้งขยะมูลฝอยลงมาทำให้คลองตื้นเขิน น้ำก็เน่าเป็นภัย แก่ตนเองและผู้อื่น ถึงจะลงทุนแก้ไขเท่าไร ถ้าไม่ได้รับความร่วมมือ จากประชาชนก็เป็นการยากนะครับ
ทองต่อ	ถ้าทุกคนคิดเหมือนคุณ ปัญหา ก็จะไม่เกิดขึ้นแน่ ๆ คลองนั้น เป็นมรดกของชาติ แม้บัดนี้จะไม่ได้อาศัยประโยชน์อย่างเดิมทุกอย่าง แต่ก็เป็นอาภรณ์ของเมือง ทำให้เกิดความงดงามชุ่มชื้นและยังเป็น ทางระบายน้ำอย่างดีอีกด้วย

ภาพ	เสียง
อรรถวิโรจน์ ทองต่อ	ถ้าปรับปรุงให้เป็นทางระบายน้ำจะทำให้กรุงเทพฯ สะอาดสวยงามขึ้นอีกมาก น้ำก็ไม่ท่วม เลอะเทอะสกปรกอย่างเดียวนี้ะครับ การปรับปรุงคลองให้มีสภาพดีดังเดิมจะทำให้ได้ก่อกำเนิดภาพที่คุณเห็นอยู่ที่นี่แหละหมดไป ดูซิครับ ผู้มีอันจะกินก็ต่อเติมบ้านบุกรุกเข้ามา คนยากจนก็สร้างเพิง บ้านเล็กเรือนน้อยรูกที่สาธารณะเข้ามาที่ร้ายก็คือการทิ้งขยะมูลฝอย เป็นการถมคลองไปในตัว ยิ่งตามตลาดใหญ่ เช่น แถวมหานครยิ่งร้ายใหญ่ คลองตันเขิน น้ำเน่าก็อย่างที่คุณนิมิตว่าแหละครับว่า ถ้าไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน ก็คงจะเป็นการยากที่จะฟื้นฟูให้สู่สภาพเดิม เพื่อประโยชน์ส่วนรวม
นิมิต	ข้อสำคัญต้องแก้ความมั่งง่าย เอาแต่ได้คิดถึงความสะดวกของตนเป็นใหญ่นี้แหละครับ จะใช้วิธีไม้อ่อนหรือไม้แข็งก็แล้วแต่ ดูซิครับ แถวหลังวัดบรมนิวาสยิ่งร้ายใหญ่รกรุงรัง
อรรถวิโรจน์ ทองต่อ	เทศบาลจะดำเนินการอย่างไรต่อไปครับ กำลังจะดำเนินการที่คลองหลอด คลองคูเมืองเดิมก่อนครับ เพราะเป็นคลองประวัติศาสตร์จะได้เตือนใจให้นึกถึงความสำคัญของคลองนี้สมัยสร้างกรุงรัตนโกสินทร์
ภาพยนตร์ตอนคลองหน้า กระทรวงมหาดไทย และ คลองผดุงกรุงเกษมหน้า ทำเนียบ	คลองที่เราเรียกกันว่าคลองหลอดหรือคลองคูเมืองนี้ะครับ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อเสด็จกลับจากประเทศชวาก็ได้ทรงถ่ายแบบทำเขื่อนอิฐริมคลองมาปรับปรุงคลองคูเมืองให้สวยงาม มีถนนเล่นขนานทั้ง ๒ ฝั่ง เมื่อผมอายุ ๑๑-๑๒ ขวบจำได้ว่าเทศบาลได้บูรณะเขื่อนริมคลองนี้ให้แข็งแรง และขุดคลองให้ลึกลง แต่ต่อมาก็ทรุดลงอีกเพราะรถบรรทุกสินค้าหนักที่จอดริมคลอง มีส่วนทำให้ดินริมคลองกดตัวลงทำให้เขื่อนพัง
อรรถวิโรจน์	เรื่องรถบรรทุกสินค้าหนัก ๆ นี่เป็นปัญหาใหญ่นี้ะครับ พระนอนวัดโพธิ์ราวก็เพราะเรื่องนี้
ทองต่อ	คลองหลอดนี้และคลองรอบกรุง คือ คลองผดุงกรุงเกษมนั้น บัดนี้กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานแล้วนะครับ
นิมิต	ไมทนา สารุ จะได้อนุรักษสถานที่สำคัญเสียที มีน้ำเมื่อปีที่แล้วงานสมโภช ๒๐๐ ปี กรุงรัตนโกสินทร์ เห็นซ่อมกันบางตอน

ภาพ	เสียง
ทองต่อ	เทศบาลกำลังดำเนินการปรับปรุงเพื่ออนุรักษ์ให้อยู่ในสภาพเดิมแล้วครับ ต้องซ่อมเขื่อนให้เหมือนในรัชกาลที่ ๕ อาจจะต้องรื้อคลองด้วยคอนกรีต ปิดทางระบายน้ำเสียจากอาคารบ้านเรือนไม่ให้ลงไปคลอง แล้วทำท่อน้ำเสียโดยเฉพาะนำน้ำนี้ไปเข้าโรงงานกำจัดน้ำเสียให้กลายเป็นน้ำดี แล้วปล่อยน้ำดีลงคลอง ส่วนที่ดินชานคลองก็ปรับปรุงให้เป็นสนามหญ้าเป็นสวนหย่อม เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชน
อัจฉรา	วิเศษเลยคะ เด็ก ๆ จะได้เห็นคลองคูเมืองสมัยรัตนโกสินทร์กันคราวนี้แหละ เมื่อไรจะเสร็จคะ
ทองต่อ	คาดว่าอีก ๒-๓ ปี ครับ เวลานี้ก็ได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๒๖
อรรถวิโรจน์	แล้วคลองอื่น ๆ ล่ะครับ
ทองต่อ	ก็พยายามที่จะดำเนินการต่อไป ผมขอฝากคุณ ๆ รุ่นหลังนี้ไว้ว่าการที่จะรักษาความเป็นไทย มีชีวิตจิตใจชื่นชมแม่น้ำลำคลองที่ใสสะอาด ต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนให้ช่วยกันรักษามรดกของชาติ คลองก็จะอยู่คู่กรุงเทพฯ ไปชั่วกาลนาน
ทุกคน	ขอบพระคุณมากคะ ครับ พวกเราได้รับความรู้มากมาย และจะพยายามรับคำฝากของอาจารย์ไว้เผยแพร่พวกเราต่อไป มากวนอาจารย์นานแล้วขอกราบลาและขอบพระคุณอีกครั้งคะ ครับ

จบรายการ

เพลง “ความเป็นไทย”

คณะกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย

ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

เสนอ

รายการ “อยู่อย่างไทย”

เรื่อง “บุญตาชาวพุทธ”

บันทึกเทปโทรทัศน์ วันจันทร์ที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๒๖

เวลา ๑๗.๐๐ น.

ออกอากาศวันจันทร์ที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๒๖ เวลา ๑๗.๓๐ - ๑๘.๐๐ น.

ทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๕ อ.ส.ม.ท.

ผู้จัดรายการและเขียนบท

วิทยากร

ผู้ร่วมรายการ

ผู้ควบคุมรายการ

ท่านผู้หญิง สมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา

สาโรช จารักษ์

พ.ต.หญิง คุณหญิง ผะอบ ไปชะกฤษณะ

วิบูลย์ ลีสุวรรณ

สุรางค์ ดุริยพันธุ์

ภาพ	เสียง
วิบูลย์	ต่อไปนี้ขอเชิญท่านฟังคำสนทนาของวิทยากร ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญยิ่งในงานอันน่าภาคภูมิใจดังกล่าว คือ อาจารย์สาโรช จารักษ์ ผู้อำนวยการกองงานเฉพาะกิจพุทธมณฑล ท่านได้กรุณาให้เกียรติมาร่วมรายการอยู่อย่างไทยในวันนี้
ผะอบ	สวัสดีค่ะ ท่านผู้ชม วิทยากรของเราในวันนี้ อาจารย์สาโรช จารักษ์ นอกจากท่านผู้อำนวยการกองงานเฉพาะกิจพุทธมณฑล กรมศิลปากรแล้ว ในตำแหน่งหน้าที่ราชการท่านยังเป็นรองผู้อำนวยการกองงานหัตถศิลป์ กรมศิลปากรอีกด้วย ส่วนอีกท่านหนึ่งนั่น คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิบูลย์ ลี้สุวรรณ หมวดทัศนศิลป์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์ วันนี้เราจะได้มาสนทนากัน ดิฉันได้ไปที่พุทธมณฑลรู้สึกว่ พระพุทธรูปประธานพุทธมณฑลนี้ช่างงามเหลือเกิน มีพุทธศิลป์ที่งดงามและรู้สึกว่าจะมีลักษณะที่ไม่เหมือนพระพุทธรูปในสมัยก่อน ๆ และดิฉันสงสัยอยู่อย่างว่าทำไมถึงต้องใช้ปางลีลาคะ
สาโรช	อันนี้คือต้นแบบที่ท่านศาสตราจารย์ศิลป พีระศรี ออกแบบไว้เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๘ คณะกรรมการก็ได้ตัดสินใจที่จะให้เป็นลักษณะพระพุทธรูปปางลีลา มันก็มีความหมายว่า เมื่อสมเด็จพระพุทธเจ้าได้สำเร็จพระสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว ก็ได้เสด็จลุกขึ้นจากที่ประทับ คือโพธิบัลลังก์ เพื่อจะได้เสด็จไปสั่งสอนพระธรรมที่พระองค์ได้ตรัสรู้มา คือเป็นลักษณะที่ไม่เหมือนกับพระปางสมาธิหรืออะไร
ผะอบ	หมายความว่าเพื่อเป็นประโยชน์กับประชาชนให้ได้รับประโยชน์ เป็นการเสด็จก้าวไปข้างหน้า ไปสั่งสอนประชาชน
สาโรช	เป็นปางที่งดงามมาก เท่าที่ทราบปางลีลาในสมัยสุโขทัยนี้งามที่สุดใช่ไหม
ผะอบ	ก็เป็นอย่างนั้น และผู้ที่เป็นผู้เผยแพร่เป็นคนแรกก็คือท่าน ศจ.ศิลป พีระศรี อีกเหมือนกัน ท่านเคยเอาพระพุทธรูปปางลีลาสมัยสุโขทัยที่วัดเบญจมบพิตรไปแสดงที่ลอนดอน ประชาชนดูกันแน่นเลย ประมาณ ๓๐ ปีมาแล้ว และท่านก็ประทับใจพุทธลักษณะของสุโขทัยในปางลีลานี้ ไม่เหมือนใคร คือมีความอ่อนช้อย คือเป็นพุทธศิลป์ที่น่าอัศจรรย์

ภาพ	เสียง
สาโรช	ไม่เหมือนประเทศไหนทั้งนั้น ทั้ง ๆ ที่ทำเรื่องเกี่ยวกับพุทธศาสนาเหมือนกัน
ผะอบ	แต่ดิฉันว่าพุทธลักษณะของพระประธานที่พุทธมณฑลนี้ก็ไม่เหมือนปางสุขุทัยนะคะ ใช่ไหมคะอาจารย์วิบูลย์ ดิฉันก็พูดตามประสาประชาชนธรรมดา
วิบูลย์	ครับ ในฐานะที่ผมศึกษาทางศิลปะ ผมเห็นว่าพระพุทธรูปปางลีลามีลักษณะพิเศษหลายอย่าง อย่างที่อาจารย์สาโรชกล่าวแล้วว่าเป็นปางที่สำคัญของพุทธศาสนาและอีกอย่างหนึ่งในทางศิลปะที่ผมเข้าใจว่าเป็นปางที่งดงามที่สุดของสมัยสุโขทัย ใช่ไหมคะ ผมอยากจะเรียนถามอาจารย์สาโรชอีกอย่างหนึ่งว่า การที่อาจารย์ศิลปหรือ ศจ.ศิลป พีระศรี บัณฑิตพระพุทธรูป พระประธานพุทธมณฑลนี้ ท่านได้ประยุกต์หรือนำลักษณะของพระพุทธรูปสมัยสุโขทัยมาผสมกับความรู้สึกของคนในสมัยปัจจุบัน คือ ใน พ.ศ. ๒๕๐๐ นี้อย่างไร ในความรู้สึกของอาจารย์ ท่านประสานกันได้ดีไหม มีสุนทรียภาพสูงขนาดไหน
สาโรช	ครับ เราก็ในฐานะ ผมไม่ได้มองในฐานะลูกศิษย์อย่างเดียว แต่มองในฐานะประชาชน และนักเรียนศิลปะนี้ ผมเข้าใจว่าท่านอาจารย์ศิลปได้ผสมผสานความรู้สึก คือ ท่านได้ศึกษาสุโขทัย ศึกษาศิลปะทุกยุคทุกสมัยของเรา ท่านมีความบันดาลใจมากในพุทธลักษณะสมัยสุโขทัย ท่านไม่ได้ลอกแบบ แต่มาประยุกต์ตามความรู้สึกของท่านให้เข้ากับยุคสมัยเท่าที่จะทำได้ เราจะเห็นว่ามันไม่เหมือนกับสมัยสุโขทัย แต่มีความบันดาลใจที่ท่านรับมา ท่านก็ใส่ไป หมายถึงของดีของไทย ในเรื่องความเป็นชาติของไทย ท่านรู้สึกได้ และมาอยู่ในพระพุทธรูปองค์นี้
วิบูลย์	ผมเคยได้ฟังว่า ตอนที่ท่านปั้นหุ่นครั้งแรกนี้ท่านปั้นหลายรูปใช่ไหมคะ
สาโรช	ครับ ตอนนั้นผมยังเป็นนักศึกษาอยู่เห็นหลายรูป
ผะอบ	ดิฉันรู้สึกว่า พระพุทธรูปองค์นี้มีลักษณะธรรมชาติเหมือนคนจริง ๆ เหมือนมีชีวิตเท่าที่ดิฉันมองเห็น ปางลีลานั้นก็ดูเหมือนจะก้าวพระบาทออกมาจริง ๆ

ภาพ	เสียง
วิบูลย์	ผมขอเรียนเสริมอาจารย์คุณหญิง ผะอบ นิดหนึ่ง คือเราดูพระพุทธรูปตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๑ เป็นต้นมา เรายังไม่มีพระพุทธรูปที่เป็นลักษณะของรัตนโกสินทร์ พอเริ่ม ร.๔ เราเริ่มรับอิทธิพลของตะวันตกเข้ามา เราเริ่มสร้างพระพุทธรูปที่มีลักษณะที่ทางภาษาช่างเรียกว่า กายวิภาค มีกล้ามเนื้อบ้าง
ผะอบ	หมายความว่า ทางร่างกายใช่ไหม
วิบูลย์	อันนี้ผมว่าท่านอาจารย์ศิลป์ เอาลักษณะนี้ไปผสม อาจารย์สาโรช อยู่ใกล้ชดองจะทราบว่าท่านเน้นเรื่องนี้เหมือนกัน
สาโรช	ครับ เราเริ่มต้นตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนารายณ์ ก็ยังมีหลายรูปอย่างที่ว่าตราชา ปางไสยาสน์ และคล้าย ๆ ปางลีลาเนี่ย ยังเป็นปูนปลาสเตอร์ ยังไม่ได้ทำเป็นสำริดก็มีอยู่ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ก็เริ่มยุคใหม่เลยทีเดียว ก็สมัยสมเด็จพระนารายณ์ สมัยนั้น อาจารย์ศิลป์ ก็เข้ามาเมืองไทยแล้ว อาจารย์ศิลป์เข้ามาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๖๖ สมัย ร.๖
ผะอบ	อาจารย์คะ อย่างดิฉันไปแขวนดูนะคะ รู้สึกพระพักตร์นี่อ้อมแล้ว เหมือนกับจะยิ้ม แสดงพระเมตตาที่มีต่อประชาชนทั้งหลาย อันนี้ดิฉันไม่ทราบว่ามีส่วนพระพักตร์ของพระพุทธรูปสมัยต่าง ๆ นี้ มาประสมประสานกันอย่างไรบ้าง อย่างเช่นพระโอษฐ์ก็กว้างแต่ยิ้มละไม พระนาสิกก็โด่ง มีการประสมประสานกันหรือเปล่า
สาโรช	อย่างที่ผมได้เรียนแล้วว่าท่านได้ประทับใจในศิลปะไทยหลายยุคสมัย แต่ได้นำมาประยุกต์ให้เข้ากับความรู้สึกของท่าน ในฐานะที่เราอยู่ในสมัยรัตนโกสินทร์ จะถือว่าเลียนแบบก็ไม่ใช่ว่า มีความรู้สึกคล้ายคนจริง มีความอ่อนนุ่ม และทุกอย่างในความเป็นพุทธลักษณะที่สวยงาม มีจิตใจผ่องแผ้ว รวมอยู่นี้ไม่ว่าจะเป็นพระโอษฐ์ พระนาสิก หรือแม้แต่ดวงพระพักตร์ มันมีลักษณะของมนุษย์ตามธรรมชาติอยู่บ้าง โดยประสมประเส ไม่ใช่ว่าเรื่องอุดมคติมากเกินไป
วิบูลย์	อันนี้ที่แรกเป็นรูปเล็กใช่ไหม
ผะอบ	เรามีสไลด์ใช่ไหมคะ
วิบูลย์	เดี่ยวเรามีสไลด์เพื่อประกอบ ท่านผู้ชมได้เห็นชัดเจนขึ้น
ผะอบ	คือนับจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงเป็นองค์อัคร-

ภาพ	เสียง
สาโรช	ศาสนูปถัมภก ดิฉันจำได้ว่าได้เสด็จฯ ไปวางศิลาฤกษ์ กรัับ วางศิลาฤกษ์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๘ และเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๔ ได้เสด็จ ไปทรงเททองหลอมพระเกศมาลา และรุ่งขึ้นอีกปีคือ พ.ศ. ๒๕๒๕ ก็ได้เสด็จเป็นการส่วนพระองค์ไปทอดพระเนตรอีกครั้งหนึ่ง และ ทรงให้คำแนะนำหลายอย่าง
บรรยายสไลด์ สาโรช	ภาพนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จไปประกอบพิธีก่อฤกษ์ พุทธมณฑล พ.ศ. ๒๔๙๘ ภาพนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จไปเยี่ยมโรงงานหล่อที่ช่างทำงานอยู่เมื่อ ๑๗ พ.ค. ๒๕๒๔ ที่ศาลายา ภาพนี้ ในโอกาสเดียวกัน ทอดพระเนตรโรงงานหล่อ ดูช่างทำงาน บริเวณพุทธมณฑล ภาพนี้ คือพระพุทธรูปต้นแบบที่ท่านอาจารย์ศิลป ออกแบบเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๒ จะเห็นว่า ต้นแบบก็สูงกว่าคนธรรมดาแล้ว จาก พระบาทถึงพระเกศมาลา สูง ๒ เมตร ๑๔ เซนติเมตร กับฐานบัว รองพระบาทอีก ๒๐ เซนติเมตร เป็น ๒ เมตร ๓๔ เซนติเมตร เรา เอามาขยายจากองค์นี้ ภาพนี้ คือการปั้นพระเศียรพระพุทธรูป เป็นดินเหนียวเราจะเห็นว่า โตกว่าส่วนศีรษะของคนจากต้นแบบ ๒ เมตร ๑๔ เซนติเมตร ก็ ๗ เท่าครึ่ง ภาพนี้ ช่างกำลังปั้นพระหัตถ์ วิธีการเอาตัดแบ่งปั้นเป็นท่อน ๆ ประ- มาณ ๕ ท่อน แล้วจากรูปอันนี้เราก็ก่อรูปกัณฑ์ ภาพต่อไป ในโรงงานหล่อที่พุทธมณฑลก็อยู่ติดกับโรงงาน ต้อง ไปทำที่นั่นหมด อันนี้เป็นส่วนขี้ผึ้งที่เราตัดมาเป็นส่วน ๆ ทั้งหมดนี้ มี ๑๓๗ ชิ้น ที่จะต้องนำมาประกอบ ภาพต่อไป หลังจากหล่อเป็นสำริดแล้ว อันนี้คือท่อนพระบาทจะเห็น ว่าช่างจะนำมาประกอบกันข้างล่างอีกที ในส่วนทั้งหมด ๑๓๗ ชิ้น ต้องทำอย่างนี้ เพื่อให้รู้ว่าเข้ากันได้แค่ไหน พอเข้ากันได้แล้ว จึงยกส่วนประกอบนี้ขึ้นไปประกอบข้างบน ข้างในเป็นโครงเหล็ก วิศวกรเป็นผู้ออกแบบเพื่อให้รับน้ำหนักได้ แล้วรูปทั้งหมดในแต่ละ

ภาพ	เสียง
ผะอบ	ขึ้นจะไปประกอบกับโครงเหล็ก โครงเหล็กอันนี้เรียกว่า ทอเท็น ไร้สนิม สามารถทนทานอยู่ได้นานทีเดียว วิทยาการสมัยใหม่ว่าไว้ อย่างนั้น โครงข้างในนี้ ดร.รชฏ กาญจนวิชัย เป็นผู้ออกแบบ ภาพต่อไป อันนี้เป็นชิ้นส่วนต่าง ๆ ที่จะประกอบเป็นองค์พระ อาจารย์คะ ก็น่าอัศจรรย์นะคะ พระพุทธรูปนี้องค์ใหญ่เหลือเกิน เท่าที่ดิฉันสังเกตดูพระบาทท่านและอยู่คนเดียวเท่านั้นเอง แต่ องค์สูงตั้ง ๗ เท่าของแบบอย่างที่ว่า การทอหน้าหนักนี้ทำได้ยังไง
สาโรช	น้ำหนักนี้คงทานได้แน่เพราะวิศวกรที่สำคัญอย่าง ดร.รชฏ นี่เป็น ผู้ออกแบบโครงสร้างภายใน เรียกว่าทางข้างบนนี้ เราไม่สามารถ คำนวณน้ำหนักที่จะรับอันนั้นได้ และน้ำหนักที่รวบรวมเมื่อหล่อเสร็จ แล้วนี้ประมาณ ๑๗ ตันครึ่ง รวมน้ำหนักเหล็กเชื่อมและนอตต่าง ๆ ก็ประมาณ ๑๘ ตัน
วิบูลย์	ผมเคยไปดูใกล้ ๆ รอยต่อระหว่างในส่วนยังห่างมาก เขาเว้นไว้เพื่อการขยายตัวหรือยึดไม่ถึงขนาดนั้นคือเราก็เชื่อมไปหมด แต่เราไม่ทำให้ เราทำให้เห็นเทคนิคการที่เอามาต่อ อย่างทั้งองค์ถือว่าไม่เสียหายอะไร ถ้าเราทำเป็น ทีเดียวเราก็ทำให้เสร็จไปทีเดียว แต่อันนี้ทำเป็น ชิ้น ๆ ช้อนกัน แต่ข้างในต้องมีโครงยึดมีนอตเชื่อมอีกที
ผะอบ	ทำไมพระพุทธรูปองค์นี้ถึงมีบัวรับฐาน
สาโรช	ก็เป็นคติดอย่างที่เราทราบ ว่า พระพุทธเจ้าเวลาประสูติก็เสด็จ พระราชดำเนินไปได้ถึง ๗ ก้าว และยังมีบัวรองรับพระบาท ก็ เหมือนกัน ที่ประทับเราก็นิยมทำฐานบัวรับสมเด็จพระพุทธเจ้านี้ เวลาจะเสด็จไปไหนก็มีดอกบัวรองรับ เป็นความสะอาด ความเชื่อ ถือ และความสวยงาม คือไม่อยากให้พระบาทเปื้อนความไม่บริสุทธิ์ ต่าง ๆ ของโลกมนุษย์ จึงได้มีคติดอย่างนี้ และเหตุผลเรื่องความงาม
ผะอบ	เมื่อตะกี้ดิฉันดูถึงบริเวณพุทธมณฑล รู้สึกว่าร่มรื่น สมกับเป็นที่สงบร่มเย็น อยากทราบว่าเมื่อไรทางราชการจะทำบริเวณนี้ให้ เรียบร้อย และมีความคิด อาจารย์มีแผนงานอยู่ใช่ไหม
สาโรช	เป็นเรื่องของกรมการศาสนา แต่ผมก็ทราบว่าถ้ามีแผนอยู่ตลอด เวลาและค่อยเป็นค่อยไป ที่ว่าปลูกต้นไม้หน้าฝนขึ้นก็ปลูกเยอะ และคงจะร่มรื่นขึ้น ที่ห้วยโยอยู่อย่างเดียวก็น่า เรื่องความสะอาด ถ้าต่อ

ภาพ	เสียง
	ไปประชาชนที่ไปเที่ยวกรุณาเรื่องถุงพลาสติกนี่นะอะ ขอความ กรุณาอย่างมากเลย คือบริเวณองค์พระนี่ไม่ควรทิ้งขยะ ทุกคนควร จะช่วยกันเก็บมาใส่ถังขยะ ตรงหน้าองค์พระนี่จะมีสละบัว ถ้ามี ถุงพลาสติกลอยฟุ้งมันก็ไม่มี ความหมาย
ผะอบ สาโรช	จะปลุกบัวหรือคะ ข้าง ๆ อาจจะปลุกบัว แต่ด้านหน้านี้คณะกรรมการยังตัดสินใจอยู่ แต่อยากให้องค์พระนี่รีเฟลค ตอนเช้าเวลาพระอาทิตย์ส่อง แต่ถ้ามี ถุงพลาสติกอยู่มันก็ไม่งาม เรื่องรักษาความสะอาดเราต้องรณรงค์ เตือนสำหรับคนทั่วไป
วิบูลย์	ชักกระยะหนึ่ง ถ้าต้นไม้โตเต็มที่แล้วจะร่มรื่นมาก คงจะเป็นพุทธ- สถานที่ร่มรื่นมาก
สาโรช	คงต้องคอยนิดหน่อย เพราะต้นไม้กำลังจะโต
วิบูลย์	ตอนนี้ก็ร่มรื่นพอสมควร
ผะอบ	ดิฉันไปกับอาจารย์วิบูลย์ ดันโสณพริ้วทีเดียวเวลานี้
สาโรช	ครับ โสนเยอะตอนนี้
ผะอบ	บริเวณกว้างขวางมาก ทั้งหมดเท่าไรคะนี่
สาโรช	๒,๕๐๐ ไร่
ผะอบ	อ้อ เท่ากับปี พ.ศ. ๒๕๐๐
สาโรช	ครับเท่ากับปีฉลู
วิบูลย์	ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ นะครับ ประมาณเท่าไร
สาโรช	ไม่ไกล ประมาณ ๑๗ กิโลเมตรจากกรุงเทพฯ ติดถนนเสร็จ
ผะอบ	ก็ไม่ไกล นิดเดียวเท่านั้นเอง
สาโรช	ครับ แล้วก็ถนนดีด้วย
ผะอบ	ถ้าถนนดีนะะะ ก็คงจะเป็นที่ที่พุทธศาสนิกชนจะได้ไปสักการบูชา และรู้สึกว่าเป็นที่ที่นั่นแล้วจิตใจสงบนะะะอาจารย์ มันร่มรื่น ลมพัด เย็นสบาย และองค์พระพุทธรูปก็มีพุทธศิลป์อย่างน่าอัศจรรย์ สวย จริง ๆ รู้สึกว่าจิรวินัยตามลเลย อาจารย์มีอะไรจะเล่าให้เราฟัง อีกไหมคะ
สาโรช	ผมก็มีเรื่องเยอะถ้าคุณหญิงถาม เพราะผมไปอยู่ที่นั่นตั้งเกือบ ๓ ปี
ผะอบ	อาจารย์วิบูลย์ล่ะคะ มีเรื่องอะไรทางศิลปอีกไหมคะ

ภาพ	เสียง
วิบูลย์	ไม่มีหรอกครับ แต่ผมอยากจะเรียนเชิญท่านผู้ชมทั้งหลายให้ไปเที่ยวพุทธมณฑล ไปดูความงดงามของพระพุทธรูปองค์นี้ โดยเฉพาะด้านหน้านี้ มองขึ้นไปจะเห็นพระพักตร์ตรงดงามเหลือเกิน และบริเวณก็ช่วยได้มาก เพราะช่วงนี้เป็นช่วงฤดูฝน ดอกไม้หรือดอกไม้นี้กำลังบาน และร่มรื่นจริง ๆ อยากให้ไปชมกัน เพราะเราไม่มีสวนอย่างนี้หรือพุทธสถานที่ร่มรื่นอย่างนี้
ผะอบ	พูดถึงสวนแล้ว นึกขึ้นได้ที่บริเวณพุทธมณฑลนี้จะทำเป็นสวนต้นไม้ดอกไม้ กันกับพุทธศาสนาหรือไม่ เช่นว่าต้นไม้ที่เกี่ยวกับทางศาสนา
สาโรช	เราจะมีการปลูกต้นไม้แบบนั้นไหมคะ มีแน่ครับ อันนี้เป็นโครงการซึ่งเราเริ่มปลูกแล้ว คือต้นไม้ที่มีในพุทธศาสนา เช่น ต้นสาระ ต้นรัง ต้นไทร ต้นโพธิ์ คือทุกชนิดที่มีในสวรรค์
ผะอบ	ที่ตั้ง ๒,๕๐๐ ไร่ กว้างขวางมาก ถ้าเราสามารถปลูกต้นไม้ให้งดงามก็รู้สึกว่าจะช่วยให้พุทธศาสนิกชนไปบำเพ็ญศาสนกิจกันที่พุทธมณฑล และชมพระพุทธรูปมากขึ้น ดิฉันอยากจะเรียนเชิญท่านผู้ชมทั้งหลายได้ช่วยกันบริจาคหรือช่วยทำนุบำรุงสถานที่นี้ให้เป็นสถานที่ที่ศักดิ์สิทธิ์ คือนอกจากจะรักษาความสะอาดแล้ว ถ้าเมื่อเราจะช่วยกันทำนุบำรุงให้งดงาม เพราะว่าการสร้างอะไรก็ตามสร้างง่าย แต่ว่าการที่จะรักษาอะไรให้งดงาม คงทนถาวร ต้องช่วยกันมากทีเดียว เพราะฉะนั้นจึงอยากจะเชิญชวนให้พุทธศาสนิกชนช่วยกันทำนุบำรุงสถานที่นี้ให้เป็นสถานที่ที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่เคารพสักการะของพวกเราต่อไป เป็นศูนย์พุทธศาสนสถานสมัยรัตนโกสินทร์ ไม่ทราบว่ามีอาจารย์วิบูลย์มีความเห็นอย่างไร
วิบูลย์	ก็เห็นด้วยกับอาจารย์ อย่างน้อยก็ควรจะช่วยกันรักษาไว้ให้เป็นสถานที่ร่มรื่น แสดงศิลปกรรมของยุคนี้
ผะอบ	ดิฉันก็พูดไม่ถูกนะคะ
สาโรช	อย่างน้อยช่วงบั้นหุ่นพระพุทธรูปประธานองค์นี้ก็เป็นลูกศิษย์ที่อาจารย์ศิลปสอนมา ๑๐ กว่าคน ส่วนอีก ๑๐ กว่าคนเป็นรุ่นหลัง
ผะอบ	ดิฉันอยากจะให้อาจารย์เล่าอะไรให้เราฟังอีกมากมาย แต่เวลาทั้งหมดลงเสียแล้ว ดิฉันขอขอบคุณ อาจารย์สาโรช จารักษ์

ภาพ

เสียง

และคุณวิบูลย์ ลี้สุวรรณ ที่ได้กรุณามาร่วมสนทนากันในวันนี้
และขอขอบคุณไทยทีวีสีช่อง ๙ ที่ให้โอกาสคณะอนุกรรมการเผยแพร่
เอกลักษณ์ของไทย ได้เผยแพร่เอกลักษณ์ของไทยในด้าน
ประติมากรรมของไทยในวันนี้ ขอขอบคุณ

จบรายการ

เพลง "ความเป็นไทย"

